

له‌بلاو کراوه‌کانی سایتی ئیمان وەن

WWW.IMAN1.COM

(۱) به‌شی ئیمان و باوهر

(۱) سه‌ره‌تای ئیمان - باوهر - وتی: (لا اله الا الله)یه.

۱- عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ: كُنْتُ أُتْرَجَمُ بَيْنَ يَدَيِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَبَيْنَ النَّاسِ، فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ تَسْأَلُهُ عَنْ نَبِيذِ الْجَرِّ، فَقَالَ: إِنَّ وَفْدَ عَبْدِ الْقَيْسِ أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم)، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم): ((مَنْ الْوَفْدُ؟ أَوْ مَنْ الْقَوْمُ)). قَالُوا: رَبِيعَةُ. قَالَ: ((مَرْحَبًا بِالْقَوْمِ - أَوْ: بِالْوَفْدِ - غَيْرَ خَزَايَا وَلَا النَّدَامَى)). قَالَ: فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّا نَأْتِيكَ مِنْ شَقَّةٍ بَعِيدَةٍ، وَإِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ هَذَا الْحَيَّ مِنْ كُفَّارٍ مُضِرٍّ، وَإِنَّا لَا نَسْتَطِيعُ أَنْ نَأْتِيكَ إِلَّا فِي شَهْرِ الْحَرَامِ، فَمَرْنَا بِأَمْرِ فَصَلَّ نُخْبِرُ بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا، نَدْخُلُ بِهِ الْجَنَّةَ. قَالَ: فَأَمَرَهُمْ بِأَرْبَعٍ، وَنَهَاَهُمْ عَنْ أَرْبَعٍ، قَالَ: أَمَرَهُمْ بِالْإِيمَانِ بِاللَّهِ وَحْدَهُ، وَقَالَ: ((هَلْ تَدْرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَحْدَهُ، وَقَالَ: ((هَلْ تَدْرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَحْدَهُ)). قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ شَهَادَةً أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامُ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ، وَصَوْمُ رَمَضَانَ، وَأَنْ تُؤَدُّوا خُمُسًا مِنَ الْمَغْنَمِ)). وَنَهَاَهُمْ عَنِ الدُّبَاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمَرْفَقَتِ. - قَالَ شُعْبَةُ: وَرَبِّمَا قَالَ: الْحَقِيرُ قَالَ: وَرَبِّمَا قَالَ الْمُقَيَّرُ - وَقَالَ: ((احْفَظُوهُ وَأَخْبِرُوا بِهِ مَنْ وَرَاءَكُمْ. وَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فِي رِوَايَتِهِ: مَنْ وَرَاءَكُمْ)). وَزَادَ ابْنُ مُعَاذٍ فِي حَدِيثِهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) لِلْأَشَجِّ - أَشَجَّ عَبْدُ الْقَيْسِ -: ((إِنَّ فِيكَ خَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّهُ: الْحِلْمُ وَالْأَنَاةُ)).

(ابوجمرة) ده‌لی: له‌به‌رده‌ستی (عبدالله) کوری (عباس) دا بووم، قسه‌کانیم ده‌گه‌یانده‌به‌خه‌لکه‌که، ئافره‌تیک هات بو لای له‌بارهی سرکه‌ی گۆزه‌وه پرسیارى لی‌کرد، نه‌ویش وتی: نوینه‌رانی هۆزی عبد القیس هاتنه‌ خزمه‌ت پی‌غه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم)، پی‌غه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) فه‌رمووی: ((ئه‌و نوینه‌رانه‌ کی‌ن؟ یا ئه‌و کۆمه‌له‌ کی‌ن؟ وتیان له‌هۆزی ره‌بیعه‌ن .

(۱) چه‌رامرک‌دنێ سرکه‌ له‌وکاسانه‌دا له‌سه‌ره‌تای ئیسلامدا وابووه، دوا‌یی به‌روونکردنه‌وه‌ی (کل مسکر حرام) نه‌سخ کراوه‌ته‌وه.

فهرمووی: ((خزمان به خیریین له هاتنتان شهرمه زارو په شیمان نه بن)). ده لی: وتیان: ئه ی پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ئیمه له ریگایه کی دووره وه هاتووین، له نیوان ئیمه و به ریژتانا ئاوا ییه که له کافرانی (مُضَر) هه ن، ئیمه ناتوانین سه ردانت بکه یین مه گهر له مانگی هه رامدا، له بهرئه وه فهرمانی کی روون و ناشکرمان پی رابگه یه نه، که ئیمه ش بیگه یه نین به خه لکی لای خو مان و پییشی بچینه به هه شته وه. ده لی: فهرمانی پیکردن به چوار شت و، قه دهغه شی کردن له چوار. فهرمانی پیکردن به باوهره یینان به خوای تاک و ته نها و، فهرمووی: ((ئایا ده زانن باوهر به خوای تاک و ته نها چیه)) وتیان: خوا و پیغه مبه ره که ی زاناترن، فهرمووی: ((شایه تی بده ن که هیچ خوایه که نییه جگه له (الله)، موحه مه دیش ره وانه کراوی خوایه، نو یژبکه ن، زه کات بده ن، رۆژووی ره مه زان بگرن، پیینچ یه کی ده سته که وتی جه نگ بده ن)) هه روه ها قه دهغه شی کردن له چوارشت: سرکه کردن له ناو کوله که دا، له ناو گۆزه ی سه وزدا (ئه وه ی ئاره قیان تیدا هه لگرتووه)، له ناو (المزفت) دا ﴿کاسه یه که ناو ده کی قیردراوه﴾، له ناو (نقیر) دا ﴿کاسه یه که له قه دی دره خته و ناو ده کی هه لکۆلراوه﴾.

ئنجا فهرمووی: ((ئهم فهرمانه بیاریژن و کاری پی بکه ن و بیگه یین به خه لکی لای خو تان، ئه بویه کر ﴿مامۆستایه کی موسلیمه﴾ له ریوایه ته که یدا ده لی: ((به و خه لکه ی له دو اتانه وه ن)) (ابن معاذ) له فهرمووده که یدا له باوکیه وه بۆی زیاد کردووه ده لی: (پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ به (اشج عبدالقیس) شی فهرموو: ((له راستیدا تو دوو سیفه تت تیدا یه خوا خوشی ده ویین: ژیری و په له نه کردن و له سه رخوی له کار و باردا).

۲- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) يَوْمًا بَارِزًا لِلنَّاسِ، فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ، يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِيمَانُ؟ قَالَ: ((أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكِتَابِهِ، وَلِقَائِهِ، وَرُسُلِهِ، وَتُؤْمِنَ بِالْبَعْثِ الْآخِرِ)) قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِسْلَامُ؟ قَالَ: ((الْإِسْلَامُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا، وَتَقِيمَ الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ، وَتُؤَدِّيَ الزَّكَاةَ الْمَقْرُوضَةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ)). قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِحْسَانُ؟ قَالَ: ((أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ)). قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَى السَّاعَةُ؟ قَالَ: ((مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ، وَلَكِنْ سَأُحَدِّثُكَ عَنْ أَشْرَاطِهَا: إِذَا وَلَدَتِ الْأُمَةُ رَبَّهَا فَذَلِكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا، وَإِذَا كَانَتِ الْعُرَاةُ الْحُقَافَةُ رُءُوسَ

النَّاسَ فَذَٰكَ مَنْ أَشْرَاطُهَا، وَإِذَا تَطَاوَلَ رِعَاءُ الْبُنْيَانِ فَذَٰكَ مَنْ أَشْرَاطُهَا، فِي خَمْسٍ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ)). ثُمَّ تَلَا (ﷺ): ﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ {لقمان: ٣٤} قَالَ ثُمَّ أَدْبَرَ الرَّجُلُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((رُدُّوا عَلَيَّ الرَّجُلَ، فَأَخَذُوا لِيَرُدُّوهُ فَلَمْ يَرَوْا شَيْئًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((هَذَا جِبْرِيلُ جَاءَ لِيُعَلِّمَ النَّاسَ دِينَهُمْ)) [بخاري/ الايمان (سؤال جبريل النبي عن الايمان والاسلام وعلم الساعة لا ٥]

(ابوهريرة) (ﷺ) دهلی: روژیک پیغه مبهه (ﷺ) له ناو خه لکیدا ده رکه وت، پیاویک هاته خزمه تی و وتی: ئه ی پیغه مبهه ری خوا باوهر چیه؟ فه رمووی: ((باوهرت هه بیئت به خوا، به فریشته کانی، به کتیبه کانی، به دیدارو به خزمه ت گه یشتنی، به پیغه مبهه رانی. هه روه ها باوهرت هه بیئت به زیندوو بوونه وه ی روژی قیامه ت)). ئینجا وتی: ئه ی پیغه مبهه ری خوا، ئیسلام چیه؟ فه رمووی: ((ئیسلا م ئه وه یه که: خوابه رستی و هیچ شتی که نه که یه ت به ها وه شی، نویره فه رزه کانت بکه یه ت، زه کاتی دیاریکرا و بده یه ت، روژووی ره مه زان بگریه ت)). وتی: ئه ی پیغه مبهه ری خوا ئیحسان چیه؟ فه رمووی: ((وا خوا بپه رستیت وه کو چاوت لی ی بیئت، چونکه ئه گهر تو چاوت له وه نه بیئت ئه و چاوی له تو یه ئینجا وتی: ئه ی پیغه مبهه ری خوا، که ی روژی قیامه ته؟ فه رمووی: ((پرسیار لی کرا و له و باره یه وه که هاتنی قیامه ته زانتر نییه له پرسیارکار، به لام باسی نیشانه کانیه ت بو ده که م: هه رکاتی که نه یه که گه وره که ی خو ی بوو^(۱) ئه وه له نیشانه کانیه تی. هه روه ها ئه گهر رووت و پیخاوسه کان ببنه کاربه ده ستانی خه لک، ئه وه ش له نیشانه کانیه تی. هه روه ها هه رکاتی شوانه کانی مه رومالات شانازیان کرد به به رزیی کوشکه کانیانه وه دوا ی ئه وه ی ده ست ده گرن به سه ر کاروباریاندا ئه وه ش له نیشانه کانیه تی.

پینچ شتیش هه ن که س نایانزانیه ت جگه له خوا، ئینجا ئه م ئایه ته ی خوینده وه ان الله عنده علم الساعة وينزل الغيث ويعلم ما في الارحام وما تدري

(۱) مه به ست له مه ش ئه وه یه: روژیک دیت مندا ل ری ز له باوک و دایکی ناگریه ت، وه کو کو یله سه یریان ده کات

نفس ماذا تكسب غداً وما تدري نفس بأي ارض تموت ان الله عليم خبير ﴿ لقمان: ۳۴. واته: له راستیدا هه‌ر خوا کاتی هاتنی روژی قیامه‌ت ده‌زانیّت، هه‌رئه‌ویش باران ده‌بارینیّت، هه‌رئه‌ویش ده‌زانیّت چی له‌مندالداندا هه‌یه، هه‌یج که‌س نازانیّت سبه‌ینی چی ده‌کات، هه‌یج که‌سیک نازانیّت له‌چ خاکیکدا ده‌مریّت، له‌راستیدا خوا زانا و شاره‌زایه. ئینجا پیاوه‌که‌ پشتی هه‌لکردو رویش، پیغه‌مبه‌ر(صلی الله علیه وسلم) فه‌رمووی: ((ئهو پیاوهم بو بگێرنه‌وه، کاتی ویستیان بیگێرنه‌وه، که‌سیان نه‌بینی. پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) فه‌رمووی: ((ئهو جوهره‌ئیل بوو هات بو ئه‌وه‌ی خه‌لک فی‌ری ئایینه‌که‌یان بکات)) ﴿بخاری/ الايمان (سؤال جبريل النبي عن الايمان والاسلام وعلم الساعة لا ۵۵)﴾.

۳ - عن سعيد بن المسيّب عن أبيه (رضي الله عنه) قال: لما حضرت أبا طالب الوفاة، جاءه رسول الله (ﷺ)، فوجد عنده أبا جهل وعبد الله بن أبي أمية بن المغيرة، فقال رسول الله (ﷺ): يا عم، قل لا إله إلا الله، كلمة أشهد لك بها عند الله)). فقال أبو جهل وعبد الله بن أبي أمية: يا أبا طالب أترغب عن ملة عبد المطلب؟ فلم يزل رسول الله (ﷺ) يعرضها عليه ويعيد له تلك المقالة، حتى قال أبو طالب آخر ما كلمهم، هو على ملة عبد المطلب، وأبى أن يقول: لا إله إلا الله، فقال رسول الله (ﷺ): ((أما والله لأستغفرن لك ما لم أنه عنك)). فأنزل الله عز وجل: ﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ﴾ ﴿التوبة: ۱۱۳﴾ وأنزل الله تعالى في أبي طالب فقال لرسول الله (ﷺ): ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ ﴿القصص: ۵۶﴾.

(سعيد) كوری(مسیب) له‌باوکیه‌وه بو‌مان ده‌گێریته‌وه ده‌لی: (ابوطالب) له‌سه‌ره‌مه‌رگدا بوو، پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) هات بو لای، بینی(ابوجهل) و (عبدالله) کوری (امیه) کوری (مغیره) له‌وین، پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) فه‌رمووی: ((ئهی مامه، بلی)) (لا اله الا الله))، ئه‌وه وشه‌یه‌که‌ که‌له‌لای خوا به‌وه شایه‌تیت بو ده‌ده‌م. (ابوجهل) و (عبدالله) کوری (ابو امیه) وتیان: ئهی (ابوطالب) ئایا له‌ ئایینی (عبدالمطلب) لاده‌ده‌یت؟ پیغه‌مبه‌ریش(ﷺ) هه‌مان قسه‌ی بو دووباره‌کرده‌وه، هه‌تا(ابو طالب) له‌دوا وته‌ی خویدا وتی: ئهو له‌سه‌ر ئایینی (عبدالمطلب) ه، رازی نه‌بوو بلی: (لا اله الا الله). پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) فه‌رمووی: ((به‌لام سویند به‌خوا ئه‌گه‌ر ریگرم لی‌نه‌کریت داوای لی‌خوشبوونت بو ده‌که‌م. هه‌ر بو‌یه‌ خوا‌ی گه‌وره‌ ئه‌م

ئایه‌ته‌ی ناره‌ خواره‌وه‌. (که‌پیغه‌مبه‌رو ئیمانداران بۆیان نییه‌ داوای لیخۆش‌بوون بۆ موشریکه‌کان بکه‌ن، باخرمیشیان بن، دوا‌ی ئه‌وه‌ی لییان روونبوو ئه‌و موشریکانه‌ نیشته‌جیی دۆزه‌خن). خوا له‌باره‌ی (ابوطالب) ه‌وه‌ ئه‌م ئایه‌ته‌ی بۆ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) دا به‌زانده‌: ((بی‌گومان تو‌ رینمای‌ی که‌سیک ناکه‌یت که‌خۆشت ده‌ویتی، به‌لام خوا بیه‌وی رینمای‌ی هه‌رکه‌س بکات ده‌یکات، هه‌ر ئه‌ویش زاناره‌ به‌رینمای‌ی کراوه‌کان).

(۲) فه‌رمانم پیکراوه‌ بجه‌نگم له‌گه‌ل خه‌لکیدا هه‌تا ده‌لین

(لا اله الا الله)

۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: لَمَّا تُوفِّي رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) وَاسْتُخْلِفَ أَبُو بَكْرٍ بَعْدَهُ، وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ، قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ (رضي الله عنه) لِأَبِي بَكْرٍ (رضي الله عنه): كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَمَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَقَدْ عَصَمَ مِنِّي مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ، وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ)). فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ (رضي الله عنه) وَاللَّهِ لَأُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ، فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ وَاللَّهُ لَوْ مَنَعُونِي عَقَالًا كَانُوا يُؤْذُونَهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) لَقَاتَلْتُهُمْ عَلَى مَنَعِهِ. فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ (رضي الله عنه): فَوَاللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ رَأَيْتُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ شَرَحَ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ لِلْقِتَالِ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ. ﴿بخاري/ الزكاة/ وجوب الزكاة/ ۱۲۲۵﴾

(ابوهریره) (رضي الله عنه) ده‌لی: کاتی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) کۆچی دوا‌ی کردو، ئه‌بویه‌کر کرا به‌ خه‌لیفه‌، کۆمه‌لیک له‌عه‌ره‌به‌کان پاشگه‌ز بوونه‌وه‌، (عمر) کوری (خطاب) (رضي الله عنه) به‌ (ابوبکری) (رضي الله عنه) وت: چۆن ده‌جه‌نگیت له‌گه‌ل ئه‌و خه‌لکه‌دا له‌کاتیکا پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: ((فه‌رمانم پیکراوه‌ بجه‌نگم له‌گه‌ل خه‌لکیدا هه‌تا ده‌لین: (لا اله الا الله) هه‌رکه‌س وتی: (لا اله الا الله) خۆ‌و سامانیشی پارێزراوه‌ **, ته‌نها به‌هه‌قی خۆ‌ی نه‌بییت، لیپرسینه‌وه‌شی له‌لای خوایه‌،

* رینمای‌ی (ه‌یدایه‌ت): دوو جو‌ره‌: یه‌که‌م: به‌مانای دروستکردنی ه‌یدایه‌ت له‌دلی مرۆقدا ته‌نها له‌ده‌ستی خوادایه‌. دوهم: به‌مانای ئامۆزگاری و رینمای‌ی ئه‌وه‌ کاری پیغه‌مبه‌ران و چاکه‌خوازانه‌ مه‌به‌ست له‌وشه‌ی (ه‌دایه‌ت) له‌فه‌رمووده‌که‌دا مانای یه‌که‌مه‌.

** له‌و سه‌رده‌مه‌دا خه‌لکی بتیان په‌رستوه‌ ، بۆیه‌ فشاریان خستۆته‌ سه‌ریان که‌واز له‌و بتپه‌رستیه‌ به‌ینن و خوا‌ی تاک و ته‌نیا بپه‌رستن ، ئه‌گینا فشار نه‌خراوه‌ته‌ سه‌ر مه‌سیحی و جووله‌که‌کان که‌نایینی ئاسمانیان هه‌بووه‌.

ئەبوبەکر وتی: سویند بەخوا دەجەنگم لەگەڵ ئەوانە ی جیاوازی دەکەن لەنیوان نوێژو زەکاتدا^(۱)، چونکە زەکات مافیەکە لەساماندا، سویند بەخوا ئەگەر پەتەگوریسیکم نەدەنی کەداویانە بەپیغەمبەری خوا (ﷺ) لەسەر ئەو دەجەنگم لەگەڵیاندا. عومەر وتی: سویند بەخوا هەر خیرا بۆم دەرکەوت کە خوا دلی ئەبوبەکر کردۆتەو بەو جەنگ ئینجا بۆیشم دەرکەوت کە ئەو لەسەر هەقە.

۵ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَمَرْتُ أَنْ أُقَاتَلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ)). (بخاري/ الايمان/ (فان تابوا واقاموا الصلاة واقاموا الصلاة...)) ۲۵

(عبداللە) کوری (عمر) (رضي الله عنه) دەلی: پیغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی: ((فەرمانم پیکراوە بچەنگم لەگەڵ خەڵکیدا هەتا شایەتی دەدەن کە هیچ خاوەن نییە جگە لە (اللە)، موحەمەدیش رهوانەکراوی خاوە، نوێژیش بکەن، زەکاتیش بدەن، ئەگەر ئەوەیان کرد ئەوا خوێن و سامانیان لەلای من پارێزراوە، مەگەر بەهەقی خوێ، لێپرسینەویشیان لەلای خاوە)).

(۳) کەسیک پیاویک لەکافرەکانی کوشت دواي ئەووی وتبوی

(لا اله الا الله)

۶- عَنْ الْمُقَدَّادِ بْنِ الْأَسْوَدِ (رضي الله عنه) أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ لَقِيتُ رَجُلًا مِنَ الْكُفَّارِ فَقَاتَلَنِي، فَضَرَبَ إِحْدَى يَدَيَّ بِالسَّيْفِ فَقَطَعَهَا، ثُمَّ لَادَ مِنِّي بِشَجَرَةٍ فَقَالَ: أَسَلَّمْتُ لِلَّهِ، أَفَأَقْتُلُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَعْدَ أَنْ قَالَهَا؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((لَا تَقْتُلُهُ)). قَالَ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ قَدْ قَطَعَ يَدَيَّ، ثُمَّ قَالَ ذَلِكَ بَعْدَ أَنْ قَطَعَهَا، أَفَأَقْتُلُهُ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((لَا تَقْتُلُهُ، فَإِنْ قَتَلْتَهُ فَإِنَّهُ بِمَنْزِلَتِكَ قَبْلَ أَنْ تَقْتُلَهُ، وَإِنَّكَ بِمَنْزِلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ كَلِمَتَهُ الَّتِي قَالَ أَمَّا الْأَوَّاعِيُّ وَابْنُ جُرَيْجٍ فَفِي حَدِيثِهِمَا: قَالَ: أَسَلَّمْتُ لِلَّهِ. وَأَمَّا مَعْمَرٌ فَفِي حَدِيثِهِ: فَلَمَّا أَهْوَيْتُ لَأَقْتُلَهُ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

(مقداد) کوری (اسود) (رضي الله عنه) دەلی: ئەو پیغەمبەری خوا (ﷺ) گەیشتم بەپیاویک لەکافرەکان جەنگا لەدژم و بەشمشیر دای لەدەستیکم و قرتاندی

^(۱) واتە ئەو جەنگە بەرگری بوو لەمانی هەژاران کە زەکاتە.

ئینجا رای کرده پشتی دره‌ختیکه‌وه وتی: باوهرم هیئا به‌خوا، ئەه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ئایا بیکوژم دوا‌ی وتنی ئەه‌و قسه‌یه؟ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمو‌وی: ((مه‌یکوژه)) ده‌لی: منیش وتم: ئەه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ئەه‌و ده‌ستیکی قرنا‌ندووم، دوا‌ی قرتا‌ندنی ده‌ستم ئەه‌وه‌ی وت، ئایا بیکوژم؟ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمو‌وی: ((مه‌یکوژه، ئە‌گه‌ر بیکوژیت ئەه‌و له‌شوینی تودایه‌ پیش ئەه‌وه‌ی بیکوژیت، تۆیش له‌شوینی ئەه‌و‌دای پیش وتنی ئەه‌و وته‌یه‌ی که‌وتی)). واته: ئەه‌و به‌ موسلمان‌ی مردووه، تۆیش ئیمان له‌ ده‌ست ده‌ده‌یت چونکه‌ موسلمان‌یکت کوشتوووه.

۷- عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ (رضي الله عنه) قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) فِي سَرِيَّةٍ، فَصَبَحْنَا الْحُرَقَاتَ مِنْ جُهَيْنَةَ، فَأَدْرَكْتُ رَجُلًا، فَقَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَطَعَنْتُهُ، فَوَقَعَ فِي نَفْسِي مِنْ ذَلِكَ، فَذَكَرْتُهُ لِلنَّبِيِّ (ﷺ)، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَقَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَقَتَلْتَهُ)). قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا قَالَهَا خَوْفًا مِنَ السَّلَاحِ. قَالَ: ((أَفَلَا شَقَقْتَ عَنْ قَلْبِهِ حَتَّى تَعْلَمَ أَقَالَهَا أَمْ لَا)). فَمَا زَالَ يُكْرِرُهَا عَلَيَّ حَتَّى تَمْنَيْتُ أَنِّي أَسَلَمْتُ يَوْمَئِذٍ. قَالَ: فَقَالَ سَعْدٌ: وَأَنَا وَاللَّهِ لَا أَقْتُلُ مُسْلِمًا حَتَّى يَقْتُلَهُ دُو الْبُطَيْنِ. يَعْنِي أُسَامَةَ. قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ﴾ {الأنفال: ٣٩} فَقَالَ سَعْدٌ: قَدْ قَاتَلْنَا حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ، وَأَنْتَ وَأَصْحَابُكَ تُرِيدُونَ أَنْ تُقَاتِلُوا حَتَّى تَكُونَ فِتْنَةٌ. بخاري / المغازي / بعث النبي (ﷺ) اسامة بن زيد الى الحروقات ... / ٤٠٢١

(اسامه) كوری (زید) (ﷺ) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) به‌مه‌فره‌زه‌یه‌ک نادیرنی بو سه‌رتیره‌ی (حروقات) له‌هۆزی (جوهه‌ینه) ده‌مه‌وبه‌یان گه‌یشتینه ئەه‌وی ﴿که‌وتبوونه‌ جه‌نگه‌وه‌و شکاندبوونیان﴾ گه‌یشتم به‌پیاویک، وتی: (لا اله الا الله) منیش شمشیریکم لی‌دا کوشتم، به‌لام بوو به‌گری له‌دلما، گێپرامه‌وه‌ بو پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ)، پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) فه‌رمو‌وی: ((ئایا وتی: لا اله الا الله و کوشتیش)) ده‌لی: وتم ئەه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له‌راستیدا ئەه‌و له‌ترسی چه‌که‌که‌ وای وت. فه‌رمو‌وی: ((ئایا دل‌ت له‌ت کرد تابزانی‌ت له‌به‌ره‌وه‌ و تویه‌تی یان نا))، به‌رده‌وام پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئەه‌وه‌ی ده‌وته‌وه‌ به‌سه‌رما هه‌تا خوژگه‌م خواست که ئەه‌و رۆژه‌ موسلمان ببوما‌یه. ده‌لی: سه‌عدیش وتی: به‌خوا من هه‌یچ موسلمان‌یک ناکوژم هه‌تا ورگزل نه‌یکوژیت. واته - ئوسامه - ده‌لی: ئینجا

پیاویک وتی: ئایا خوای گه وره نه یفه رموو: ﴿بجهنگن له گه لیان بانه بنه مایه ی فیتنه و ئاینیش هه مووی ببی به ئایینی خوا﴾. سه عدیش وتی: ئیمه جهنگاوین بو ئه وهی فیتنه روونه دات، به لام توو هاوه له کانت ده تانه ویت: بجهنگن بو ئه وهی فیتنه به ریابکه ن.

۸. عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحَرَّرٍ: أَنَّهُ حَدَّثَ أَنَّ جُنْدَبَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيَّ (رضي الله عنه) بَعَثَ إِلَى عَسْعَسِ بْنِ سَلَامَةَ زَمَنَ فِتْنَةِ ابْنِ الرُّبَيْعِ، فَقَالَ: اجْمَعْ لِي نَفَرًا مِنْ إِخْوَانِكَ حَتَّى أُحَدِّثَهُمْ. فَبَعَثَ رَسُولًا إِلَيْهِمْ فَلَمَّا اجْتَمَعُوا جَاءَ جُنْدَبٌ وَعَلَيْهِ بُرْنُسٌ أَصْفَرٌ، فَقَالَ: تَحَدَّثُوا بِمَا كُنْتُمْ تَحَدَّثُونَ بِهِ. حَتَّى دَارَ الْحَدِيثِ، فَلَمَّا دَارَ الْحَدِيثِ إِلَيْهِ حَسَرُ الْبُرْنُسِ عَنْ رَأْسِهِ فَقَالَ: إِنِّي أَتَيْتُكُمْ وَلَا أُرِيدُ أَنْ أُخْبِرَكُمْ عَنْ نَبِيِّكُمْ (ﷺ)، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) بَعَثَ بَعْنًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَى قَوْمٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ، وَإِنَّهُمْ اتَّقَوْا، فَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِذَا شَاءَ أَنْ يَقْصِدَ إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَصَدَ لَهُ فَقَتَلَهُ. وَإِنَّ رَجُلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَصَدَ غَفْلَتَهُ، قَالَ: وَكُنَّا نَحْدُثُ أَنَّهُ أَسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، فَلَمَّا رَفَعَ عَلَيْهِ السَّيْفَ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَقَتَلَهُ، فَجَاءَ الْبَشِيرُ إِلَى النَّبِيِّ (ﷺ) فَسَأَلَهُ فَأَخْبَرَهُ، حَتَّى أَخْبَرَهُ خَبَرَ الرَّجُلِ كَيْفَ صَنَعَ، فَدَعَاهُ فَسَأَلَهُ فَقَالَ: ((لِمَ قَتَلْتَهُ)). فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْجَعَ فِي الْمُسْلِمِينَ، وَقَتَلَ فُلَانًا وَفُلَانًا، وَسَمَى لَهُ نَفَرًا، وَإِنِّي حَمَلْتُ عَلَيْهِ، فَلَمَّا رَأَى السَّيْفَ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَقْتَلْتَهُ)). قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: ((فَكَيْفَ تَصْنَعُ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِذَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)). { قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَغْفِرْ لِي. } قَالَ: ((فَكَيْفَ تَصْنَعُ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِذَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)). قَالَ: فَجَعَلَ لَا يَزِيدُهُ عَلَى أَنْ يَقُولَ: ((فَكَيْفَ تَصْنَعُ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِذَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)).

(صفوان) كوری (محزن) ده لئى: (جندب) كوری (عبدالله البجلي) (ﷺ) له سه رده می فیتنه ی (عبدالله) ی كوری (زوبیر) دا ناردی بو لای (عسعس) كوری (سلامه) و وتی: کو مه لیک له برا کانتتم بو کو بکه ره وه باقسه یان بو بکه م، ئه ویش که سیکی نادر به دوایاندا، کاتی کو بو وونه وه، (جندب) هات و جبهیه کی زهردی کلاوداری له به ردابوو وتی: له سه رقه سه کانی خوتان قسه بکه ن، هه رقه سه کراو له که سیکه وه ده گورا بو که سیکی تر، کاتی نوره گه یشته سه ر ئه م کلاوه که ی له سه ری لادا و وتی: من هاتووم بو لاتان باسی هیچتان بو نا که م باسی پیغه مبه ره که تان (ﷺ) نه بی. پیغه مبه ری خوا (ﷺ) سوپایه کی له موسلمانان نارد بو

سەر قەومێك لە موشریکەکان، لەوێ بەرامبەر بەیەك راوەستان، پیاویك لە موشریکەکان هەركە نیازی كوشتنی موسلمانێکی بكردایا پەلاماری دێدا و دەیکوشت یەکیكیش لە موسلمانەکان بێ ئاگایی ئەوپیاوێ قۆستەو و پەلاماری دا، واش قسەیان بۆ کردوون کەئەو پیاو و ئوسامە ی کوری زەید بوو، کاتی شمشیری لی راکیشا موشریکە کە وتی: ((لا اله الا الله)) بەلام هەركوشتی، ئینجا هەوالدەر خۆی گەیانده پیغەمبەر (ﷺ) ئەویش پرسیری لی کرد و وەلامی دایەو و هەتا هەوالی ئەو پیاو و هشی دایە (واتە هەوالی ئوسامە کەچی کردو و، پیغەمبەریش (ﷺ) بانگی کرد و فەرمووی: ((بۆچی کوشتت؟!)) وتی: ئەو پیغەمبەری خوا (ﷺ) ئازاری گەیانده موسلمانەکان، فلان و فیساری لی کوشتن ناوی چەند کەسیکی برد، هەر بۆیە منیش پەلامارم دایە، کاتی چاوی بە شمشیرە کەوت وتی: ((لا اله الا الله))، پیغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمووی: ((ئایا کوشتت)) وتی: بەلی. فەرمووی: ((ئەو چی دەکەیت لە لا اله الا الله)) (لەرۆژی قیامەتدا)). ئوسامە وتی: ئەو پیغەمبەری خوا داوای لیخوشتبوونم بۆ بکە. فەرمووی: ((ئەو چی دەکەیت لە لا اله الا الله)) (لەرۆژی قیامەتدا)). ئیتر بەو شیوەیە هەر دەیفەرموو: ((ئەو چی دەکەیت لە لا اله الا الله)) (لەرۆژی قیامەتدا)).

(٤) هەركەس بە ئیمان و گەرایەو و بۆ لای خوا

هیچ گۆمانی نەبوو دەچیته بەهەشتەو

٩- عَنْ عُثْمَانَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ)).

(عثمان) (رضي الله عنه) دەلی: پیغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمووی: ((ئەوێ مردو و دەیزانی و باوهری و ابو و کە هیچ خوايەك نییە جگە لە (الله) دەچیته بەهەشتەو)).^(١)

١٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه)، أَوْ: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ (رضي الله عنه) - شَكَ الْأَعْمَشُ - قَالَ: لَمَّا كَانَ غُرُوءُ تَبُوكَ أَصَابَ النَّاسَ مَجَاعَةٌ، فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَوْ أَذْنُتَ لَنَا فَتَحَرْنَا

^(١) ئەم جوهر فەرمودانه بەتەنها حوكمیان لیوهرناگیریت بەلکو پیوستیان بەتەواو کەر هەیه لە نایەت و فەرموودە ی تر.

نَوَاضِحَنَا، فَأَكَلْنَا وَادَّهَنَّا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((افْعَلُوا)). قَالَ: فَجَاءَ عُمَرُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فَعَلْتَ قَلَّ الظَّهْرُ. وَلَكِنْ ادْعُهُمْ بِفَضْلِ أَرْوَادِهِمْ، ثُمَّ ادْعُ اللَّهَ لَهُمْ بِالْبَرَكَةِ، لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ فِي ذَلِكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((نَعَمْ)). فَدَعَا بِنِطْعٍ فَبَسَطَهُ، ثُمَّ دَعَا بِفَضْلِ أَرْوَادِهِمْ، قَالَ: فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ بِكَفٍّ ذُرَّةٍ، قَالَ: وَيَجِيءُ الْآخَرُ بِكَفٍّ تَمْرٍ، قَالَ: وَيَجِيءُ الْآخَرُ بِكُسْرَةٍ، حَتَّى اجْتَمَعَ عَلَى النَّطْعِ مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ يَسِيرٌ، قَالَ: فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) بِالْبَرَكَةِ، ثُمَّ قَالَ: ((خُذُوا فِي أَوْعِيَتِكُمْ)). قَالَ: فَأَخَذُوا فِي أَوْعِيَتِهِمْ، حَتَّى مَا تَرَكُوا فِي الْعَسْكَرِ وَعَاءً إِلَّا مَلَأُوهُ، قَالَ: فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا وَفَضَلَتْ فَضْلَةٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّي رَسُولُ اللَّهِ، لَا يَلْقَى اللَّهُ بِهِمَا عَبْدٌ غَيْرُ شَاكٍ فَيُحْجَبَ عَنِ الْجَنَّةِ)).

(ابوهريرة) (رضي الله عنه)، يا (ابوسعيد) (رضي الله عنه) (اعمش) گومانی هه‌بوو کامیان ده‌لی: له‌روژی غه‌زای ته‌بوک‌دابوو، خه‌لکه‌که تووشی برسیتی بوون، وتیان ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (رضي الله عنه) ئه‌گه‌ر ریگامان بده‌یت، وشتره‌کانمان سه‌ربهرین، تیریش ده‌بین و روئیشی لیده‌گیرین. پیغه‌مبه‌ری خوا (رضي الله عنه) فه‌رمووی: ((وابکه‌ن)) ده‌لی: عمره‌ات و وتی: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (رضي الله عنه) ئه‌گه‌ر وابکه‌یت، ولاغی سواربوونمان که‌م ده‌بیته‌وه، به‌لکو داوایان لی‌بکه‌یت پاشماوه‌ی خۆراکه‌کانیان به‌ین و، ئینجا دوعای به‌ره‌که‌تی بۆ بکه‌یت، به‌لکو خوای گه‌وره‌ به‌ره‌که‌تی تی‌بخات، پیغه‌مبه‌ری خوا (رضي الله عنه) فه‌رمووی: ((به‌لی)) بانگی کرد پیسته‌یه‌کیان بۆ هی‌ناو، ئینجا داوای کرد پاشماوه‌ی خۆراکه‌کانیان به‌ین، وتی: پیاویک لیوه‌چی‌ک گه‌نمه‌شامی هی‌نا، یه‌کیکی تیریش خورماو، یه‌کیکی تیریش پارچه‌ نانیک و... هه‌تا له‌سه‌ر پیسته‌که‌ که‌می‌ک شت کۆبوویه‌وه ده‌لی: ئینجا پیغه‌مبه‌ر (رضي الله عنه) دوعای به‌ره‌که‌تی کرد، ئینجا فه‌رمووی: ((له‌ ده‌فره‌کانتانا خۆراک هه‌لبگر)) ده‌لی: هه‌موویان به‌و ده‌فرانه‌ی پییان بوو خۆراکیان برد، هه‌تا یه‌ک ده‌فر نه‌ما له‌ناو سوپاکه‌و هه‌موویان پرکرد ده‌لی: ئینجا ده‌ستیان کرد به‌ خواردن هه‌تا تیربوون و لی‌شیان مایه‌وه ئینجا پیغه‌مبه‌ری خوا (رضي الله عنه) فه‌رمووی: ((شایه‌تی ده‌ده‌م که‌ هیچ خواجه‌ک نییه‌ جگه‌ له‌ (الله) منیش ره‌وانه‌کراوی خوام، هه‌رکه‌س به‌م دوو وته‌یه‌وه بگه‌ریته‌وه بۆ لای خواو گومانی نه‌بی. ریگای به‌هه‌شتی لی‌ناگیریت)).

۱۱- عَنْ الصُّنَابِحِيِّ - عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ (رضی اللہ عنہ) - قَالَ: دَخَلْتُ عَلَيْهِ وَهُوَ فِي الْمَوْتِ، فَبَكَيْتُ، فَقَالَ: مَهْلًا، لِمَ تَبْكِي؟ فَوَاللَّهِ لَئِنْ اسْتَشْهَدْتُ لَأَشْهَدَنَّ لَكَ، وَلَئِنْ شَفَعْتُ لَأَشْفَعَنَّ لَكَ، وَلَئِنْ اسْتَطَعْتُ لَأَنْفَعَنَّكَ. ثُمَّ قَالَ: وَاللَّهِ مَا مِنْ حَدِيثٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) لَكُمْ فِيهِ خَيْرٌ إِلَّا حَدَّثْتُكُمْ بِهِ، إِلَّا حَدِيثًا وَاحِدًا، وَسَوْفَ أُحَدِّثُكُمْ بِهِ الْيَوْمَ، وَقَدْ أُحِيطَ بِنَفْسِي، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) يَقُولُ: ((مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ)).

له (الصنابجی) یه وه - له (عباده) کوری (الصامت) وه (رضی اللہ عنہ) - ده لی: چووم بو لای له سهرمه رگدا بوو، ده ستم کرد به گریان، وتی: نارام به، بوچی ده گریه؟ سویند به خوا نه گهر شه هیدبووم شایه تیت بو ددهم، نه گهر شه فاعه تم بوکرا بو ت ده کم، نه گهر توانیم سوودت پیده گه ینم، ئینجا وتی: سویند به خوا فهرمووده یه ک نییه که له پیغه مبه ری خوام (رضی اللہ عنہ) بیستبی خیری ئیوه ی تی داییت بو م نه گپرابنه وه جگه له یه ک فهرمووده، نه ویش ئیمرو بو تان ده گپرمه وه، منیش ئیستا مردن دهره ی داوم له پیغمبه ری خوام (رضی اللہ عنہ) بیستوو فهرموویه تی: ((هه رکه س شایه تی دا که هیچ خوا یه ک نییه جگه له (الله) و موحه مه دیش ره وانه کراوی خوا یه، خوانا گری له سهر حهرام ده کات)).

۱۲- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی اللہ عنہ) قَالَ: كُنَّا قُعُودًا حَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ)، مَعَنَا أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ (رضی اللہ عنہ) فِي نَفَرٍ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) مِنْ بَيْنِ أَظْهُرِنَا، فَأَبْطَأَ عَلَيْنَا، وَخَشِينَا أَنْ يُقْتَطَعَ دُونَنَا، وَفَزَعْنَا، فَقُمْنَا، فَكُنْتُ أَوَّلَ مَنْ فَزَعَ، فَخَرَجْتُ أَبْتَغِي رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) حَتَّى أَتَيْتُ حَائِطًا لِلْأَنْصَارِ لِبَنِي النَّجَّارِ، فَدُرْتُ بِهِ هَلْ أَجِدُ لَهُ أَبًا فَلَمْ أَجِدْ، فَإِذَا رِبِيعٌ يَدْخُلُ فِي جَوْفِ حَائِطٍ مِنْ بَثْرِ خَارِجَةٍ - وَالرَّبِيعُ: الْجَدُولُ - فَاحْتَفَرْتُ فَدَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ)، فَقَالَ: ((أَبُو هُرَيْرَةَ)). فَقُلْتُ: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: ((مَا شَأْنُكَ)). قُلْتُ: كُنْتُ بَيْنَ أَظْهُرِنَا فَقُمْتُ فَأَبْطَأَتْ عَلَيْنَا، فَخَشِينَا أَنْ تُقْتَطَعَ دُونَنَا، فَفَزَعْنَا، فَكُنْتُ أَوَّلَ مَنْ فَزَعَ، فَأَتَيْتُ هَذَا الْحَائِطَ فَاحْتَفَرْتُ كَمَا يَحْتَفِرُ النَّعْلَبُ، وَهُوَ لَاءِ النَّاسِ وَرَائِي. فَقَالَ: ((يَا أَبَا هُرَيْرَةَ)). وَأَعْطَانِي نَعْلِيهِ وَقَالَ: ((ادْهَبْ بِنَعْلِي هَاتَيْنِ، فَمَنْ لَقِيتَ مِنْ وَرَاءِ هَذَا الْحَائِطِ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، مُسْتَيِقِنًا بِهَا قَلْبُهُ، فَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ)). فَكَانَ أَوَّلَ مَنْ لَقِيتُ عُمَرُ فَقَالَ: مَا هَاتَانِ النَّعْلَانِ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ؟ فَقُلْتُ: هَاتَانِ نَعْلَا رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) بَعَثَنِي بِهِمَا: مَنْ لَقِيتُ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُسْتَيِقِنًا بِهَا قَلْبُهُ بِشَرَّتُهُ بِالْجَنَّةِ، قَالَ: فَضَرَبَ عُمَرُ

بِیْدِهِ بَيْنَ ثُدَيَّيْ فَخَرَرْتُ لَاسْتِي، فَقَالَ: ارْجِعْ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، فَرَجَعْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَجْهَشْتُ بُكَاءً، وَرَكِبَنِي عُمَرُ فَإِذَا هُوَ عَلَى أَثَرِي، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ((مَا لَكَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ)). فَقُلْتُ: لَقِيتُ عُمَرَ، فَأَخْبَرْتُهُ بِالَّذِي بَعَثْتَنِي بِهِ، فَضْرَبَ بَيْنَ ثُدَيَّيْ ضَرْبَةً خَرَرْتُ لَاسْتِي، فَقَالَ: ارْجِعْ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ((يَا عُمَرُ، مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا فَعَلْتَ)). قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، بِأَيِّ أُنْتِ وَأُمِّي، أَبَعَثْتَ أَبَا هُرَيْرَةَ بِنَعْلَيْكَ، مَنْ لَقِيَ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُسْتَيْقِنًا بِهَا قَلْبُهُ بَشْرَهُ بِالْجَنَّةِ؟ قَالَ: ((نَعَمْ)). قَالَ: فَلَا تَفْعَلْ، فَإِنِّي أَحْشَى أَنْ يَتَّكِلَ النَّاسُ عَلَيْهَا، فَخَلَّهْمُ يَعْمَلُونَ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ((فَخَلَّهْمُ)).

(ابوهریره) (ﷺ) ده‌لی: ئیمه چه‌ند که‌سیک بووین به‌دهوری پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) دانیشتبووین، ئه‌بو به‌کرو عومه‌ریشمان له‌گه‌لدا بوو، پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌ناو ماندا هه‌ستاو رویشت، زۆری پی‌چوو، ترساین تووشی شتیک بووییت، خیرا راپه‌رین، هه‌موو هه‌ستاین، من یه‌که‌م که‌س بووم که‌را په‌ریم، ده‌رچووم به‌دوای پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) ده‌گه‌رام، هه‌تا گه‌یشتم به‌دیواری باخیک که‌هی ئه‌نصاره‌کانی به‌نی نه‌جار بوو، به‌دهوریا گه‌رام بۆ ئه‌وه‌ی ده‌رگا که‌ی بدۆزمه‌وه، به‌لام جوگه‌له‌یه‌کم بینێ له‌بیری که‌وه ده‌رده‌چوو، له‌کونی دیواری که‌وه ده‌چوووه ناو باخه‌که . منیش خۆم باریک کرده‌وه وه‌کو ریوی خۆم کو‌کرده‌وه بۆناو دیواره‌که، بۆلای پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ئه‌و خه‌لکه‌ش له‌دوامه‌وه بوون فه‌رمووی: ((ابوهریره)) وتم: به‌لێ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ، فه‌رمووی: ((ئه‌وه‌چیته)) وتم: تو له‌ناو ئیمه‌دا بویت، هه‌ستایت و رویشتی، زۆردوا که‌وتی، ئیمه‌ش ترساین تووشی شتیک هاتبی، هه‌موومان راپه‌رین، منیش یه‌که‌م که‌س بووم که‌را په‌ریم، هاتم بۆ لای ئه‌م دیواره‌و وه‌کو ریوی خۆم کو‌کرده‌وه بۆناو دیواره‌که، خه‌لکه‌که‌ش وان له‌ دوامه‌وه. نه‌عه‌له‌کانی دامی و فه‌رمووی ئه‌ی (ابوهریره): ((ئه‌م نه‌علا نه‌م ببه، هه‌رکه‌ست بینێ له‌پشت ئه‌م دیواره‌وه شایه‌تی بدات که‌هیچ خوایه‌ک نییه جگه‌ له (الله) به‌دل باوهری به‌وه هه‌بییت ئه‌وه مژده‌ی به‌هه‌شتی (ده‌ری)) منیش یه‌که‌م که‌س که‌پیی گه‌یشتم عومه‌ر بوو وتی: ئه‌و نه‌علا نه‌ چین ئه‌ی (ابوهریره)؟ وتم: ئه‌مانه نه‌عه‌له‌کانی پیغه‌مبه‌ری خوایه (ﷺ) به‌وانه‌وه ناردومی، گه‌یشتم به‌هه‌رکه‌س که‌شایه‌تی بدات هیچ خوایه‌ک نییه جگه‌ له (الله) به‌دل باوهری پیی هه‌بییت، مژده‌ی به‌هه‌شتی ده‌ده‌می وتی: عومه‌ر ده‌ستیکی

کی‌شا به‌نیوان ه‌ردو مه‌مک‌مدا، که‌وتم به‌دوادا، ئینجا وتی: ئە‌ی (ابوهریره) بگه‌رێره‌وه، منیش گه‌رامه‌وه بۆ لای پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) د‌لم زۆر پر‌پووبوو، خه‌ریک بوو ده‌گریام، عومه‌ریش دوام که‌وت. پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: ((ئ‌ه‌وه چیت‌ه (ابوهریره) و‌تم گه‌یشتم به‌عومه‌ر ئ‌هم هه‌وال‌هم دایه که‌به‌مندا ناردت، ئ‌ه‌ویش کی‌شای به‌نیوان ه‌ردوو مه‌مک‌مداو که‌وتم به‌دوادا، ئینجا وتی: بگه‌رێره‌وه، پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی: ((ئ‌ه‌ی عومه‌ر چی وایلی‌کردی که‌وابکه‌یت)) وتی: ئە‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) باوک و دایکم به‌قوربان‌ت بی‌ت ئایا (ابوهریره) ت به‌نه‌له‌کانت‌ه‌وه ناردبوو، کاتی گه‌یشتم به‌هه‌رکه‌سیک که‌شایه‌تی بدات هیچ خ‌وایه‌ک نییه جگه له (الله) و به‌دل باوه‌ری پی‌ی هه‌بی‌ت، مژده‌ی به‌هه‌شتی بداتی؟ فه‌رمووی: ((به‌لێ)) عمر وتی: ده‌وامه‌که، چونکه من ده‌ترسم خه‌لکی پشت به‌وه بیه‌ستن، وازیان لی‌بی‌نه باکاربکه‌ن . پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی: ((وازیان لی‌بی‌نه)).

۱۳- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ (رضی الله عنه) قَالَ: كُنْتُ رَدَفَ النَّبِيِّ (ﷺ) لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ إِلَّا مُوْخِرَةُ الرَّحْلِ، فَقَالَ: ((يَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ)). قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ، ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ: ((يَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ)). قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ، ثُمَّ سَارَ سَاعَةً، ثُمَّ قَالَ: ((يَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ)). قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ، قَالَ: ((هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ)). قَالَ: قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: ((فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا)). ثُمَّ سَارَ سَاعَةً، ثُمَّ قَالَ: ((يَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ)). قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ، قَالَ: ((هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ إِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ)). قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: ((أَنْ لَا يُعَذِّبَهُمْ)). ﴿بخاري / الجهاد / اسم الفرس والحمار / ۲۷۰۱﴾

(معاذ) کوری (جبل) (ﷺ) ده‌لی: من له‌پشت پی‌غه‌مبه‌ری خواوه (ﷺ) سوار بووبووم، له‌نیوان من و ئ‌ه‌ودا هیچ نه‌بوو جگه له‌پال‌پشتی زینه‌که، فه‌رمووی: ((ئ‌ه‌ی (معاذ) کوری (جبل) و‌تم: ئ‌ه‌مر بکه له‌خزمه‌تتام ئە‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ)، ماوه‌یه‌کی‌تر رو‌یش‌ت دووباره فه‌رمووی: ((ئ‌ه‌ی (معاذ) کوری (جبل) و‌تم: ئ‌ه‌مرکه له‌خزمه‌تتام ئە‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ). ماوه‌یه‌کی‌تر رو‌یش‌تو فه‌رمووی: ((ئ‌ه‌ی (معاذ) کوری (جبل) و‌تم: ئ‌ه‌مرکه له‌خزمه‌تتام ئە‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی: ((ئایا ده‌زانی مافی خوا له‌سه‌ر به‌نده‌کانی چیه))، ده‌لی: و‌تم:

خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) زاناترن، فه‌رمووی: ((له‌راستیدا مافی خوا له‌سه‌ر به‌نده‌کانی ئه‌وه‌یه که بییه‌رستن و هیچ شتی‌ک نه‌که‌ن به‌شه‌ریکی)) ماوه‌یه‌کی تریش رویشت، دووباره فه‌رمووی: ((ئه‌ی (معان) کوپری- جیل)) وتم: ئه‌مریکه له‌خزمه‌تتام ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ). فه‌رمووی: ((ئایا ده‌زانی مافی به‌نده‌کان چییه له‌سه‌ر خوا ئه‌گه‌ر وایان کرد)) وتم: خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی زاناترن. فه‌رمووی: ((ئه‌وه‌یه که سزایان نه‌دات)).

۱۴- عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ الرَّبِيعِ (رضي الله عنه) عَنْ عَثْبَانَ بْنِ مَالِكٍ (رضي الله عنه) قَالَ: قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَلَقِيتُ عَثْبَانَ، فَقُلْتُ حَدِيثَ بَلَّغْنِي عَنْكَ، قَالَ: أَصَابَنِي فِي بَصَرِي بَعْضُ الشَّيْءِ، فَبَعَثْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ): أَنِّي أَحِبُّ أَنْ تَأْتِيَنِي فَتُصَلِّيَ فِي مَنْزِلِي فَأَتَّخِذَهُ مُصَلًى. قَالَ: فَأَتَى النَّبِيُّ (ﷺ) وَمَنْ شَاءَ اللَّهُ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَدَخَلَ، وَهُوَ يُصَلِّي فِي مَنْزِلِي، وَأَصْحَابُهُ يَتَحَدَّثُونَ بَيْنَهُمْ، ثُمَّ أَسْنَدُوا عَظْمَ ذَلِكَ وَكَبَّرَهُ إِلَى مَالِكِ بْنِ دُخْشَمٍ، قَالُوا: وَدُّوا أَنَّهُ دَعَا عَلَيْهِ فَهَلَكَ، وَوَدُّوا أَنَّهُ أَصَابَهُ شَرٌّ. فَقَضَى رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) الصَّلَاةَ، وَقَالَ: ((أَلَيْسَ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّي رَسُولُ اللَّهِ)). قَالُوا: إِنَّهُ يَقُولُ ذَلِكَ، وَمَا هُوَ فِي قَلْبِهِ. قَالَ: ((لَا يَشْهَدُ أَحَدٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّي رَسُولُ اللَّهِ فَيَدْخُلُ النَّارَ أَوْ تَطْعَمَهُ)) قَالَ أَنَسٌ: فَأَعْجَبَنِي هَذَا الْحَدِيثُ، فَقُلْتُ لِابْنِي: اكْتُبْهُ، فَكَتَبَهُ.

له‌(محمود) کوپری (ربیع) هوه (ﷺ) له‌(عتبان) کوپری (مالک) هوه (ﷺ) بو‌مان ده‌گیریت هوه ده‌لی: هاتم بو مه‌دینه، گه‌یشتم به‌(عتبان) وتم: فه‌رمووده‌یه‌کم له‌تووه پی‌گه‌یشتووه. وتی: چاوم تووشی شتی‌ک بوو بوو، منیش ناردم بو لای پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ): که من پی‌م خوشه سه‌ردانم بکه‌یت و، له‌مالی ئیمه نوێژ بکه‌یت، بوئه‌وه‌ی بیکه‌م به‌جی‌نوێژ. ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌گه‌ل چه‌ند که‌سی‌ک له‌هاوه‌لان هات و چووه ژووره‌وه‌و، ده‌ستی کرد به‌نوێژکردن، هاوه‌لانی له‌ناوخویاندا قسه‌یان ده‌کرد، ژۆریه‌ی باسه‌که‌یان له‌سه‌ر (مالک) کوپری (دخشم) بوو، وتیان: خۆزگه ده‌خوازی‌ن که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) دوعای لی‌بکات و تیا‌بجیت، خۆزگه‌شیان ده‌خواست تووشی شتی‌ک بییت. پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌نوێژه‌که‌ی بوویه‌وه، فه‌رمووی: ((ئایا شایه‌تی نه‌ده‌دا که هیچ خوایه‌ک نییه جگه له‌(الله) و منیش ره‌وانه‌کراوی ئه‌وم)) وتیان: ئه‌و واده‌لیت، به‌لام له‌دلیه‌وه نایه‌ت

فه‌رمووی: ((که‌س نییه شایه‌تی بدات که جگه له (الله) هیچ خوایه‌ک نییه‌و،
منیش پیغه‌مبه‌ری خوام، بجیته ناگره‌وه یان بیچه‌ژیته)).
ئه‌نه‌س وتی: زۆر دلخۆش بووم به‌و فه‌رمووده‌یه‌و به‌کو‌ره‌که‌م وت:
بینووسه، ئه‌ویش نووسی.

(۵) ئیمان چیه؟ روونکردنه‌وه‌ی نیشانه‌کانی

۱۵- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (رضي الله عنه): أَنَّ أَنَسًا مِنْ عَبْدِ الْقَيْسِ قَدَمُوا عَلَى رَسُولِ
اللَّهِ (ﷺ) فَقَالُوا: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، إِنَّا حَيٌّ مِنْ رِبِيعَةٍ، وَبَيْنَنَا وَبَيْنَكَ كَفَّارٌ مُضَرٌّ، وَلَا
نَقْدَرُ عَلَيْكَ إِلَّا فِي أَشْهُرِ الْحَرَمِ، فَمَرْنَا بِأَمْرٍ نَأْمُرُ بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا، وَنَدْخُلُ بِهِ الْجَنَّةَ
إِذَا نَحْنُ أَخَذْنَا بِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَمْرُكُمْ بِأَرْبَعٍ، وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ: اعْبُدُوا
اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَاقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَآتُوا الزَّكَاةَ، وَصُومُوا رَمَضَانَ،
وَأَعْطُوا الْخُمْسَ مِنَ الْعَنَائِمِ. وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ: عَنِ الدُّبَاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُرْقَةِ
وَالنَّقِيرِ)). قَالُوا: يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَا عِلْمُكَ بِالنَّقِيرِ؟ قَالَ: ((بَلَى، جَذَعٌ تَنْقُرُونَهُ
فَتَقْذِفُونَ فِيهِ مِنَ الْقُطِيعَاءِ - قَالَ سَعِيدٌ: أَوْ قَالَ: مِنَ الثَّمَرِ - ثُمَّ تَصُبُّونَ فِيهِ مِنَ
الْمَاءِ حَتَّى إِذَا سَكَنَ غَلِيَانُهُ شَرِبْتُمُوهُ، حَتَّى إِنْ أَحَدَكُمْ - أَوْ: إِنْ أَحَدَهُمْ - لَيَضْرِبُ
ابْنَ عَمِّهِ بِالسَّيْفِ)). قَالَ: وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ أَصَابَتْهُ جِرَاحَةٌ كَذَلِكَ، قَالَ: وَكُنْتُ
أَحْبُوهَا حَيَاءً مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ)، فَقُلْتُ: فَفِيمَ نَشْرَبُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: ((فِي
أَسْقِيَةِ الْإِدَمِ الَّتِي يُلَاقُ عَلَى أَفْوَاهِهَا)). قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنْ أَرْضَنَا كَثِيرَةٌ
الْجُرْدَانُ، وَلَا تَبْقَى بِهَا أَسْقِيَةُ الْإِدَمِ. فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ (ﷺ): ((وَأِنْ أَكَلْتَهَا الْجُرْدَانُ،
وَإِنْ أَكَلْتَهَا الْجُرْدَانُ، وَإِنْ أَكَلْتَهَا الْجُرْدَانُ)). قَالَ: وَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ (ﷺ) لِأَشَجِّ عَبْدِ
الْقَيْسِ: ((إِنَّ فِيكَ لَخَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّهُ: الْحِلْمُ وَالْأَنَانَةُ)).

(ابو سعیدی الخدری) (رضي الله عنه) ده‌لی: که‌سانیک له (عبدالقیس) هاتن بو خزمه‌ت
پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) وتیان: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ئیمه ئاواپییه‌کین
له‌ره‌بیعه، له‌نیوان ئیمه‌و تۆدا کافره‌کانی (مُضَر) هه‌ن، ناتوانین سه‌ردانت بکه‌ین
له‌مانگه‌ ریزگیراوه‌کاندا^(۲) نه‌بی، فه‌رمانمان پی‌بکه‌ به‌فه‌رمانیک، ئیمه‌ش فه‌رمان
بکه‌ین به‌وانه‌ی لای خۆمان پییشی بجینه به‌هه‌شت ئه‌گه‌ر ئیمه‌ به‌وکاره

^(۲) عه‌ره‌ب ریزیان له‌ چه‌ند مانگی‌ک گرتووه‌ جه‌نگیان تیدا ئه‌نجام نه‌داوه‌ پییان ده‌وتری
(الاشهر الحرم).

هه‌ستاین. پیغه‌مبه‌ری‌خوا (ﷺ) فه‌رمووی: ((فه‌رمانت‌ان پی‌ده‌که‌م به‌چوارشت، چوارشتیشتان لی‌قه‌ده‌غه ده‌که‌م: خوابه‌رستن و هاوه‌لی بۆدامه‌نی، نوێژ بکه‌ن، زه‌کات بده‌ن، رۆژووی ره‌مه‌زان بگرن، پینجیه‌کی ده‌ستکه‌وتیش بده‌ن. چوارشتیشتان لی‌قه‌ده‌غه ده‌که‌م: خواردنه‌وه‌ی سرکه‌ی ناو کوله‌که، هی‌ناو گۆزه‌ی سه‌وز (ئه‌وه‌ی ئاره‌قیان تی‌دا هه‌لگرتووه)، هی‌ناو (قیردراو) کاسه‌یه‌که ناوه‌که‌ی قیردراوه (ﷺ) هی‌ناو داری هه‌لکۆلراو (ﷺ) کاسه‌یه‌که که‌قه‌دی دره‌خته‌و ناوه‌که‌ی هه‌لکۆلراوه (ﷺ)، وتیان: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری‌خوا (ﷺ) تۆچوزانی داری هه‌لکۆلراو چی‌یه؟ فه‌رمووی: ((به‌لی ئه‌زانم، که‌دی دره‌ختیکه هه‌لی ده‌کۆلن پارچه خورمای وردی تی‌ده‌که‌ن. سعید وتی: یان فه‌رمووی: خورما. ئینجا ئاوی تی‌ده‌که‌ن، کاتی هه‌لچوونی نامینی ده‌یخۆنه‌وه: هه‌تا یه‌کیکتان. یا یه‌کیکیان. له‌ئامۆزای خۆی ده‌دات به‌شمشیر (ﷺ) واته سه‌رخۆش ده‌بن (ﷺ) ده‌لی: له‌وکۆمه‌له‌دا پیاویک هه‌بوو به‌وشیوه‌یه بریندارکراوو، ده‌لی: من ده‌مشاردوه شه‌رم ده‌کرد له‌پیغه‌مبه‌ری‌خوا (ﷺ) وتم: ئه‌ی له‌چیدا بخۆینه‌وه ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری‌خوا (ﷺ)؟ فه‌رمووی: ((له‌کونه‌ی چه‌رمدا که ده‌مه‌که‌ی به‌په‌ت ده‌به‌ستری) وتیان ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری‌خوا (ﷺ): زه‌وی ئیمه جرجی زۆر تی‌دایه، کونه نامینیته‌وه، پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: ((بامشکیش بیخوات، بامشکیش بیخوات، بامشکیش بیخوات)) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری‌خوا (ﷺ) رووی‌کرده (اشح عبدالقیس) و فه‌رمووی: ((تۆ دوو سیفه‌ت تی‌دایه خوا خوشیانی ده‌وی، ژیری و په‌له‌نه‌کردن و له‌سه‌رخۆیی)).

١٦- عَنْ أَبِي ذَرٍّ (رضي الله عنه) قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ: أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: ((الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ)). قَالَ: قُلْتُ: أَيُّ الرِّقَابِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: ((أَنْفُسُهَا عِنْدَ أَهْلِهَا وَأَكْثَرُهَا ثَمَنًا)). قَالَ: قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ؟ قَالَ: ((تُعِينُ صَانِعًا أَوْ تَصْنَعُ لَأَخْرَقَ)). قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ إِنْ ضَعُفْتُ عَنْ بَعْضِ الْعَمَلِ؟ قَالَ: ((تَكْفُ شَرَّكَ عَنِ النَّاسِ، فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ مِنْكَ عَلَى نَفْسِكَ)). [بخاري/ العتق/ إي الرقاب افضل / ٢٣٨٢]

(ابی ذر) (رضي الله عنه) ده‌لی: وتم: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری‌خوا (ﷺ): چاکترین کار کامه‌یه؟ فه‌رمووی: ((باوهر به‌خواو جیهاد له‌پیناویدا)) ده‌لی: وتم: چاکترین ئازادکردن کامه‌یه [ئازادکردنی کۆیله] فه‌رمووی: (گراترینیان و به‌به‌هاترینیان لای

خاوه‌نه‌که‌یان) ده‌لی: وتم: ئە‌گەر نه‌مکرد؟ فه‌رمووی: ((یارمه‌تی پیشه‌کاریک بده‌یت یا یارمه‌تی که‌سیک بده‌یت پیشه‌باش نازانی یا هیچ پیشه‌یه‌کی نییه)). ده‌لی: وتم: ئە‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا پیت چۆنه ئە‌گەر بی‌توانا بووم له‌هه‌ندی کار؟ فه‌رمووی: ((شه‌رو خراپه‌ت له‌خه‌لکی لابه‌ده، ئە‌وه‌ش خیری‌که له‌تۆوه بو خۆت))

(۶) فه‌رمان‌کردن به‌ئیمان، په‌ناگرتن به‌خوا له‌وه‌سوده‌ی شه‌یتان

۱۷- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) عَنِ النَّبِيِّ (ﷺ) قَالَ: ((لَا يَزَالُ النَّاسُ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْعِلْمِ حَتَّى يَقُولُوا: هَذَا اللَّهُ خَلَقَنَا، فَمَنْ خَلَقَ اللَّهُ)). قَالَ: وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِ رَجُلٍ، فَقَالَ: صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، قَدْ سَأَلَنِي اثْنَانِ وَهَذَا الثَّالِثُ. أَوْ قَالَ: سَأَلَنِي وَاحِدٌ، وَهَذَا الثَّانِي. [بخاري/ اقتران النبرين ج ۵ ص ۲۸۳]

(ابوهریره) (رضي الله عنه) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی: ((به‌رده‌وام خه‌لک پرسیا‌رتان لی‌ده‌که‌ن له‌باره‌ی زانسته‌وه ته‌نا‌هت ده‌لین: ئە‌وه خوا ئیمه‌ی دروست کردووه، ئە‌ی کێ خوا‌ی دروست کردووه، (ابوهریره) ده‌ستی پیاویکی گرتبوو، ئینجا وتی: خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی راستیان فه‌رمووه، دوو‌که‌س ئە‌م پرسیا‌ره‌یان لی‌کردووم ئە‌مه‌ش سییه‌مه، یان وتی: یه‌کیک لی‌ی پرسم ئە‌مه‌ش دوو‌مه‌..

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((لَا يَزَالُونَ يَسْأَلُونَكَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ حَتَّى يَقُولُوا: هَذَا اللَّهُ، فَمَنْ خَلَقَ اللَّهُ)). قَالَ: فَبَيْنَا أَنَا فِي الْمَسْجِدِ إِذْ جَاءَنِي نَاسٌ مِنَ الْأَعْرَابِ، فَقَالُوا: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، هَذَا اللَّهُ خَلَقَنَا، فَمَنْ خَلَقَ اللَّهُ؟ قَالَ: فَأَخَذَ حَصَى بَكَفِهِ فَرَمَاهُمْ بِهِ، ثُمَّ قَالَ: قَوْمُوا قَوْمُوا، صَدَقَ خَلِيلِي (ﷺ).

— (ابوهریره) (رضي الله عنه) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی: ((به‌رده‌وام پرسیا‌رت لی‌ده‌که‌ن ئە‌ی (ابوهریره) هه‌تا ده‌لین: (ئە‌وه خوا‌یه، باشه‌کێ خوا‌ی دروست کردووه)). وتی: له‌کاتی‌کا من له‌مزگه‌وت بووم چه‌ند ئە‌عرا‌بی‌ه‌ک هاتن بۆ‌لام وتیان: ئە‌ی (ابا‌هریره)، ئە‌وه خوا ئیمه‌ی دروست کردووه، ئە‌ی کێ خوا‌ی دروست کردووه؟ وتی: چنگی پرکرد له‌چه‌وو تیی گرتن، ئینجا وتی: هه‌ستن، هه‌ستن [برۆن] خۆشه‌ویسته‌که‌م (ﷺ) راستی فه‌رمووه.

(۷) له باره ی ئیمان به خواو به رده وامی

۱۸- عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الثَّقَفِيِّ (رضی اللہ عنہ) قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا بَعْدَكَ. وَفِي حَدِيثِ أَبِي أُسَامَةَ: غَيْرُكَ. قَالَ: ((قُلْ: آمَنْتُ بِاللَّهِ، فَاسْتَقِمَّ)).

(سفیان) کوپی (عبدالله الثقفی) (رضی اللہ عنہ) دهلی: وتم: ئەو پیغه مبهری خوا (رضی اللہ عنہ) شتیکم پی بلی له باره ی ئیسلامه وه که دوا ی تو له کهس نه پرسم . فه رموی: ((بلی باوهرم هینا وه به خوا ئینجا ریگای راست بگره و به رده وام به له سه ری)).

(۸) به لگه کانی پیغه مبهرو (رضی اللہ عنہ) باوهر هینان پیی

۱۹- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی اللہ عنہ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: ((مَا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا قَدْ أُعْطِيَ مِنَ الْآيَاتِ مَا مِثْلُهُ آمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ، وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيَتْ وَحْيًا أَوْحَى اللَّهُ إِلَيَّ، فَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَكْثَرَهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ)). [بخاري / فضائل القرآن / كيف نزل الوحي / ٤٦٩٦]

(ابوهریره) (رضی اللہ عنہ) دهلی: پیغه مبهری خوا (رضی اللہ عنہ) فه رموی: ((له پیغه مبهرا ندا هیچ پیغه مبهریکیان نه بووه که به لگه و سه راسیمه ی وای پی نه به خشرابی ت که وینه ی نه وه خه لک ئیمانی پی هینا وه نه وه ی منیش هینا وه (وحی) یه خوا نار دویه ته سه رم، خوا زیارم له هه موویان شوین که وته م زیاتر بی ت)).

۲۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی اللہ عنہ)، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) أَنَّهُ قَالَ: ((وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ، يَهُودِيٍّ، وَلَا نَصْرَانِيٍّ، ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ، إِلَّا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ)).

(ابوهریره) (رضی اللہ عنہ) دهلی: پیغه مبهرو (فه رموی ته ی: ((سویند به وه ی گیانی موحه مه دی به ده سه ته، که سیك نییه له م خه لکه دا باجوله که و گا وریش بن که ناوی منی بیستبی و بمری و باوهری به وه نه بی ت که به مندا نی رد را وه نه وه ده بی بی به نیشته جیی دۆزه خ)).

۲۱- عَنْ صَالِحِ بْنِ صَالِحِ الْهَمْدَانِيِّ، عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ: رَأَيْتُ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ خُرَاسَانَ، سَأَلَ الشَّعْبِيَّ فَقَالَ: يَا أَبَا عَمْرٍو، إِنَّ مِنْ قَبْلَنَا مِنْ أَهْلِ خُرَاسَانَ يَقُولُونَ فِي الرَّجُلِ إِذَا أَعْتَقَ أَمَتَهُ ثُمَّ تَزَوَّجَهَا: فَهُوَ كَالرَّكَّابِ بَدَنَتَهُ. فَقَالَ الشَّعْبِيُّ: حَدَّثَنِي أَبُو بُرْدَةَ بْنُ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: ((ثَلَاثَةٌ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ: رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنَ بِنَبِيِّهِ وَادْرَكَ النَّبِيَّ (ﷺ)، فَأَمَنَ بِهِ وَاتَّبَعَهُ

وَصَدَقَهُ، فَلَهُ أَجْرَانِ. وَعَبْدٌ مَمْلُوكٌ أَدَّى حَقَّ اللَّهِ تَعَالَى، وَحَقَّ سَيِّدِهِ، فَلَهُ أَجْرَانِ. وَرَجُلٌ كَانَتْ لَهُ أُمَةٌ فَعَزَّاهَا فَأَحْسَنَ غِذَاءَهَا، ثُمَّ أَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ أَدَبَهَا، ثُمَّ أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا، فَلَهُ أَجْرَانِ)). ثُمَّ قَالَ الشَّعْبِيُّ لِلْخُرَّاسَانِيِّ: خُذْ هَذَا الْحَدِيثَ بِغَيْرِ شَيْءٍ، فَقَدْ كَانَ الرَّجُلُ يَرْحَلُ فِيمَا دُونَ هَذَا إِلَى الْمَدِينَةِ. ﴿بخاري / تعليم الرجل امته وأهله/ ۹۷﴾

(صالح بن صالح الهمداني) ده‌لی: (شعبی) ده‌لی: پیاویکی خه‌لکی خوراسانم دی، پرسپاری له (شعبی) کردوو وتی: ئەه (ابوعمر) خه‌لکی خوراسانی لای ئیمه هه‌ندیکیان ده‌لین: ئەه پیاوه‌ی که‌نیزه‌که‌ه‌ی خوی ئازاد بکات و پاشان خوی ماره‌ی بکات، وه‌کو ئەوه‌ وایه که‌وشتریک بکات به‌خیو به‌لام خوی سواری بیئت ئینجا (شعبی) وتی: (ابوبرده) کوری (ابوموسی) له‌زاری باوکیه‌وه‌ بوی گێرامه‌وه‌ که‌ پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: ((سی‌که‌س دوو جار پاداشت ده‌درینه‌وه‌: پیاویکی (ئه‌ه‌لی کیتاب) باوه‌ری به‌پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی هینابی و گه‌یشتیبت به‌پیغه‌مبه‌ری ئیسلامیش (ﷺ) باوه‌ری به‌ویش هینابی و شوینی که‌وتبی و به‌راستی زانییبت دوو پاداشتی هیه‌یه‌. دوو ه‌میش کۆیله‌یه‌که‌ مافی خوای گه‌وره‌ی ئەه‌نجام دایبت له‌گه‌ل مافی خاوه‌نه‌که‌ی، ئەه‌میش دوو پاداشتی هیه‌یه‌، سییه‌میش پیاویک که‌نیزه‌کی هه‌بوویبت و به‌باشی ژيان‌دیبتی ئینجا به‌باشی په‌روه‌رده‌ی کردیبت، دواي ئەوه‌ ئازادی کردیبت و ماره‌ی کردیبت^(۱)، ئەه‌میش دوو پاداشتی هیه‌یه‌. ئینجا (شعبی) به‌کابرای خوراسانی وت: پیاوی واهه‌بووه‌ بۆ که‌متر له‌م فه‌رموده‌یه‌ش لی‌ره‌وه‌ چوه‌ بۆ مه‌دینه‌.

(۹) سی‌شت هه‌ن له‌ هه‌ر که‌سدا هه‌بن شیرینی ئیمان ده‌چه‌ژیت

۲۲- عَنْ أَنَسٍ (رضي الله عنه)، عَنِ النَّبِيِّ (ﷺ) قَالَ: ((ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: مَنْ كَانَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا

^(۱) له‌و سه‌رده‌مه‌دا که‌نیزه‌که‌ باوه‌وه‌، بۆیه ئیسلام به‌هه‌موو شیوه‌یه‌که‌ هه‌ولی نه‌ه‌یشتی دوه‌و، بیگومان که‌ ئازادکراو که‌سی نه‌بوو به‌خیوی بکات ئەگه‌ر خوی ماره‌ی بکات ئەه‌وا کاریکی زۆر باشی کردوو له‌به‌رژه‌وندی ئەه‌و.

لِلَّهِ، وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ - بَعْدَ أَنْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ - كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَذَّفَ فِي النَّارِ)). [بخاري / الايمان / حلاوة الايمان / ۱۶، ۲۱]

(انس) (ﷺ) دهلی: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: ((سی شت هه ن هه ر کهس تییدا بیئت بهوسیانه شیرینی ئیمان به دهست دهی نی، هه ر کهس خوا و پیغه مبهر (ﷺ) ی له هه مووشت خوشت بوویت، هه روه ها کهسیکی خوشویست ته نها له بهر خوا خوشی بوویت، ئینجا پیی ناخوشت بیئت بگه ریته وه بو کوفر — دوا ی ئه وه ی خوا رزگاری کرد لی — وه کو چو ن پیی ناخوشته فهری بدریته ناگره وه).

۲۳- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَلَدِهِ وَوَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ)).

(انس) (ﷺ) دهلی: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: (کهستان باوهری دامه زراوی نییه هه تا منی له منداله کانی و له باوک و دایکی و له هه موو خه لکیش خوشت نهویت).

۲۴- عَنْ أَنَسٍ (رضي الله عنه)، عَنِ النَّبِيِّ (ﷺ) قَالَ: ((وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَا يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يُحِبَّ لِجَارِهِ - أَوْ قَالَ: لِأَخِيهِ - مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ)).

(انس) (ﷺ) دهلی: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: ((سویند به وه ی گیانی منی به دهسته، هه یچ بهنده یه ک ئیمانی نابیئت هه تا ئه وه ی بو خوی پیی خوشه بو دراوسی که ی . یافه رمووی بو برا که ی پیی خوش نه بیئت)). واته: (ئیمانی ته واو نیه).

(۱۰) ئه و که سه ی قایل بیئت به په روه ردگاری تی خوا

تامی باوهری چه شتووه

۲۵- عَنْ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ (رضي الله عنه): أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) يَقُولُ: ((ذَاقَ طَعْمَ الْإِيمَانِ مَنْ رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا)).

(عباس) کوری (عبدالمطلب) (ﷺ) دهلی: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرمووی: ((تامی باوهری چه شتووه "ئو که سه ی رازی بیئت به وه ی که خوا په روه ردگاری بیئت، ئیسلام ئاینی بیئت، محمه د پیغه مبهری بیئت)).

(۱۱) چوارشت ههن له ههركه سدا هه بن نه وه مونافیتی ته واوه

۲۶- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو (رضی اللہ عنہ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَرْبَعٌ مِنْ كُنْ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَلَّةٌ مِنْهُمْ كَانَتْ فِيهِ خَلَّةٌ مِنْ نِفَاقٍ حَتَّى يَدْعَهَا: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ)). غَيْرَ أَنَّ فِي حَدِيثِ سُفْيَانَ: ((وَإِنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُمْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ)). [بخاري / الايمان / علامة المنافق / ۳۴]

(عبداللہ) کوری (عمرو) (رضی اللہ عنہ) دهلی: پیغهمبهری خوا (رضی اللہ عنہ) فہرموویہ تی: ((چوارشت ههركهس تیایدا بیئت نه وه مونافیتی ته واوه، ههركه سیش یه کیکیانی تیدا بیئت نه وه سیفہ تیکی مونافیتی تیدا یه، هه تا دهستی لیله لده گریت، ههركات قسه ی کرد درو بکات، ههركات په یمانی دا بیسکینیت نه گهر به لیئدی دا سه ریچی لی بکات، نه گهر دریا یه تی که سیکی کرد له ههق لابدات و سته می لی بکات)).

۲۷- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی اللہ عنہ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: ((آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا أُؤْتِمِنَ خَانَ)). [بخاري / الايمان / علامة المنافق / ۳۳]

(ابوهریره) (رضی اللہ عنہ) دهلی: پیغهمبهری خوا (رضی اللہ عنہ) فہرموویہ تی: ((نیشانہ ی مونافیق سیانہ: نه گهر قسه ی کرد درو بکات، نه گهر به لیئدی دا نه یباته سه، نه گهر سپارده ی لادانرا خیانه تی لی بکات)).

(۱۲) نموونه ی ئیماندار وه کو کشتو کال و نمونه ی مونافیق و

کافریش وه کو سنه و بهر وایه

۲۸- عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ (رضی اللہ عنہ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الْخَامَةِ مِنَ الزَّرْعِ تُفِيئُهَا الرِّيحُ، تَصْرَعُهَا مَرَّةٌ وَتَعْدِلُهَا أُخْرَى حَتَّى تَهْبِجَ. وَمَثَلُ الْكَافِرِ كَمَثَلِ الْأَرْزَةِ الْمَجْدِيَةِ عَلَى أَصْلِهَا، لَا يُفِيئُهَا شَيْءٌ حَتَّى يَكُونَ انْجِعَافُهَا مَرَّةً وَاحِدَةً)). وفي الرواية: ((وتعدلها مرة، حتى يأتيه أجله، ومثل المنافق الأرزة المجذبة التي لا يصيبها شيء)). [بخاري / المرضي / ماجاء في كفارة المرض / ۵۳۱۹]

(کعب) کوری (مالک) (رضی اللہ عنہ) دهلی: پیغهمبهری خوا (رضی اللہ عنہ) فہرمووی: ((نموونه ی ئیماندار وه کو رووه کیکی ته پری تازه روواو وایه، باده یله رزینی، به ملاو به ولادا

لاری ده‌کاته‌وه‌، جارێک زۆر لاری ده‌کاته‌وه‌، جارێکیش به‌رزی ده‌کاته‌وه‌، هه‌تا وشک ده‌بی‌ت. نمونه‌ی کافریش وه‌کو سنه‌وبه‌رێک وایه‌ له‌سه‌ر قه‌ده‌که‌ی راوه‌ستاوه‌، هه‌یج شتێک نایجولێنی هه‌تا هه‌لکه‌ندنێ به‌یه‌کجاری)) له‌ریوایه‌ته‌تیکیشدا ((جارێکیش راستی ده‌کاته‌وه‌، هه‌تا کۆتایی ژیا‌نی دی‌ت، نمونه‌ی مونا‌فقی‌ش وه‌کو سنه‌وبه‌رێکی پته‌و وایه‌ هه‌یج شتێکی تووش نابێ‌ت)) [واته‌: مونا‌فقی تووشی ده‌ردو به‌لای دونه‌یای نابی‌ت تابیی‌ته‌ که‌فاره‌تی گونا‌هی].

(۱۳) نمونه‌ی موسلمان نمونه‌ی دارخورمایه‌

۲۹- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رضی‌الله‌عنهما) قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) فَقَالَ: ((أَخْبِرُونِي بِشَجَرَةٍ شَبَهَ - أَوْ: كَالرَّجُلِ - الْمُسْلِمِ، لَا يَتَحَاتُّ وَرَقُهَا، تُؤْتِي أَكْلَهَا كُلَّ حِينٍ)). قَالَ ابْنُ عُمَرَ: فَوَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ، وَرَأَيْتُ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ لَا يَتَكَلَّمَانِ، فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ أَوْ أَقُولَ شَيْئًا، فَقَالَ عُمَرُ: لَأَنْ تَكُونَ قُلْتُهَا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كَذَا وَكَذَا. [بخاری/ العلم / قول المحدث حدثنا ۶۱/]

(عبدالله‌) کو‌ری (عمر) (رضی‌الله‌عنهما) ده‌لی: له‌خزمه‌ت پی‌غه‌مبه‌ری خوا‌دا (رضی‌الله‌عنهما) بووین فه‌رمووی: ((ئاگادارم بکه‌ن له‌دره‌ختی‌ک وینه‌ی موسلمان بی‌ت یا : وه‌کوپیاوی‌کی موسلمان، که‌ گه‌ل‌اکانی ناوه‌ری‌ت و هه‌موو کاتی‌ک به‌ری خوی ده‌دات)). (ابن عمر) وتی: هات به‌دل‌ما ئه‌وه‌ دارخورمایه‌، (عمر) و (ابوبکر) م بین‌ی قسه‌یان نه‌ده‌کرد، منیش پیم ناخۆش بوو قسه‌به‌که‌م یاشتی‌ک بلی‌م عومه‌ر وتی: ئه‌گه‌ر بتوتایا ئه‌وه‌نده‌و ئه‌وه‌نده‌م له‌لاخۆش‌تربوو.

(۱۴) شهرم کردن به‌شی‌که‌ له‌ئیمان

۳۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی‌الله‌عنهما) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((الْإِيمَانُ بَضْعٌ وَسَبْعُونَ - أَوْ: بَضْعٌ وَسِتُّونَ - شُعْبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ)). [بخاری/ الايمان / امور الايمان/ ۹]

(ابوهریره) (رضی‌الله‌عنهما) ده‌لی: پی‌غه‌مبه‌ری خوا‌ (رضی‌الله‌عنهما) فه‌رموویه‌تی: ((ئیمان هه‌فتاو ئه‌وه‌نده - یا شه‌ست و ئه‌وه‌نده - به‌شه‌، گه‌وره‌ترینیان وتنی شایه‌تومانه‌، بچووکترینیان لابر‌دنێ کۆسپ‌یکه‌ له‌سه‌ر ری‌گایه‌ک، شه‌رم و حه‌یا به‌شی‌که‌ له‌ئیمان)).

۳۱- عَنْ أَبِي قَتَادَةَ (رضی اللہ عنہ) قَالَ: كُنَّا عِنْدَ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ فِي رَهْطٍ، مِمَّا وَفِينَا بُشَيْرُ بْنُ كَعْبٍ، فَحَدَّثَنَا عِمْرَانُ يَوْمَئِذٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((الْحَيَاءُ خَيْرٌ كُلُّهُ. أَوْ قَالَ: الْحَيَاءُ كُلُّهُ خَيْرٌ)). فَقَالَ بُشَيْرُ بْنُ كَعْبٍ: إِنَّا لَنَجِدُ فِي بَعْضِ الْكُتُبِ - أَوْ الْحِكْمَةِ - أَنَّ مِنْهُ سَكِينَةٌ وَقَارًا لِلَّهِ تَعَالَى، وَمِنْهُ ضَعْفٌ. قَالَ: فَغَضِبَ عِمْرَانُ حَتَّى احْمَرَّتَا عَيْنَاهُ، وَقَالَ: أَلَا أَرَانِي أُحَدِّثُكَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) وَتُعَارِضُ فِيهِ؟ قَالَ: فَأَعَادَ عِمْرَانُ الْحَدِيثَ، قَالَ: فَأَعَادَ بُشَيْرٌ، فَغَضِبَ عِمْرَانُ، فَمَا زِلْنَا نَقُولُ: إِنَّهُ مِنَّا يَا أَبَا نُجَيْدٍ، إِنَّهُ لَا بَأْسَ بِهِ. ﴿بخاري/ الادب/ المياد/ ۵۷۶۶﴾

(ابو قتاده) (رضی اللہ عنہ) دهلی: ئیمه کو مه لیک لای (عمران) کوپی (حصین) بووین، (بشیر) کوپی (کعب) یشمان له ناودابوو، (عمران) قسه ی بوکر دین و وتی: پیغه مبهری خوا (رضی اللہ عنہ) فهرموویه تی: ((شهرم و حه یا خیهره هه مووی)) یا فهرمووی: (شهرم و حه یا هه مووی خیهره) ئینجا (بشیر) کوپی (کعب) وتی: ئیمه له هه ندی کتیبدا یا حیکمه تدا. ده بینین، شهرم به شیکی ئارامی و له سه رخوییه و ریزگرتنه له خوای گه وره، هه ندیکیشی لاوازییه، دهلی: عمران تووهره بوو هه تا چاوه کانی سووهره لگهران وتی: ئایا نابینیی من له پیغه مبهری خواوه بوو ده گپرمه وه که چی توو ناره زایی تیاده رده بریت؟ دهلی: (عمران) فهرمووده که ی دووباره کرده وه، وتی: (بشیر) یش قسه که ی خووی دووباره کرده وه، ئینجا (عمران) تووهره بوو، ئیمه ش به به رده وامی ده مانوت: ئه ی (ابو نجید) ئه ویش له ئیمه یه و پیاویکی خراپ نییه.

(۱۵) دراوسییتی چاک و ریزی میوان به شیکه له باوهره

۳۲- عَنْ أَبِي شَرِيحٍ الْخَزَاعِيِّ (رضی اللہ عنہ): أَنَّ النَّبِيَّ (ﷺ) قَالَ: ((مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُحْسِنْ إِلَى جَارِهِ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ)). ﴿بخاري/ الادب/ من كان يؤمن بالله واليوم الآخر / ۵۶۷۳﴾

(ابو شريح الخزاعي) (رضی اللہ عنہ) دهلی: پیغه مبهری خوا (رضی اللہ عنہ) فهرموویه تی: ((هه رکهس باوهری به خواو روژی دواپی هه یه، با چاک بیّت له گه ل دراوسیکی، هه رکهس باوهری به خواو روژی دواپی هه یه باریز له میوانه که ی بگریّت، هه رکهس باوهری به خواو به روژی دواپی هه یه با چاک بلّیت یان بی دهنگ بیّت)).

(۱۶) ههركهس دراوسیکه ی له شهرو خراپه ی نه مین نه بیته

ناچیت به ههشت

۳۳- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی اللہ عنہ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: ((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ لَا يَأْمَنُ جَارَهُ بَوَائِقَهُ)). [بخاری / الادب / اثم من لامن جاره / ۵۶۷۰]
(ابوهریره) (رضی اللہ عنہ) دهلی: پیغه مبهری خوا (رضی اللہ عنہ) فهرموویه تی: ((ناچیت به ههشت نه وهی دراوسیکه ی له شهرو خراپه ی نه مین نه بیته)).

(۱۷) گۆرینی خراپه به دهست و به زمان و به دل به شیکه له ئیمان

۳۴- عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ: أَوَّلُ مَنْ بَدَأَ بِالْخُطْبَةِ يَوْمَ الْعِيدِ قَبْلَ الصَّلَاةِ مَرْوَانُ، فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ: الصَّلَاةُ قَبْلَ الْخُطْبَةِ. فَقَالَ: قَدْ تَرَكَ مَا هُنَاكَ، فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ: أَمَّا هَذَا فَقَدْ قَضَى مَا عَلَيْهِ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) يَقُولُ: ((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ)).

(طارق) کوری (شهاب) دهلی: یه کهم کهس له روژی جه ژنا له پیش نوێژدا دهستی کرد به وتار خویندنه وه مهروان بوو، پیاویک ههستاو وتی: نوێژ له پیش وتاره وهیه، وتی: نهو سوننه ته وازی لی هینراوه (ابو سعید) وتی: به لام نهو پیاوه نه وهی له سهری بوو گه یاندی بیستومه له پیغه مبهری خوا (رضی اللہ عنہ) فهرموویه تی: ((ههركهس له ئیوه خراپه یه کی دی بابه دهست بیگۆریت نه گهر نهیتوانی به زمانی، نه گهر نهیتوانی به دلی، نه وهش لاوازترین ئیمانه)).

۳۵- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضی اللہ عنہ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: ((مَا مِنْ نَبِيٍّ بَعَثَهُ اللَّهُ فِي أُمَّةٍ قَبْلِي إِلَّا كَانَ لَهُ مِنْ أُمَّتِهِ حَوَارِيُّونَ وَأَصْحَابٌ، يَأْخُذُونَ بِسُنَّتِهِ وَيَقْتَدُونَ بِأَمْرِهِ، ثُمَّ إِنَّهَا تَخْلُفُ مِنْ بَعْدِهِمْ خُلُوفٌ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ، وَيَفْعَلُونَ مَا لَا يُؤْمَرُونَ، فَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِيَدِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِلِسَانِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِقَلْبِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَيْسَ وَرَاءَ ذَلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ حَبَّةُ خَرْدَلٍ)). قَالَ أَبُو رَافِعٍ: فَحَدَّثْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ فَأَنْكَرَهُ عَلَيَّ، فَقَدِمَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَنَزَلَ بِقِنَاةٍ، فَاسْتَنْبَعَنِي إِلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ (رضی اللہ عنہ) يَعُودُهُ، فَأَنْطَلَقْتُ مَعَهُ، فَلَمَّا جَلَسْنَا سَأَلْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ، فَحَدَّثَنِيهِ كَمَا حَدَّثْتُهُ ابْنَ عُمَرَ.

(عبدالله) کوری (مسعود) دهلی: پیغه مبهری خوا (رضی اللہ عنہ) فهرمووی: ((پیغه مبهر نییه که خوای گه وره نار دبیتهی بوناو گه لیکی له پیش مندا که له ناو

ئه‌وگه‌ له‌دا حه‌واری و هاوه‌لی نه‌بیته‌، سو‌ننه‌ ته‌کانیان جی‌به‌جی کردوو و شوین فه‌رمانه‌کانی که‌وتوون، ئینجا دوا‌ی ئه‌مان خه‌لکانیک شوینیان که‌وتوون، ئه‌وه‌ی ده‌یلین نایکه‌ن به‌کرده‌وه‌، کرده‌وه‌گه‌لیکیش ده‌که‌ن که‌فه‌رمانیان پی‌نه‌کراوه‌، هه‌رکه‌س به‌رگرییان بکات به‌ده‌ست ئه‌وه‌ ئیمانداره‌، هه‌رکه‌س به‌رگرییان بکات به‌زمان ئه‌وه‌ ئیمانداره‌، هه‌رکه‌سیش به‌رگرییان بکات به‌دل ئه‌ویش ئمانداره‌، ئیتر له‌دوا‌ی ئه‌وه‌ به‌قه‌د ده‌نکه‌ خه‌رته‌له‌یه‌ک ئیمان نابیت (ابو رافع) وتی: ئه‌مه‌م بو (عبدالله) کو‌ری (عمر) گێرایه‌وه‌ ئینکاری کرد، ئینجا (ابن مسعود) هات له‌قه‌نات دابه‌زی (عبدالله) کو‌ری (عمر) (ﷺ) شوین خو‌ی خستم و بردمی بو سه‌ردانی منیش له‌گه‌لیا رو‌یشتم، کاتی دانیشته‌ن له‌باره‌ی ئه‌م فه‌رموو‌ده‌یه‌وه‌ له‌ (ابن مسعود) م پرس‌ی ئه‌ویش بو‌ی گێراینه‌وه‌ وه‌کو‌ من بو (عمر) م گێرایه‌وه‌.

(۱۸) عه‌لی خو‌شناو‌ی ئیماندار نه‌بی، رقیشی لی‌ی نه‌یه‌ مونا‌فیک نه‌بی

۳۶- عَنْ زَرِّ بْنِ حُبَيْشٍ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ (رضي الله عنه): وَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَبَرَأَ النَّسَمَةَ، إِنَّهُ لَعَهْدُ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ (ﷺ) إِلَيَّ: أَنْ لَا يُحِبَّنِي إِلَّا مُؤْمِنٌ وَلَا يُبْغِضَنِي إِلَّا مُنَافِقٌ.

(زر) کو‌ری (حبیش) (ﷺ) ده‌لی: علی کو‌ری ابی‌طالب (ﷺ) وتی: سو‌یند به‌وه‌ی تو‌وی ته‌قاندوو و، گیانی کرده‌ به‌ر هه‌موو گیانه‌به‌ریک، ئه‌وه‌ په‌یمانی پی‌غه‌مبه‌ری (ﷺ) نه‌خو‌ینده‌واره‌ بو‌ من: که‌س منی خو‌شناو‌یت ئیماندار نه‌بیته‌ رقیشی لی‌م نه‌یه‌ مونا‌فیک نه‌بی.

(۱۹) خو‌شه‌ویستی (انصار) نیشانه‌ی ئیمان، رق لی‌بو‌و نیشیان

دوو‌رووییه

۳۷- عَنْ الْبَرَاءِ (رضي الله عنه)، عَنِ النَّبِيِّ (ﷺ) أَنَّهُ قَالَ فِي الْأَنْصَارِ: ((لَا يُحِبُّهُمْ إِلَّا مُؤْمِنٌ، وَلَا يُبْغِضُهُمْ إِلَّا مُنَافِقٌ. مَنْ أَحَبَّهُمْ أَحَبَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ أَبْغَضَهُ اللَّهُ)).

(البراء) (ﷺ) ده‌لی: پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له‌باره‌ی (انصار) وه‌ فه‌رموو‌یه‌تی: ((خو‌شی ناو‌ین جگه‌ له‌ئیماندار، رقیشی لی‌یان نه‌یه‌ جگه‌ له‌دوو‌روو، هه‌رکه‌س خو‌شی بو‌وین خوا خو‌شی ده‌و‌یت، هه‌رکه‌سیش رقی لی‌یان بیت خوا رقی لی‌یه‌تی)).

(۲۰) ئیمان په‌نا ده‌باته‌وه بو مه‌دینه

۳۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: ((إِنَّ الْإِيمَانَ لِيَأْرُزُ إِلَى الْمَدِينَةِ كَمَا تَأْرُزُ الْحَيَّةُ إِلَى جُحْرِهَا)).

(ابوهریره) (رضي الله عنه) ده‌لی: بیستم له‌پیغه‌مبه‌ری، خوا (رضي الله عنه) فه‌رموویه‌تی: (له‌راستیدا ئیمان په‌نا ده‌باته‌وه بو مه‌دینه هه‌روه‌کو مار په‌نا بو کونه‌که‌ی خو‌ی ده‌باته‌وه).

(۲۱) ئیمان و حیکمه‌ت یه‌مه‌نین

۳۹- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ (ﷺ) يَقُولُ: ((جَاءَ أَهْلُ الْيَمَنِ، هُمْ أَرْقُ أَفْئِدَةً، وَأَضْعَفُ قُلُوبًا، الْإِيمَانُ يَمَانٌ، وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَّةٌ. السُّكِينَةُ فِي أَهْلِ الْغَنَمِ، الْفَخْرُ وَالْخِيَلَاءُ فِي الْفَدَّادِينَ أَهْلِ الْوَبَرِ، قَبْلَ مَطْلَعِ الشَّمْسِ)).

(ابوهریره) (رضي الله عنه) ده‌لی: بیستم له‌پیغه‌مبه‌ری خوا (رضي الله عنه) فه‌رمووی: (خه‌لکی یه‌مه‌ن هاتن که‌خه‌لکی د‌ناسک و د‌نه‌رم‌ن، ئیمان له‌ناو خه‌لکی یه‌مه‌ندا دامه‌زراوه حیکمه‌تیش یه‌مه‌نیه، ئارامی و بی‌فیزی لای مه‌رداره‌کانه، شانازی و خو‌به‌زلزانی لای ده‌نگ زله‌ خاوه‌ن و شتره‌کانه ئه‌وانه‌ی له‌لای خو‌ر هه‌لاته‌وه‌ن).

۴۰- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((غِلْظُ الْقُلُوبِ وَ الْجَفَاءُ فِي الْمَشْرِقِ، وَ الْإِيمَانُ فِي أَهْلِ الْحِجَانِ)).

(جابر کوری) (عبدالله) (رضي الله عنه) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (رضي الله عنه) فه‌رموویه‌تی: (د‌ل‌ه‌قی و وشکی له‌خو‌ره‌لاته‌و، باوه‌ریش لای خه‌لکی حیجازه).

(۲۲) ئه‌وه‌ی ئیمان نه‌هینی کرداری باش سوودی پی‌ناکه‌ینی

۴۱- عَنْ عَائِشَةَ (رضي الله عنها) قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ابْنُ جُدْعَانَ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ يَصِلُ الرَّحِمَ، وَيُطْعِمُ الْمَسْكِينَ، فَهَلْ ذَاكَ نَافِعُهُ؟ قَالَ: ((لَا يَنْفَعُهُ، إِنَّهُ لَمْ يَقُلْ يَوْمًا: رَبِّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ)).

(عائشه) (رضي الله عنها) ده‌لی: وتم: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (رضي الله عنه) (ابن جدعان) له‌سه‌رده‌می نه‌فامیدا سه‌ردانی که‌سوکاری خو‌ی ده‌کرد، خو‌اردنی ده‌دا به‌هه‌ژاران، ئایا ئه‌وه سوودی هه‌بووه بو‌ی؟ فه‌رمووی: (نه‌خیر، سوودی پی‌ ناکه‌ینی، چونکه ئه‌و روژیک له‌روژان نه‌یوتوو: خوایه له‌گونا‌هه‌کانم خو‌ش ببه له‌روژی قیامه‌دا).

(۲۳) ناچنه به‌هه‌شت تا ئیمان نه‌هینن

۴۲ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی اللہ عنہ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوَلَا أَدْلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟ أَفَشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ)).

(ابوهریره) (رضی اللہ عنہ) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (رضی اللہ عنہ) فەرموویه‌تی: ((ناچنه به‌هه‌شت هه‌تا ئیمان نه‌هینن، ئیمانیش نا‌هینن، هه‌تا یه‌کترتان خو‌ش نه‌ویت، ئایا شتی‌کتان پی‌ بلیم ئە‌گەر بیکه‌ن یه‌کترتان خو‌شده‌ویت؟ سه‌لام له‌یه‌کتری زۆربکه‌ن)).

(۲۴) زیناکه‌ر له‌کاتی زینادا ئیمانی نییه

۴۳ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی اللہ عنہ): إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: ((لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا يَشْرِبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرِبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ)). وَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُلْحِقُ مَعَهُ: ((وَلَا يَنْتَهَبُ نَهْبَةً ذَاتَ شَرَفٍ يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ فِيهَا أَبْصَارَهُمْ حِينَ يَنْتَهَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ)). وَفِي حَدِيثٍ هَمَامٍ: ((يَرْفَعُ إِلَيْهِ الْمُؤْمِنُونَ أَعْيُنَهُمْ فِيهَا وَهُوَ حِينَ يَنْتَهَبُهَا مُؤْمِنٌ)) وَزَادَ: ((وَلَا يَغُلُّ أَحَدُكُمْ حِينَ يَغُلُّ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، فَإِيَّاكُمْ إِيَّاكُمْ)).

(ابوهریره) (رضی اللہ عنہ) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (رضی اللہ عنہ) فەرموویه‌تی: ((زیناکه‌ر له‌کاتی‌کدا که‌زیناده‌کات ئیمانی نییه، دزیش له‌کاتی دزی‌کردنه‌که‌یدا ئیمانی نییه، ئاره‌ق خو‌ریش له‌کاتی ئاره‌ق خو‌اردنه‌که‌یدا ئیمانی نییه، جهرده‌ش له‌کاتی‌کا شتی‌کی گرانبه‌ها که‌ خه‌لک چاوی تی‌ بریبی، تالان بکات ئیمانی نییه) (ابوهریره) له‌ریوایه‌تی (همام) یشدا ئە‌مه‌ی زیاده‌کردوه: خیانه‌تکاریشتان له‌کاتی خیانه‌ت کردنه‌که‌یدا ئیمانی نییه، که‌واته: وریای خو‌تان بن، وریای خو‌تان بن)).

(۲۵) ئیماندار دووجار له‌یه‌ک کونه‌وه ناگه‌زیت

۴۴ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی اللہ عنہ)، عَنْ النَّبِيِّ (ﷺ) قَالَ: ((لَا يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرِ وَاحِدٍ مَرَّتَيْنِ)).

(ابوهریره) (رضی اللہ عنہ) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (رضی اللہ عنہ) فەرمووی: (ئیماندار له‌یه‌ک کونه‌وه دووجار ناگه‌زیت).

(۲۶) وه‌سوده‌ له‌ ئیماندا

٤٥- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: جَاءَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ (صلى الله عليه وسلم) إِلَى النَّبِيِّ (صلى الله عليه وسلم) فَسَأَلُوهُ: إِنَّا نَجِدُ فِي أَنْفُسِنَا مَا يَتَعَاطَمُ أَحَدُنَا أَنْ يَتَكَلَّمَ بِهِ. قَالَ: ((وَقَدْ وَجَدْتُمُوهُ)). قَالُوا: نَعَمْ، قَالَ: ذَاكَ صَرِيحُ الْإِيمَانِ)).

(ابوهریره) (رضي الله عنه) ده‌لی: که‌سانیک له‌هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر (صلى الله عليه وسلم) هاتن بو‌خزمه‌تی و پرسیاریان لی‌کرد: ئیمه‌ شتانیک دیت به‌دلماندا ده‌برینی زور قورسه‌ له‌لامان، فه‌رمووی: به‌راستی ئه‌مه‌تان تووش هاتوو؟ وتیان: به‌لی: فه‌رمووی: ده‌ ئه‌وه‌ ئیمانی پا‌که‌.

(۲۷) گه‌وره‌ترین گونا‌ه‌ هاوه‌ل بو‌ خوا بریاردانه‌

٤٦- عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ (رضي الله عنه) قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) فَقَالَ: ((أَلَا أُنبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكِبَائِرِ - ثَلَاثًا - : الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَشَهَادَةُ الزُّورِ. أَوْ: قَوْلُ الزُّورِ)). وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) مُتَكِنًا فَجَلَسَ، فَمَا زَالَ يُكْرِرُهَا حَتَّى قُلْنَا: لَيْتَهُ سَكَتَ. [بخاري/ الشهادات/ ماقيل في شهادة الزور/ ٢٥١١]

(عبدالرحمن) کوپی (ابی بکره) ده‌لی: باو‌کم وتی: ئیمه‌ له‌خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ری خوادا (صلى الله عليه وسلم) بووین، فه‌رمووی: ئایا ئا‌گادارتان نه‌که‌م له‌گه‌وره‌ترین گونا‌ه‌ گه‌وره‌کان، سی‌جار ئه‌مه‌ی فه‌رموو ئینجا فه‌رمووی: ((هاوه‌ل بو‌ خوا بریاردان، ئازاردانی دل‌ی دایک و باو‌ک، شایه‌تی‌دانی دو‌رو ناهه‌ق یان وت‌هی دو‌رو ناهه‌ق)). له‌وکاته‌دا پیغه‌مبه‌ر (صلى الله عليه وسلم) پالی دابوو‌وه‌ ئینجا دانیش‌ت به‌رده‌وام ئه‌مه‌ی دوایی دو‌ویات ده‌کرده‌وه‌، هه‌تا وت‌مان: خو‌زگه‌ بی‌ده‌نگ ده‌بوو.

٤٧- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) قَالَ: ((اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ)). قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: ((الشِّرْكُ بِاللَّهِ، وَالسَّحَرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَكُلُّ الرِّبَا، وَكُلُّ مَالِ الْيَتِيمِ، وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الرَّحْفِ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ)). [بخاري/ الوصايا/ ان الذين ياكلون اموال اليتامى/ ٢٦١٥]

(ابوهریره) (رضي الله عنه) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (صلى الله عليه وسلم) فه‌رموویه‌تی: ((دو‌وربکه‌ونه‌وه‌ له‌و‌حه‌وت گونا‌ه‌ه‌ی که‌ئاده‌میزاد تیا‌ده‌به‌ن)) وتیان: ئه‌وانه‌ چین ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا فه‌رمووی: ((هاوه‌ل بو‌ خوا بریاردان، جادوو، کوشتنی ئاده‌میزاد که‌خوا هه‌رامی کردوو‌ه‌، مه‌گه‌ر به‌هه‌قی خو‌ی، سوو خواردن، خواردنی مالی هه‌تیوو،

پشت هه‌لکردن له‌روژی جه‌نگی کافراند، بوختان کردن بۆ ئافره‌تانی باوه‌رداری
بی‌ئاگای پاکداوین)).

(۲۸) له‌دوای من مه‌بنه‌وه به‌کافرو

هه‌ندیکتان له‌گه‌ردنی هه‌ندیکتان بده‌ن

٤٨- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رضي الله عنه)، عَنِ النَّبِيِّ (ﷺ) أَنَّهُ قَالَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ: ((وَيَحْكُمُ - أَوْ قَالَ: وَيَلْكُمُ - لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا، يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ)).

(عبدالله کوری(عمر)(رضي الله عنه) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ) له‌حه‌جی مالئاواییدا
فه‌رمووی: کوستان که‌وێت،، له‌دوای من مه‌بنه‌وه به‌کافرو هه‌ندیکتان بده‌ن
له‌گه‌ردنی هه‌ندیکتان).

(۲۹) لادان له‌رشته‌ی باوک کوفره

٤٩- عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ: لَمَّا ادَّعَى زِيَادٌ لَقِيتُ أَبَا بَكْرَةَ (رضي الله عنه)، فَقُلْتُ لَهُ: مَا هَذَا الَّذِي صَنَعْتُمْ؟ إِنِّي سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ: سَمِعَ أُذُنَايَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) وَهُوَ يَقُولُ: ((مَنْ ادَّعَى أَبَا فِي الْإِسْلَامِ غَيْرَ أَبِيهِ، يَعْلَمُ أَنَّهُ غَيْرُ أَبِيهِ، فَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ)). فَقَالَ أَبُو بَكْرَةَ: وَأَنَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ). [بخاري/ الفرائق / من ادعى الى غير أبيه/ ٦٣٨٥]

(ابو عثمان) ده‌لی: کاتی(زیاد) یان کرد به‌کوری پیاوێک که‌باوگی خو‌ی
نه‌بوو، به‌(ابوبکره) گه‌یشتم(ﷺ) پیموت: ئەو کاره چیه‌یه کردووتانه؟ من
له‌(سعد) کوری(ابی وقاص)م بیستوو ده‌یوت: به‌م دوو گوێیه‌م له‌پیغه‌مبه‌ری
خوام(ﷺ) بیستوو ده‌یفه‌رموو: ((هه‌رکه‌س له‌ئیسلامدا جگه‌ له‌باوکی خو‌ی
باوکیکی‌تر بۆ خو‌ی دابنی، بیشزانێ که‌باوکی نییه‌، ئەوه به‌هه‌شت حه‌رامه
لیی). ابوبکره وتی: منیش [ئەوه‌م] له‌پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) بیستوو.

(۳۰) ئەوه‌ی به‌برا که‌ی بلی کافر

٥٠- عَنْ أَبِي ذَرٍّ (رضي الله عنه): أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) يَقُولُ: ((لَيْسَ مِنْ رَجُلٍ ادَّعَى لغيرِ أبيه وَهُوَ يَعْلَمُهُ إِلَّا كَفَرَ، وَمَنْ ادَّعَى مَا لَيْسَ لَهُ فَلَيْسَ مِنَّا، وَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ. وَمَنْ دَعَا رَجُلًا بِالْكَفْرِ أَوْ قَالَ: عَدُوُّ اللَّهِ، وَلَيْسَ كَذَلِكَ، إِلَّا حَارَ عَلَيْهِ)). [بخاري/ المناقب/ نسبة اليمين الى اسماعيل/ ٣٣١٧]

(ابوذر) (رضی الله عنه) ده‌لی: له‌پیغه‌مبه‌ری خ‌وای (رضی الله عنه) بیست‌وو ده‌یفه‌رموو: ((هه‌رکه‌سیک به‌ناوی جگه‌له‌باوکیه‌وه ناوی خ‌وی بنیّت بیش‌زانیت، ئه‌وه کافر ده‌بیّت، هه‌رکه‌سیش خ‌وی به‌خاوه‌نی شتیک بزانیّت که‌هی خ‌وی نه‌بیّت، ئه‌وه له‌ئیمه‌نییه، باجیی خ‌وی له‌ناو ئاگردا خ‌وش بکات، هه‌رکه‌سیش پیاویک به‌کافر بانگ بکات، پئی بلی: دوشمنی خوا، وایش نه‌بیّت، ئه‌وه بو خ‌وی ده‌گه‌رینه‌وه)).

۵۱- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضی الله عنه) قَالَ: رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الذُّبِّ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ؟ قَالَ: ((أَنْ تَدْعُوَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلْقُكَ)). قَالَ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: ((أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ مَخَافَةَ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ)). قَالَ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: ((أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ)). فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ تَصْدِيقَهَا: ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا﴾ ﴿الفرقان: ۴۰﴾ [اقتران/ النیرین/ بخاری/ ۱۴۸/۲۸۰ ب ۱/ ۴۰۴]

(عبدالله) کوپی (مسعود) (رضی الله عنه) ده‌لی: پیاویک وتی: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (رضی الله عنه) کام گونا‌هه لای خوا گه‌وره‌ترین گونا‌هه؟ فه‌رمووی: ((ئه‌وه‌یه هاو‌ل بو خوا داب‌زیی که‌ ئه‌و دروستی کردووی)) وتی: ئینجا چی‌تر؟ فه‌رمووی: ((ئه‌وه‌یه‌که‌ منداله‌که‌ت بکوژی‌ت له‌ترسی ئه‌وه‌ی له‌گه‌لتا ده‌خوات [واته له‌ترسی به‌خیوکردنی]، وتی: ئینجا چی‌تر؟ فه‌رمووی: (ئه‌وه‌یه ده‌ست در‌یژی به‌د‌په‌وشتی بکه‌یته سه‌ر خ‌یزانی دراوسیّت)) خ‌وای گه‌وره‌ش بو به‌پاستگی‌پ‌رانی قسه‌کانی پیغه‌مبه‌ر (رضی الله عنه) ئه‌م ئایه‌ته‌ی ناره‌ده خواره‌وه: ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا﴾ ﴿الفرقان: ۶۸﴾.

واته: ئه‌وانه‌ی جو‌ره‌ خوا‌یه‌کی‌تر له‌گه‌ل خوا‌دا ناپه‌رستن، که‌سیکی‌ش ناکوژن که‌خوا کوشتنی حه‌رام کردووه مه‌گه‌ر به‌هه‌ق و په‌وا، زیناش ناکه‌ن، ئه‌وه‌ی ئه‌و جو‌ره‌کاره خ‌راپانه ئه‌نجام بدات ئه‌واتووشی سزاده‌بیّت.

(۳۱) که‌سیک به‌ری‌و شه‌ریکی بو خوا دانه‌نابی ده‌چیته به‌هه‌شت

۵۲- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رضی الله عنه) قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ (ﷺ) رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْمُوجِبَتَانِ؟ قَالَ: ((مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ مَاتَ يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ)).

(جابر کوری (عبدالله) (ﷺ) ده‌لی: پیاویک هاته خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) وتی: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ئه‌و دوو سیفه‌ته‌ی مرو‌ف شایانی به‌هه‌شت و دۆزه‌خ ده‌که‌ن چین؟ فه‌رمووی: هه‌رکه‌س مردو هیچ شتیکی نه‌کردبی به‌هاوه‌ل بو خوا ده‌چیته به‌هه‌شت، هه‌رکه‌سیش مرد شتیکی کردبی به‌هاوه‌ل بو خوا ده‌چیته ناگره‌وه‌).

۵۳- عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ الدِّيلِيِّ: أَنَّ أَبَا ذَرٍّ (ﷺ) حَدَّثَهُ أَنَّهُ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ (ﷺ) وَهُوَ نَائِمٌ، عَلَيْهِ ثَوْبٌ أَبْيَضٌ، ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَإِذَا هُوَ نَائِمٌ، ثُمَّ أَتَيْتُهُ وَقَدْ اسْتَيْقَظَ، فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ، فَقَالَ: ((مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، ثُمَّ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ)). قُلْتُ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ؟ قَالَ: ((وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ)) قُلْتُ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ؟ قَالَ: ((وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ)). ثَلَاثًا، ثُمَّ قَالَ فِي الرَّابِعَةِ: ((عَلَى رَغَمِ أَثْفِ أَبِي ذَرٍّ)). قَالَ: فَخَرَجَ أَبُو ذَرٍّ وَهُوَ يَقُولُ: وَإِنْ رَغِمَ أَثْفِ أَبِي ذَرٍّ. [بخاري/ الجنائز/ في الجنائز/ ۱۱۸۰]

(ابو اسود الدیلی) ده‌لی: (ابو ذر) بو‌ی گپ‌راوه‌ته‌وه و توو‌یه‌تی: چوومه خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) نو‌ستبوو، سه‌رچه‌فیکی سپی به‌سه‌ره‌وه بوو، جاریکی‌تر هاته‌وه هه‌رنو‌ستبوو، پاشان جاریکی‌تر هاته‌وه خزمه‌تی هه‌ستا‌بوو، له‌خزمه‌تیا دانیشتم، فه‌رمووی: ((هه‌ر به‌نده‌یه‌ک (لا اله الا الله) ی وتبی‌و له‌سه‌ر ئه‌وه مردبی‌ت، ده‌چیته به‌هه‌شته‌وه)). وتم: ئه‌گه‌ر داوین پیسی و دزیشی کردبی‌ت؟ فه‌رمووی: ((ئه‌گه‌ر داوین پیسی و دزیشی کردبی‌ت)). وتم: ئه‌گه‌ر داوین پیسی و دزیشی کردبی‌ت؟ سی‌جار فه‌رمووی: ((با داوین پیسی و دزیشی کردبی‌ت) ئینجا له‌چواره‌م جاره‌دا فه‌رمووی: (بالوتی ئه‌بو‌دزیش بدات له‌خۆل)، ده‌لی (ابو ذر) هاته‌وه‌وه له‌به‌رخۆیه‌وه هه‌ر ده‌یوت: بالوتی ئه‌بو‌دزیش بدات له‌خۆل.

(۳۲) ناچیته به‌هه‌شت ئه‌وه‌ی به‌قه‌د گه‌ردیک خۆبه‌زلزانیی تیدا‌بی‌ت

۵۴- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه)، عَنِ النَّبِيِّ (ﷺ) قَالَ: ((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ)). قَالَ رَجُلٌ: إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حَسَنًا، وَتَعْلُهُ حَسَنَةً؟ قَالَ: ((إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ، الْكِبَرُ بَطَرُ الْحَقِّ وَغَمَطُ النَّاسِ)).

(عبدالله) کوپری (مسعود) (ﷺ) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: ((ناچیته به‌هه‌شت ئه‌وه‌ی به‌قه‌د گه‌ردیک خۆبه‌زلزانی نی تیداییت))، پیاویک وتی: پیاوی حه‌زده‌کات جلو به‌رگه‌که‌ی جوان بی‌ت، نه‌عله‌کانی جوان بی‌ت؟ فه‌رمووی: ((خوا جوانه‌و جوانی خوش ده‌ویت، خۆبه‌زلزانی بریتی یه‌ له‌په‌تکردنه‌وه‌ی هه‌ق و راستی و به‌سووک سه‌یرکردنی خه‌لکی)).

(۳۳) ته‌شه‌ردان له‌په‌چه‌له‌ک و شین و شه‌پۆر له‌کوفره

۵۵- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((اِثْنَتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ: الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ، وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ)).
(ابوهریره) (ﷺ) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویته‌ی: (دوو جو‌ر له‌خه‌لکی کوفرییان تیدایه، تانه‌و ته‌شه‌ردان له‌په‌چه‌له‌ک و شین و شه‌پۆر له‌سه‌ر مردوو).

(۳۴) ئه‌وه‌ی ده‌لی به‌هوی که‌شه‌وه‌واوه‌ بارانمان بو‌ باری کافره

۵۶- عَنْ زَيْدِ ابْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ (رضي الله عنه) قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحَدِيثِيَّةِ فِي إِثْرِ السَّمَاءِ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ: ((هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ)). قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: ((قَالَ: أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ، فَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ: فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوْكَبِ، وَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِنُوءٍ كَذَا وَكَذَا، فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بِالْكَوْكَبِ)). [بخاري/ صفة الصلاة/ يستقبل الامام الناس/ ۸۱۰]

(زید) کوپری (خالد الجهنی) (ﷺ) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) نو‌یژی به‌یانینی بو‌کردین له‌خوده‌ی بییه‌ له‌دوای باران بارین، کاتی سه‌لامی دایوه‌ رووی‌کرده‌ خه‌لکه‌که‌و فه‌رمووی: ((ئایا ده‌زانن په‌روه‌ردگارتان چی فه‌رمووه‌)) وتیان: خوا پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) زاناترن، فه‌رمووی: ((فه‌رموویته‌ی: به‌نده‌کانم هه‌یانه‌ بره‌ی پیمه‌، هه‌شیانه‌ کافره‌، ئه‌وانه‌ی که‌ ده‌لین: خوای گه‌وره‌ به‌به‌زه‌یی خو‌ی بارانی بو‌ بارانین، ئه‌وه‌ باوه‌ری به‌من هه‌یه‌و کافره‌ به‌ئه‌ستیره‌، به‌لام ئه‌وانه‌ی که‌ ده‌لین: به‌هوی جووله‌ی ئه‌ستیره‌کانه‌وه‌ بارانمان بو‌ باری ئه‌وه‌ باوه‌ری به‌خوا نییه‌و باوه‌ری به‌ئه‌ستیره‌ هه‌یه‌)

(۳۵) پشتیوانم خواو باوهرداره چاکه کانن

۵۷- عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ (رضی الله عنه) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) جَهَارًا غَيْرَ سِرٍّ يَقُولُ: ((أَلَا إِنَّ آلَ أَبِي -يَعْنِي فَلَانًا- لَيَسُؤُوا لِي بِأَوْلِيَاءَ، إِنَّمَا وَلِيِّيَ اللَّهُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ)).

(عمرو) کوپی (عاص) (رضی الله عنه) دهلی: له پیغه مبهری خواو (رضی الله عنه) بیستوه، به ناسکرا نه که به نهی، دهیغه رموو: ((بابزانن که سوکاری باوکم پشتیوان و هاوکاری من نین، به لکو پشتیوانم خواو باوهرداره چاکه کانن)).

(۳۶) پاداشتی چاکه ی ئیماندار له دنیاو له قیامه تیشدایه

به لام کافر هر له دنیا دایه

۵۸- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضی الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مُؤْمِنًا حَسَنَةً يُعْطِي بِهَا فِي الدُّنْيَا، وَيُجْزِي بِهَا فِي الْآخِرَةِ. وَأَمَّا الْكَافِرُ: فَيُطْعَمُ بِحَسَنَاتِ مَا عَمِلَ بِهَا لِلَّهِ فِي الدُّنْيَا، حَتَّى إِذَا أَفْضَى إِلَى الْآخِرَةِ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَةٌ يُجْزَى بِهَا)).

(انس) کوپی (مالک) (رضی الله عنه) دهلی: پیغه مبهر (رضی الله عنه) فرموویه تی: ((خوا ستهم له ئیمانداران ناکات و له پاداشتی چاکه دا له دنیا شد او له قیامه تیشدا پاداشتیان دهداته وه، به لام کافر پاداشتی نه و کارانه ی به خه یالی خو ی بو خوا کرد و ویه تی هر له دنیا دا ددریته وه، بو نه وه ی که گه یشته قیامه ت هیچ چاکه یه کی نه مینی که له وی پاداشتی بدریته وه.

(۳۷) ئیسلام چیه؟ روونکردنه وه ی نیشانه کانی

۵۹- عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ (رضی الله عنه) قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) مِنْ أَهْلِ نَجْدٍ، ثَائِرُ الرَّأْسِ، نَسَمَعُ دَوِيَّ صَوْتِهِ وَلَا نَفْقَهُ مَا يَقُولُ، حَتَّى دَنَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ)، فَإِذَا هُوَ يَسْأَلُ عَنِ الْإِسْلَامِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ)). فَقَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُنَّ؟ قَالَ: ((لَا، إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ، وَصِيَامُ شَهْرِ رَمَضَانَ)). قَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ؟ فَقَالَ: ((لَا، إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ)). وَذَكَرَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) الزَّكَاةَ، فَقَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا؟ قَالَ: ((لَا، إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ)). قَالَ: فَأَدْبَرَ الرَّجُلُ وَهُوَ يَقُولُ: وَاللَّهِ لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا وَلَا أَنْقُصُ مِنْهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ)). وَفِي رَوَايَةٍ قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَفْلَحَ -وَأَبِيهِ- إِنْ صَدَقَ. أَوْ: دَخَلَ الْجَنَّةَ -وَأَبِيهِ- إِنْ صَدَقَ)). (بخاري/ الايمان/ الزكاة في الاسلام/ ۴۶)

(طلحة) کوری (عبدالله) (ﷺ) دهلی: پیاویکی خه لکی نه جد هاته خزمهت پیغه مبه (ﷺ) قژی ئالۆزکا بوو، گویمان له بۆله بۆلی بوو به لام نه مانده زانی چی دهلیت، ههتا نزیك بوویه وه له پیغه مبه (ﷺ) تومهس دهیه وی پرسیاری لی بکات له باره ی ئیسلامه وه، پیغه مبه (ﷺ) فهرمووی: ((پینج نویژ له شه وورۆژیکدا)) وتی: ئه ی بیجگه له وپینجه هیچی ترم له سه ره؟ فهرمووی: ((نه خیر، مه گه خۆت خۆبه خشانه بیکهیت، ههروه ها رۆژووی مانگی ره مه زان)) وتی: ئایا جگه له و [مانگه م] له سه ره؟ فهرمووی: ((نه خیر، مه گه خۆبه خشانه بیکهیت)) ئینجا پیغه مبه (ﷺ) ناوی زه کاتیشی هیئا، پیاوه که وتی: ئایا له وه زیاترم له سه ره؟ فهرمووی: ((نه خیر، مه گه خۆبه خشانه بیدهیت)) ئینجا پیاوه که گه رایه وه له بهر خۆیه وه دهیووت: سویند به خوا نه له وه زیاد ده که م و نه لیشی که مده که مه وه، پیغه مبه (ﷺ) فهرمووی: ((ئه گه راست بکات رزگاری ئه بیئت)).

(۳۸) ئیسلام له سه ر پینج شت بنیات نراوه

۶۰- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رضی اللہ عنہ) عَنِ النَّبِيِّ (ﷺ) قَالَ: ((بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: عَلَى أَنْ يُوحَدَ اللَّهُ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصِيَامِ رَمَضَانَ، وَالْحَجِّ)). فَقَالَ رَجُلٌ: الْحَجُّ وَصِيَامُ رَمَضَانَ؟ فَقَالَ: لَا، صِيَامُ رَمَضَانَ وَالْحَجُّ، هَكَذَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ)). [بخاري/ الايمان/ وقول النبي (ﷺ) بني / ... / ۸]

(ابن عمر) (ﷺ) دهلی: پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرمویه تی: ((ئیسلام له سه ر پینج شت بنیات نراوه: خوا به یه ک بناسیت، نویژ بکهیت، زه کات بدهیت، رۆژووی ره مه زان بگرت، هه ج بکهیت)) پیاویک وتی: هه ج و رۆژووی ره مه زان؟ له وه لامدا وتی: نه خیر، رۆژووی ره مه زان و هه ج، به م شیوه یه له پیغه مبه رم (ﷺ) بیستوه.

(۳۹) له ئیسلامدا چی خیره؟

۶۱- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو (رضی اللہ عنہ): أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ): أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ؟ قَالَ: ((تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ)). [بخاري/ الايمان/ اطعام الطعام/ ۱۲]

(عبدالله) کوپی (عمرو) (ﷺ) ده‌لی: پیاویک پرسیارى له‌پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) کرد، وتی: له‌ئیسلامدا چی خیره؟ فه‌رمووی: ((خَوْرَاك بيه خشيت و سه لام بكهيت له‌وه‌ی ده‌یناسیت و له‌وه‌ش كه‌نایناسیت)).

(٤٠) ئیسلام پېش خوی ده‌سرپیته‌وه، چه‌ج و كوچیش هه‌روه‌ها

٦٢- عَنْ ابْنِ شِمَاسَةَ الْمَهْرِيِّ قَالَ: حَضَرْنَا عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ (ﷺ) وَهُوَ فِي سِيَاقَةِ الْمَوْتِ، فَبَكَى طَوِيلًا، وَحَوْلَ وَجْهَهُ إِلَى الْجِدَارِ، فَجَعَلَ ابْنُهُ يَقُولُ: يَا أَبَتَاهُ، أَمَا بَشَّرَكَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) بِكَذَا؟ أَمَا بَشَّرَكَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) بِكَذَا؟ قَالَ: فَأَقْبَلَ بِوَجْهِهِ فَقَالَ: إِنَّ أَفْضَلَ مَا تُعَدُّ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، إِنِّي قَدْ كُنْتُ عَلَى أَطْبَاقٍ ثَلَاثٍ: لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَمَا أَحَدٌ أَشَدَّ بُغْضًا لِرَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) مِنِّي، وَلَا أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أَكُونَ قَدْ اسْتَمَكَنْتُ مِنْهُ فَقَتَلْتُهُ، فَلَوْ مِتُّ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ لَكُنْتُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ. فَلَمَّا جَعَلَ اللَّهُ الْإِسْلَامَ فِي قَلْبِي أَتَيْتُ النَّبِيَّ (ﷺ) فَقُلْتُ: ابْسُطْ يَمِينَكَ فَلَأُبَايِعَكَ، فَبَسَطَ يَمِينَهُ، قَالَ فَقَبَضْتُ يَدِي، قَالَ: ((مَا لَكَ يَا عَمْرُو)). قَالَ: قُلْتُ: أَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِطَ. قَالَ: ((تَشْتَرِطُ بِمَاذَا)). قُلْتُ: أَنْ يُغْفَرَ لِي. قَالَ: ((أَمَّا عَلِمْتَ أَنَّ الْإِسْلَامَ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ، وَأَنَّ الْهَجْرَةَ تَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهَا، وَأَنَّ الْحَجَّ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ)). وَمَا كَانَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) وَلَا أَجَلَ فِي عَيْنِي مِنْهُ، وَمَا كُنْتُ أَطِيقُ أَنْ أَمْلَأَ عَيْنِي مِنْهُ إِجْلَالًا لَهُ، وَلَوْ سُئِلْتُ أَنْ أَصِفَهُ مَا أَطَقْتُ، لِأَنِّي لَمْ أَكُنْ أَمْلَأُ عَيْنِي مِنْهُ، وَلَوْ مِتُّ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ لَرَجَوْتُ أَنْ أَكُونَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ. ثُمَّ وَلَيْنَا أَشْيَاءَ مَا أَدْرِي مَا حَالِي فِيهَا، فَإِذَا أَنَا مِتُّ فَلَا تَصْحَبُنِي نَائِحَةٌ وَلَا نَارٌ، فَإِذَا دَفَنْتُمُونِي فَشَنُّوا عَلَيَّ الثَّرَابَ شَنًّا، ثُمَّ أَقِيمُوا حَوْلَ قَبْرِي قَدْرَ مَا تُنَحَّرُ جُرُورٌ وَيُقَسَّمُ لَحْمُهَا، حَتَّى اسْتَأْنَسَ بِكُمْ، وَأَنْظُرَ مَاذَا أُرَاجِعُ بِهِ رُسُلَ رَبِّي)).

(ابن شماسه المهری) ده‌لی: هاتین بو‌لای (عمرو) کوپی (عاص) (ﷺ) له‌سه‌ره‌مه‌رگابوو، زۆر گریا، رووی کرده دیواره‌که، وایکرد له‌کو‌ره‌که‌ی که بلی: ئە‌ی بابە، ئایا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) مژده‌ی فلان شتی نه‌دایتی؟ ئایا مژده‌ی فلان شتی نه‌دایتی؟ ده‌لی: ئینجا رووی تی‌کردین و وتی: باشت‌ترین شت که ناماده‌ی بکه‌یت: شایه‌تیدانه که هیچ خوایه‌ک نییه جگه له (الله) و محمدیش ره‌وانه‌کراوی خوایه، من له‌سه‌ر سی‌حال بووم، کاتی هه‌بوو که‌س به‌قه‌ده‌ر من رقی له‌پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) نه‌بوو، هیچ شتی‌کی‌شم ئە‌وه‌نده پی‌خۆش نه‌بوو که

ده‌ستم به‌سه‌رکوشتنیا برۆیشتایه ئه‌گهر له‌سه‌ر ئه‌و حاله‌یان به‌مردمایا ئه‌وه‌ده‌چوومه ئاگره‌وه. کاتی‌خوای گه‌وره ئیسلامی خسته دلمه‌وه، هاتم بو خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) وتم: ده‌ستت درێژ بکه با‌په‌یمانته بده‌می، ده‌ستی درێژکرد به‌لام من ده‌ستم گێڕایه‌وه، فه‌رمووی: ((ئه‌وه چیته ئه‌ی عه‌م)) وتم: ویستم مه‌رج بگرم، فه‌رمووی: ((به‌چی مه‌رج ده‌گریت؟)) ، وتم: له‌گونا‌ه‌کانم ببوردریت، فه‌رمووی: ((ئایا نازانی ئیسلام هه‌رچی له‌پیش خۆیدا بووه هه‌لی ده‌وه‌شینیته‌وه کۆچیش هه‌رچی له‌پیش خۆیدا هه‌بووه هه‌لی ده‌وه‌شینیته‌وه، هه‌جیش هه‌رچی له‌پیش خۆیدا هه‌بووه هه‌لی ده‌وه‌شینیته‌وه)) ئینجا که‌س نه‌بوو له‌پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) لام خۆشه‌ویستر بی‌ت، که‌سیش نه‌وه‌نده شکۆدار نه‌بوو له‌به‌رچاوما، من نه‌مه‌توانی چاوم تیر بکه‌م له‌سه‌یرکردنی له‌به‌رشکۆداریی سه‌یرکردنی. خو ئه‌گهر پرسیارم لی بکرایا که وه‌سفی بکه‌م نه‌مه‌توانی، چونکه نه‌مه‌توانی تیر سه‌یری بکه‌م، ئه‌گهر له‌سه‌ر ئه‌و حاله به‌مردمایا تکام وابوو بيم به‌خه‌لکی به‌هه‌شت ئینجا شتانی‌کمان درایه ده‌ست نازانم حال‌م چۆنه تییدا، جا ئه‌گهر له‌سه‌ر ئه‌م حاله مردم با شین و شه‌پۆرو (مه‌شخه‌لی) ئاگر یاوهرم نه‌بی‌ت، ئه‌گهر شاردمتانه‌وه خۆل بیژینن به‌سه‌رما ئینجا به‌ده‌روی گۆره‌که‌ما بووه‌ستن به‌قه‌ده‌ره ئه‌وه‌نده‌ی وشتریک سه‌ربهریت و گۆشته‌که‌ی دابه‌ش بکری‌ت. بادلتان پی‌خۆش بکه‌م و بزانه چۆن وه‌لامی فریشته‌کانی په‌روه‌ردگارم بده‌مه‌وه.

(۴۱) جَنِيُودَانْ بَه‌مُوسَلْمَانْ دَه‌رچوونه له‌هه‌ق . جه‌نگان دژی کوفره

٦٣- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((سَبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ)). [بخاري/ الايمان/ خوف المؤمن من ان يحبط عمله/ ٤٨]

(عبدالله) کوری (مسعود) (رضي الله عنه) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) فه‌رموویه‌تی: ((جَنِيُودَانْ بَه‌مُوسَلْمَانْ دَه‌رچوونه له‌هه‌ق و راستی، جه‌نگکردنیش دژی کوفره)).

(۴۲) هه‌رکه‌س له‌ئیسلامدا چاکه بکات، خراپه‌کانی

سه‌رده‌می نه‌فامی ئی‌ناگیریت

٦٤- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه): قَالَ: قَالَ أَنَسُ بْنُ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ): يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَتَوَاخَذُ بِمَا عَمَلْنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ؟ قَالَ: ((أَمَّا مَنْ أَحْسَنَ مِنْكُمْ فِي

الْإِسْلَامَ فَلَا يُؤَاخِذُ بِهَا، وَمَنْ أَسَاءَ أَخَذَ بِعَمَلِهِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَالْإِسْلَامِ)). ﴿بخاری/ استتابة المرتدين/ ۶۵۲۶﴾

(عبدالله) کوپی (مسعود) (ﷺ) دهلی: خه لکانیک و تیان به پیغه مبهەر (ﷺ) ئه ی پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئایا لیپرسیینه وه مان هه یه له سه ره ئه و کارانه ی له فامیدا نه نجامان داو ن؟ فه رمووی: ((ئه و که سه تان که له ئیسلامدا چاکه کار ده بیته، لیی ناپرسیته وه، به لام ئه وه ی که خراپه کاریوو [له ئیسلام هه لگه پرایه وه] له کاره کانی سه رده می نه فامیی و ئیسلامیشی ده پرسریته وه)).

(۴۳) ئه گهر که سیکتان موسلمانیک ی باش بی هه ر چاکه یه ک که ده ی کات

به ده قات بو ی تو مار ده کریت

۶۵- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِذَا تَحَدَّثَ عَبْدِي بِأَنْ يَعْمَلَ حَسَنَةً فَأَنَا أَكْتُبُهَا لَهُ حَسَنَةً مَا لَمْ يَعْمَلْ، فَإِذَا عَمِلَهَا فَأَنَا أَكْتُبُهَا بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا. وَإِذَا تَحَدَّثَ بِأَنْ يَعْمَلَ سَيِّئَةً فَأَنَا أَغْفِرُهَا لَهُ مَا لَمْ يَعْمَلْهَا، فَإِذَا عَمِلَهَا فَأَنَا أَكْتُبُهَا لَهُ بِمِثْلِهَا)). وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ: رَبِّ ذَاكَ عَبْدُكَ يُرِيدُ أَنْ يَعْمَلَ سَيِّئَةً - وَهُوَ أَبْصَرُ بِهِ - فَقَالَ: ارْقُبُوهُ، فَإِنْ عَمِلَهَا فَاكْتُبُوهَا لَهُ بِمِثْلِهَا، وَإِنْ تَرَكَهَا فَاكْتُبُوهَا لَهُ حَسَنَةً، إِنَّمَا تَرَكَهَا مِنْ جَرَأِي)). وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((إِذَا أَحْسَنَ أَحَدُكُمْ إِسْلَامَهُ فَكُلُّ حَسَنَةٍ يَعْمَلُهَا تُكْتَبُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ، وَكُلُّ سَيِّئَةٍ يَعْمَلُهَا تُكْتَبُ بِمِثْلِهَا حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ (ﷻ)). [بخاری/ حسن اسلام المرء/ ۴۲]

(ابوهریره) (ﷺ) دهلی: پیغه مبهەر (ﷺ) فه رموویه تی: ((خوای گه وره فه رموویه تی: ئه گهر به نده که م نیازی و ابوو چاکه یه ک بکات، چاکه که ی بو ده نووسم که هیشتا نه یکردوو، ئه گهر کردی ئه و به ده قات بو ی ده نووسم، به لام ئه گهر نیازی و ابوو که خراپه یه ک بکات ئه گهر نه یکرد من لیی خوشده بم، ئه گهر کردیشی یه ک خراپه ی بو ده نووسم)).

هه روه ها پیغه مبهەر (ﷺ) فه رموویه تی: ((فریشته کان و تیان: په ره ر دگار ئه وه به نده که ته نیازی وایه خراپه یه ک بکات — هه رچه نده خوا باشتر چاوی لییه تی— فه رمووی: ((چاودی ری بکه ن، ئه گهر کردی وه کو خو ی بو ی بنووسن، ئه گهر وازی شی لی هینا چاکه یه کی بو بنووسن . چونکه له بهر من وازی لی هینا وه)).

هه‌روه‌ها پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فەرموویه‌تی: ((ئەگەر یه‌کیکتان ئیسلامه‌تییه‌که‌ی به‌باش نه‌نجامدا، هه‌رچا که‌یه‌ک که‌ده‌یکات ده‌قات بو‌ی ده‌نوسری‌ت هه‌تا، هه‌ر خراپه‌یه‌که‌یش که‌ده‌یکات به‌قه‌د خراپه‌که‌ بو‌ی ده‌نوسری‌ت هه‌تا ده‌گه‌ری‌ته‌وه‌ بو‌لای خوای گه‌وره‌)).

٦٦- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى تَجَاوَزَ لِأُمَّتِي مَا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا، مَا لَمْ يَتَكَلَّمُوا أَوْ يَعْمَلُوا بِهِ)). [بخاري/ العتق/ الخطأ والنسيان/ ٢٣٩١]

(ابوهریره) (رضي الله عنه) ده‌لی: پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فەرموویه‌تی: (خوای گه‌وره‌و بالا‌ده‌ست له‌وشتانه‌ی ئوممه‌تم ده‌بوری‌ت که‌به‌خه‌یاڵیاندا دی‌ت، مادام نه‌ی‌لین یان نه‌یکه‌ن).

(٤٤) موسلمان نه‌وه‌یه‌ موسلمانان پارێزراوین له‌زیانی

٦٧- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ (رضي الله عنه): إِنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ): أَيُّ الْمُسْلِمِينَ خَيْرٌ؟ قَالَ: ((مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ)).
(عبدالله) (کۆری) (عمرو) (کۆری) (عاص) (رضي الله عنه) ده‌لی: پیاوی‌ک له‌پێغه‌مبه‌ری خوای (ﷺ) پرسی: کام موسلمان هه‌ چا که‌؟ فەرمووی: ((نه‌وه‌ی که‌ موسلمانان له‌ده‌ست و زمانی پارێزراو بن)).

(٤٥) هه‌ر که‌س له‌نه‌فامیدا چا که‌ بکات و دوا‌یی موسلمان ببی

٦٨- عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ: أَنَّ حَكِيمَ بْنَ حِزَامٍ أَخْبَرَهُ: أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ (ﷺ): أَيُّ رَسُولِ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ أُمُورًا كُنْتُ أَتَحَنَّنُ بِهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ، مِنْ صَدَقَةٍ أَوْ عَتَاقَةٍ أَوْ صِلَةٍ رَحِمٍ، أَفِيهَا أَجْرٌ؟ فَقَالَ (ﷺ) لَهُ: رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَسَلَّمْتَ عَلَى مَا أَسَلَفْتَ مِنْ خَيْرٍ)). [بخاري/ الزكاة/ من تصدق في الشرك ثم اسلم/ ١٣٦٩]
(عروه) (کۆری) (زبیر) (ده‌لی): (حکیم) (کۆری) (حزام) بو‌ی گێراوه‌ته‌وه‌ که‌ به‌پێغه‌مبه‌ری خوای (ﷺ) وتوو: ئە‌ی پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئایا ئە‌و کاروباران‌ه‌ی که‌له‌ نه‌فامیدا په‌رستشمان پێ‌ده‌کردن له‌خێرو ئازادکردنی به‌نده‌و سه‌ردان له‌ که‌سوکار، ئایا پاداشتیان هه‌یه‌؟ پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌وه‌لامدا فەرمووی: ((تۆ له‌سه‌ر ئە‌وچا که‌نه‌ موسلمان بو‌ویت که‌پێشتر نه‌نجامت داو)).

(٤٦) وریاگردنه‌وه له‌تاقیکردنه‌وه

٦٩- عَنْ حُذِيفَةَ (رضی اللہ عنہ) قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) فَقَالَ: ((أَحْصُوا لِي كَمْ يَلْفُظُ الْإِسْلَامَ)). قَالَ: فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَتَخَافُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ مَا بَيْنَ السِّتِّ مِائَةٍ إِلَى السَّبْعِ مِائَةٍ؟ قَالَ: ((إِنَّكُمْ لَا تَدْرُونَ لَعَلَّكُمْ أَنْ تُبْتَلَوْا)). قَالَ: فَأَبْتَلَيْنَا، حَتَّى جَعَلَ الرَّجُلُ مِمَّا لَا يُصَلِّي إِلَّا سِرًّا)). [بخاري/ الجهاد/ كتابة الامام الناس/ ٢٨٩٥]

(حذيفة) (رضی اللہ عنہ) ده‌لی: له‌خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ری خوا‌دا (ﷺ) بووین، فه‌رمووی: ((بۆم بژمی‌رن چه‌ند که‌س دان‌ی به‌ئیس‌لام‌دا ناوه‌)) ده‌لی: وت‌مان: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ئایا غه‌می ئی‌مه‌ته له‌کاتی‌کا ئی‌مه له‌نی‌وان شه‌ش‌سه‌د تا چه‌سه‌د که‌سین؟ فه‌رمووی: ((ئیه‌و نازانن له‌وانه‌یه تووشی تاقیکردنه‌وه بین)) ده‌لی: تووشی هاتین هه‌تا واما‌ن لی‌هات پیاوی‌ک له‌ئی‌مه مه‌گه‌ر به‌دزی نوی‌ژی بک‌ردایا.

(٤٧) ئیس‌لام به‌غ‌ه‌ری‌بی سه‌ری هه‌ل‌داو غه‌ری‌بیش ده‌که‌وی‌ته‌وه

٧٠- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رضی اللہ عنہ) عَنِ النَّبِيِّ (ﷺ) قَالَ: ((إِنَّ الْإِسْلَامَ بَدَأَ غَرِيبًا، وَسَيَعُودُ غَرِيبًا كَمَا بَدَأَ، وَهُوَ يَأْرِزُ بَيْنَ الْمَسْجِدَيْنِ كَمَا تَأْرِزُ الْحَيَّةُ فِي جُحْرِهَا)). (ابن عمر) (رضی اللہ عنہ) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی: ((ئیس‌لام به‌غ‌ه‌ری‌بی سه‌ری هه‌ل‌داو غه‌ری‌بیش ده‌که‌وی‌ته‌وه وه‌کو سه‌ره‌تا له‌نی‌وان دوو مزگه‌وته‌که‌دا کو‌ده‌بی‌ته‌وه، هه‌روه‌کو مار له‌کونه‌که‌ی خو‌یدا خو‌ی کو‌ده‌کاته‌وه)).

(٤٨) وه‌ح‌ی بۆ پیغه‌مبه‌ری خوا چۆن ده‌ستی پیک‌رد

٧١- عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الرُّبَيْرِ: أَنَّ عَائِشَةَ (رضی اللہ عنہا) - زَوْجَ النَّبِيِّ (ﷺ) - أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ أَوَّلُ مَا بُدِيَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) مِنَ الْوَحْيِ الرُّؤْيَا الصَّادِقَةُ فِي النَّوْمِ، فَكَانَ لَا يَرَى رُؤْيَا إِلَّا جَاءَتْ مِثْلَ فَلَقِ الصُّبْحِ، ثُمَّ حُبِبَ إِلَيْهِ الْخُلَاءُ، فَكَانَ يَخْلُو بِغَارِ حِرَاءٍ يَتَحَنَّنُ فِيهِ - وَهُوَ التَّعَبُّدُ - اللَّيَالِي أُولَاتِ الْعَدَدِ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى أَهْلِهِ، وَيَتَزَوَّدُ لِذَلِكَ، ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى خَدِيجَةَ فَيَتَزَوَّدُ لِمِثْلِهَا، حَتَّى فَجِئَهُ الْحَقُّ وَهُوَ فِي غَارِ حِرَاءٍ، فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ: اقْرَأْ، قَالَ: ((مَا أَنَا بِقَارِئٍ)). قَالَ: ((فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدَ، ثُمَّ أَرْسَلَنِي، فَقَالَ: اقْرَأْ، قَالَ قُلْتُ: ((مَا أَنَا بِقَارِئٍ)). قَالَ: فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّانِيَةَ، حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدَ، ثُمَّ أَرْسَلَنِي، فَقَالَ: اقْرَأْ، فَقُلْتُ: ((مَا أَنَا بِقَارِئٍ)). قَالَ: ((فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّالِثَةَ، حَتَّى بَلَغَ مِنِّي

الْجَهْدَ، ثُمَّ أَرْسَلَنِي، فَقَالَ: ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ. خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ. اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ. الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ. عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾ (العلق: ۱-۵). فَرَجَعَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) تَرْجُفُ بَوَادِرُهُ، حَتَّى دَخَلَ عَلَى خَدِيجَةَ فَقَالَ: ((زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي)). فَزَمَّلُوهُ حَتَّى ذَهَبَ عَنْهُ الرَّوْعُ، ثُمَّ قَالَ لَخَدِيجَةَ: ((أَيُّ خَدِيجَةُ مَا لِي)). وَأَخْبَرَهَا الْخَبَرَ، قَالَ: ((لَقَدْ خَشِيتُ عَلَى نَفْسِي)). فَقَالَتْ لَهُ خَدِيجَةُ: كَلَّا، أَبْشِرْ، فَوَاللَّهِ لَا يُخْزِيكَ اللَّهُ أَبَدًا، وَاللَّهِ إِنَّكَ لَتَتَّصِلُ الرَّحِمَ، وَتَصْدُقُ الْحَدِيثَ، وَتَحْمِلُ الْكَلَّ، وَتَكْسِبُ الْمَعْدُومَ، وَتَقْرِي الضَّيْفَ، وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ. فَأُتِلَتْ بِهَ خَدِيجَةُ حَتَّى أَتَتْ بِهِ وَرَقَةَ بْنِ نَوْفَلٍ بْنِ أَسَدِ بْنِ عَبْدِ الْعُزَّى، وَهُوَ ابْنُ عَمٍّ خَدِيجَةَ أَخِي أَبِيهَا، وَكَانَ أَمْرًا تَنْصَرَفُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، وَكَانَ يَكْتُبُ الْكِتَابَ الْعَرَبِيَّ وَيَكْتُبُ مِنَ الْإِنْجِيلِ بِالْعَرَبِيَّةِ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَكْتُبَ، وَكَانَ شَيْخًا كَبِيرًا قَدْ عَمِيَ، فَقَالَتْ لَهُ خَدِيجَةُ، أَيُّ عَمٍّ اسْمِعْ مِنْ ابْنِ أَخِيكَ، قَالَ وَرَقَةُ بْنُ نَوْفَلٍ: يَا ابْنَ أَخِي مَاذَا تَرَى؟ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) خَبْرَ مَا رَأَى، فَقَالَ لَهُ وَرَقَةُ: هَذَا النَّامُوسُ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَى مُوسَى (ﷺ)، يَا لَيْتَنِي فِيهَا جَدْعًا، يَا لَيْتَنِي أَكُونُ حَيًّا حِينَ يُخْرَجُ قَوْمُكَ. قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَوْ مُخْرَجِي هُمْ)). قَالَ وَرَقَةُ: نَعَمْ لَمْ يَأْتِ رَجُلٌ قَطُّ بِمَا جِئْتَ بِهِ إِلَّا عُودِي، وَإِنْ يُدْرِكُنِي يَوْمُكَ أَنْصُرَكَ نَصْرًا مُؤَزَّرًا.

(عروه) كوری (زیر) دهلی: (عائشه) (ﷺ) هاوسه ری پیغه مبهه (ﷺ) ناگاداری کردم وتی: سه رها که وه حی دهستی پیکرد بو پیغه مبهه ری خوا (ﷺ) خه ونی راست بووه، هیچ خه ونیکی نه ده دی که وه کو روناکی به ره به یان نه یه ته دی، پاشان گو شه گیری له لا خوشه ویست کرا، هه ربویه ده چووه نه شکه وتی (حیرا) په رستشی تیدا نه نجام دها، چه نده ها شه و ده مایه وه پیش نه وه دی بگه ریته وه بو مال هوه و خوی ناماده بکاته وه بو، ئینجا ده گه رایه وه بولای خه دیجه و خوی ناماده ده کرده وه بو هه مان شت، هه تا له پر له کاتیکا له نه شکه وتی حیرادا بوو (هه ق) رایچه کاندو، فریشته که هاته لای و فره مووی: بخوینه، وتم: ((من خوینده وار نیم)) فره مووی: گرتمی و گوشیمی به خویدا هه تا ماندوی کردم ئینجا به ریدام و فره مووی: بخوینه، وتم: ((من خوینده وار نیم))، فره مووی: بو سییه م جار گرتمی و گوشیمی به خویدا هه تا ماندوی کردم، ئینجا به ریدام وتی: ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ

الذي خلق خلق الانسان من علق اقرأ وربك الاكرم الذي علم بالقلم، علم الانسان ما لم يعلم ﴿العلق: ١ - ٥﴾ .

به‌وشیوهیه پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) گه‌رایه‌وه بۆ‌ماله‌وه، ده‌ماره‌کانی ملی ده‌له‌رزى هه‌تا چووه ژووره‌وه بۆ‌لاى خه‌دیجه‌وه فه‌رمووی: ((دامپۆشن، دامپۆشن)) دایانپۆشی هه‌تا هیمن بوویه‌وه، ئینجا به‌خه‌دیجه‌ی فه‌رمووی: ((ئهی خه‌دیجه‌ئه‌وه من چیمه؟)) ئینجا هه‌واله‌که‌ی بۆ‌گێڕایه‌وه‌وه فه‌رمووی: ((زۆر له‌خۆم ترسام)) خه‌دیجه‌پیی و‌ت: نه‌خیر، مژده‌ت لی‌بی‌ت، هه‌رگیز خوا تو‌سه‌ر شو‌رناکات، سویند به‌خوا، تو‌سه‌ردانی که‌سوکاره‌ت ده‌که‌یت، راستگۆیت، کارناسانی بۆ‌خه‌لکی ده‌که‌یت، پی‌ویستی نه‌دار دابین ده‌که‌یت، ریز له‌میوان ده‌گرت، کۆمه‌کی لیقه‌وماوان ده‌که‌یت.

پاشان خه‌دیجه‌هه‌ستاو پیغه‌مبه‌ری (ﷺ) له‌گه‌ل خۆیدا برد بۆ‌لاى وه‌ره‌قه‌ی کوری نه‌وفه‌ل کوری (اسد) کوری (عبدالعزی)، که‌ ئامۆزای باوک برای خه‌دیجه‌ بوو پیاویک بوو له‌نه‌فامیدا بووبوو به‌گا‌ور، نو‌سراوی به‌عه‌ره‌بی ده‌نووسیه‌وه ئینجیلیشی به‌عه‌ره‌بی ده‌نووسیه‌وه ئه‌وه‌نده‌ی ویستی خ‌وای له‌سه‌ر بووی‌ت، پیاویکی به‌ته‌مه‌ن و نایینابوو خه‌دیجه‌ پیی و‌ت: ئهی مامه، گوی بگه‌ره له‌برازاکه‌ت وه‌ره‌قه‌ و‌تی: ئهی برازا چیت دیوه‌؟ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئاگاداری کرد له‌وه‌ی که‌ دیویه‌تی، وه‌ره‌قه‌ و‌تی: ئه‌وه ئه‌و فریشته‌یه‌ که‌دابه‌زیه‌ سه‌ر موسای کو‌ری عیمران (علیه‌ السلام) خۆزگه‌ له‌وکاته‌دا من لاویکی به‌هیز بوما‌یا، خۆزگه‌ من زیندوو بوما‌یا له‌کاتی‌کا خزمه‌کانت ده‌ربه‌ده‌رت ده‌که‌ن. پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: ((ئایا ئه‌وان ده‌رم ده‌که‌ن)) وه‌ره‌قه‌ و‌تی: به‌لی هه‌رگیز که‌سیک نه‌هاتوه‌ ئه‌وه‌ی تو‌ی هی‌نابی‌و، دو‌ژمنایه‌تی نه‌کرای‌ت، ئه‌گه‌ر مام تا ئه‌و رۆژه‌ پشت‌گیرییه‌کی به‌هیزت ده‌که‌م.

٧٢- عَنْ یَحْيَى قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا سَلَمَةَ: أَيُّ الْقُرْآنِ أُنْزِلَ قَبْلُ؟ قَالَ: ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ﴾. فَقُلْتُ: أَوْ: ﴿اقْرَأْ﴾. فَقَالَ: سَأَلْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ (رضي الله عنه): أَيُّ الْقُرْآنِ أُنْزِلَ قَبْلُ؟ فَقَالَ: ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ﴾. فَقُلْتُ: أَوْ: ﴿اقْرَأْ﴾. قَالَ جَابِرٌ: أُحَدِّثُكُمْ مَا حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ)، قَالَ: ((جَاوَرْتُ بِحِرَاءِ شَهْرًا، فَلَمَّا قَضَيْتُ جَوَارِي نَزَلَتْ، فَاسْتَبَطَنْتُ بَطْنَ الْوَادِي، فَتَوَدَّيْتُ، فَتَنَظَّرْتُ أَمَامِي وَخَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي فَلَمْ أَرَ أَحَدًا، ثُمَّ تَوَدَّيْتُ، فَتَنَظَّرْتُ فَلَمْ أَرَ أَحَدًا، ثُمَّ تَوَدَّيْتُ، فَفَرَّقْتُ رَأْسِي

فَإِذَا هُوَ، عَلَى الْعَرْشِ فِي الْهَوَاءِ يَعْنِي جِبْرِيلَ (عليه السلام)، فَأَخَذْتَنِي رَجْفَةً شَدِيدَةً، فَأَتَيْتُ خَدِجَةَ فَقُلْتُ: دَثِّرُونِي، فَدَثَّرُونِي، فَصَبُّوا عَلَيَّ مَاءً، فَأَنْزَلَ اللَّهُ (ﷻ): ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ. قُمْ فَأَنْذِرْ. وَرَبِّكَ فَكْبِّرْ. وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ...﴾. (بخاري / التفسير / المدثر / ٤٦٤)

(یحیی) ده‌لی: پرسیارم له (ابو سلمه) کرد کامه‌ی قورئان له پیشدا دابه‌زی؟ وتی: ﴿یا ایها المدثر﴾ وتم: یا (اقرا)، ئه‌ویش وتی: پرسیارم کرد له (جابر) کوری (عبدالله) (ﷺ): کامه‌ی قورئان له پیشدا دابه‌زیووه؟ ئه‌ویش وتی: ﴿یا ایها المدثر﴾ منیش وتم: یا (اقرا) جابر وتی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) چی به ئیمه وت: بۆتان ده‌گیرمه‌وه، فه‌رمووی: ((مانگیك له‌ئه‌شه‌که‌وتی حیرا له‌خه‌لوه‌تدا بووم، مانگه‌که‌م ته‌واو کرد، دابه‌زیم چوومه ناو دۆله‌که‌وه، بانگم لی‌کرا، سه‌یری پی‌شه‌وه‌و دو‌اوه‌و راست و چه‌پی خۆم کرد که‌سم نه‌بینی جاریک‌ی‌تر بانگ کرام، سه‌یرم کرد که‌سم نه‌دی، ئینجا سه‌رم به‌رزکرده‌وه که‌ده‌بینم له‌سه‌ر عه‌رشه له‌ئاسماندا، واته جویرائیل (علیه السلام) کوتوپر له‌رزیک‌ی توند دایگرتم، هاتمه‌وه بۆ لای خه‌دیجه، وتم: دامپۆشن، دامپۆشن، ئه‌وانیش ئاویان لی‌پرزاند، ئینجا خوای گه‌وره ئه‌م ئایه‌ته‌ی نارده‌ خواره‌وه ﴿یا ایها المدثر، قم فانذر وربک فکبر وثیابک فطهر﴾.))

(٤٩) زۆری وه‌حی یه‌کله‌دوای یه‌کبوونی

٧٣- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضي الله عنه) قَالَ: إِنْ اللَّهَ (ﷻ) تَابَعَ الْوَحْيَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) قَبْلَ وَفَاتِهِ حَتَّى تُوْفِّيَ، وَ أَكْثَرَ مَا كَانَ الْوَحْيُ يَوْمَ تُوْفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ). (انس) کوری (مالک) (رضي الله عنه) ده‌لی: خوای گه‌وره یه‌کله‌دوای یه‌ک وه‌حی ده‌نارده‌ خواره‌وه بۆ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هه‌تا کۆچی دوایی‌کرد، زۆرت‌رینی وه‌حیش له‌و رۆژه‌دابوو که‌ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) کۆچی دوایی تیدا‌کرد.

(٥٠) شه‌وره‌وی به‌ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بۆ ئاسمانه‌کان و فه‌رزکردنی نوێژه‌کان

٧٤- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضي الله عنه): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: ((أَتَيْتُ بِالْبُرَاقِ - وَهُوَ دَابَّةٌ أَبْيَضُ طَوِيلٌ، فَوْقَ الْحِمَارِ وَدُونَ الْبُغْلِ، يَضَعُ حَافِرُهُ عِنْدَ مُنْتَهَى طَرَفِهِ - قَالَ: فَرَكَبْتُهُ حَتَّى أَتَيْتُ بَيْتَ الْمَقْدِسِ، قَالَ فَرَبَطْتُهُ بِالْحَلْقَةِ الَّتِي يَرْبُطُ بِهِ الْأَنْبِيَاءُ، قَالَ: ثُمَّ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ، فَصَلَّيْتُ فِيهِ رَكَعَتَيْنِ، ثُمَّ خَرَجْتُ، فَجَاءَنِي جِبْرِيلُ (عليه السلام) بِإِنَاءٍ مِنْ خَمْرٍ وَإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ، فَأَخْتَرْتُ اللَّبَنَ، فَقَالَ جِبْرِيلُ (عليه السلام):

اخْتَرْتُ الْفِطْرَةَ، قَالَ: ثُمَّ عَرَجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ، فَقِيلَ ﴿لَهُ﴾ مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: جِبْرِيلُ، قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ، قِيلَ: وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ، فَفُتِحَ لَنَا، فَإِذَا أَنَا بِأَدَمَ، فَرَحَّبَ بِي وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ، ثُمَّ عَرَجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ، فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَقِيلَ: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: جِبْرِيلُ، قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ، قِيلَ: وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ، قَالَ: فَفُتِحَ لَنَا. فَإِذَا أَنَا بِابْنِي الْخَالَةِ: عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَيَحْيَى بْنَ زَكَرِيَّا صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا، فَرَحَّبَا وَدَعَوَا لِي بِخَيْرٍ، ثُمَّ عَرَجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ، فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ، فَقِيلَ: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: جِبْرِيلُ، قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ ﴿ﷺ﴾، قِيلَ: وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ، فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِيُوسُفَ، إِذَا هُوَ قَدْ أُعْطِيَ شَطْرَ الْحُسَيْنِ، قَالَ: فَرَحَّبَ بِي، وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ، ثُمَّ عَرَجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ، فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قِيلَ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: جِبْرِيلُ، قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ، قِيلَ: وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ، فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِإِدْرِيسَ، فَرَحَّبَ وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا﴾. ثُمَّ عَرَجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ الْخَامِسَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ، قِيلَ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: جِبْرِيلُ، قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ، قِيلَ: وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ، فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى (عليه السلام)، فَرَحَّبَ وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ. ثُمَّ عَرَجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ السَّادِسَةِ، فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قِيلَ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: جِبْرِيلُ، قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ ﴿ﷺ﴾، قِيلَ: وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ، فَفُتِحَ لَنَا فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى (عليه السلام)، فَرَحَّبَ ﴿بِي﴾، وَدَعَا لِي بِخَيْرٍ، ثُمَّ عَرَجَ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ، فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ، قِيلَ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: جِبْرِيلُ، قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ ﴿ﷺ﴾، قِيلَ: وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ، فَفُتِحَ لَنَا، فَإِذَا أَنَا بِإِبْرَاهِيمَ (عليه السلام) مُسْنِدًا ظَهْرَهُ إِلَى الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ، وَإِذَا هُوَ يَدْخُلُهُ كُلُّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ، لَا يَعُودُونَ إِلَيْهِ. ثُمَّ دَهَبَ بِي إِلَى السِّدْرَةِ الْمُنْتَهَى، وَإِذَا وَرَقُهَا كَأَذَانِ الْفِيلَةِ، وَإِذَا ثَمَرُهَا كَالْقُلَالِ، قَالَ: فَلَمَّا غَشِيَهَا مِنْ أَمْرِ اللَّهِ مَا غَشِيَ تَغَيَّرَتْ، فَمَا أَحَدٌ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَنْعَتَهَا مِنْ حُسْنِهَا، فَأَوْحَى، اللَّهُ إِلَيَّ مَا أَوْحَى فَفَرَضَ عَلَيَّ خَمْسِينَ صَلَاةً فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَنَزَلْتُ إِلَى مُوسَى (عليه السلام)، فَقَالَ: مَا فَرَضَ رَبُّكَ عَلَيَّ أُمَّتِكَ؟ قُلْتُ: خَمْسِينَ صَلَاةً، قَالَ: ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ، فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا يُطِيقُونَ ذَلِكَ، فَإِنِّي قَدْ بَلَوْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَخَبَرْتُهُمْ. قَالَ: فَارْجِعْتُ إِلَى رَبِّي فَقُلْتُ: يَا رَبِّ خَفِّفْ

عَلَى أُمَّتِي، فَحَطَّ عَنِّي خَمْسًا، فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقُلْتُ: حَطَّ عَنِّي خَمْسًا، قَالَ: إِنَّ أُمَّتَكَ لَا يُطِيقُونَ ذَلِكَ، فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ. قَالَ: فَلَمْ أَزَلْ أَرْجِعْ بَيْنَ رَبِّي تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَبَيْنَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى قَالَ: يَا مُحَمَّدُ، إِنَّهُنَّ خَمْسُ صَلَوَاتٍ. كُلُّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، لِكُلِّ صَلَاةٍ عَشْرٌ، فَذَلِكَ خَمْسُونَ صَلَاةً، وَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ، فَلَمْ يَعْمَلْهَا كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةٌ فَإِنْ عَمَلَهَا كُتِبَتْ لَهُ عَشْرًا، وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا لَمْ تُكْتَبْ شَيْئًا، فَإِنْ عَمَلَهَا كُتِبَتْ سَيِّئَةٌ وَاحِدَةٌ. قَالَ: فَنَزَلَتْ حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى مُوسَى (ﷺ) فَأَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ: أَرْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): فَقُلْتُ: قَدْ رَجَعْتُ إِلَى رَبِّي حَتَّى اسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ).

(انس) کوپی (مالک) (ﷺ) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: ((بۆراقیان بۆ هینام - ولاغیکه سپی و درێژ، له‌گویدریژ به‌رزترو له‌هیستر نزم‌تربوو، چه‌ند چاو بری بکردایا سمی له‌وی داده‌نا - فه‌رمووی: (سواری بووم هه‌تا گه‌یشتمه‌ (بیت و لمه‌قدیس)، به‌ستمه‌وه به‌و ئه‌لقه‌یه‌ی که پیغه‌مبه‌ران پیوه‌یان ده‌به‌سته‌وه، فه‌رمووی: (ئینجا چوومه‌ ناو مزگه‌وته‌که‌وه دوورکات نوێژم تیداکرد، ئینجا هاتمه‌وه ده‌ره‌وه جوهره‌ئیل هات بۆ لام جامیک مه‌یی و جامیک شیر ی پی‌بوو، منیش شیرکه‌م هه‌لبێژارد، جوهره‌ئیل (علیه السلام) وتی: فیترو سروشتی پاکت هه‌لبێژارد، فه‌رمووی: ئینجا به‌رز کراینه‌وه به‌ره‌و ئاسمان جوهره‌ئیل داوی ده‌رگا کردنه‌وه‌ی کرد، پیی وترا توکییت؟ فه‌رمووی: جوهره‌ئیل، وترا: کییت له‌گه‌لدایه‌؟ فه‌رمووی: موحه‌مه‌د. وترا: ئایا په‌یامی بۆ ره‌وانه‌کراوه‌؟ فه‌رمووی: بی‌گومان بۆی ره‌وانه‌کراوه‌، ئینجا ده‌رگامان بۆ کرایه‌وه که ده‌بینم ئاده‌م له‌وییه‌، پیشوازی لی‌کردم و دوعای خیری بۆکردم. ئینجا به‌رز کراینه‌وه بۆ ئاسمانی دووه‌م. جوهره‌ئیل (علیه السلام) داوی ده‌رگا کردنه‌وه‌ی کرد، وترا: توکییت؟ فه‌رمووی: جوهره‌ئیل وترا: ئه‌ی کییت له‌گه‌لدایه‌؟ فه‌رمووی: موحه‌مه‌د. وترا: ئایا په‌یامی بۆ ره‌وانه‌کراوه‌؟ فه‌رمووی: بۆی ره‌وانه‌کراوه‌ فه‌رمووی: ده‌رگامان بۆ کرایه‌وه که ده‌بینم هه‌ردوو پوورزا که عیسی‌ای کوپی مریم (علیه السلام) و یه‌حیای کوری زه‌که‌رییا (علیه السلام) پیشوازیان لی‌کردم و دوعای خیریان بۆ کردم. ئینجا به‌رز کراینه‌وه بۆ ئاسمانی سییه‌م. جوهره‌ئیل فه‌رمووی: ده‌رگامان لی‌بکه‌نه‌وه‌، وترا: تو کییت؟ وتی: جوهره‌ئیل، وترا: ئه‌ی کییت له‌گه‌لدایه‌؟ وتی: موحه‌مه‌د. وترا: ئایا په‌یامی بۆ ره‌وانه‌کراوه‌؟ وتی: به‌لی بۆی

ره‌وانه‌کراوه، دەرگامان بۆکرایه‌وه، که‌ده‌بینم یوسف علیه السلام له‌وییه، نیوه‌ی جوانییی دراوه‌تی، فهرمووی: پێشوازی لیکردوم و دۆعای خێری بۆ کردوم. ئینجا به‌رزکراینه‌وه بۆ ئاسمانی چوارهم جوهرئیل داوای دەرگاگردنه‌وی کرد، وترا: ئه‌وه کییه؟ فهرمووی: جوهرئیل، وترا: ئه‌ی کییت له‌گه‌ڵدایه؟ فهرمووی: موحه‌مه‌د (ﷺ) وترا: ئایا په‌یامی بۆ ره‌وانه‌کراوه؟ فهرمووی: به‌لێ بۆی ره‌وانه‌کراوه. دەرگامان بۆکرایه‌وه که‌ده‌بینم ئیدریس له‌وییه، پێشوازی لیکردم و دۆعای خێری بۆ کردوم، خوای گه‌وره دهرباهری فهرموویه‌تی: ﴿ورفعناه مکانا علیاً﴾ ئینجا به‌رزکراینه‌وه بۆ ئاسمانی پینجه‌م. جوهرئیل داوای دەرگاگردنه‌وی کرد، وترا: ئه‌وه کییه؟ فهرمووی: جوهرئیل، وترا: ئه‌ی کییت له‌گه‌ڵدایه؟ فهرمووی: موحه‌مه‌د، وترا: ئایا په‌یامی بۆ ره‌وانه‌کراوه؟ فهرمووی: بۆی ره‌وانه‌کراوه، دەرگامان بۆکرایه‌وه که‌ده‌بینم هارون (علیه السلام) له‌وییه، پێشوازی لیکردم و دۆعای خێری بۆ کردم، ئینجا به‌رزکراینه‌وه بۆ ئاسمانی شه‌شه‌م، جوهرئیل داوای دەرگاگردنه‌وی کرد، وترا: ئه‌وه کییه؟ وتی: جوهرئیل، وترا: ئه‌ی کییت له‌گه‌ڵدایه؟ فهرمووی: موحه‌مه‌د. وترا: ئایا په‌یامی بۆ ره‌وانه‌کراوه؟ فهرمووی: بۆی ره‌وانه‌کراوه. فهرمووی: دەرگامان لیکرایه‌وه که‌ده‌بینم موسا (ﷺ) له‌وییه پێشوازی لیکردم دۆعای خێری بۆ کردم، وترا: به‌رزکراینه‌وه بۆ ئاسمانی هه‌وته‌م. جوهرئیل داوای دەرگاگردنه‌وی کرد، وترا: ئه‌وه کییه؟ فهرمووی: جوهرئیل، وترا: ئه‌ی کییت له‌گه‌ڵدایه؟ فهرمووی: موحه‌مه‌د، وترا: ئایا په‌یامی بۆ ره‌وانه‌کراوه؟ فهرمووی: بۆی ره‌وانه‌کراوه، دەرگامان لیکرایه‌وه که‌ده‌بینم ئیبراهیم (ﷺ) له‌وییه پالێ‌داوه به‌(بیت المعمور)ه‌وه، ئه‌و ما‌له روژانه هه‌فتا هه‌زار فریشته ده‌چنه ناوی جارێکی‌تر بۆی ناگه‌ڕینه‌وه، ئینجا بردمی بۆ لای دره‌ختی (سدره المنتهی) ده‌بینم گه‌ڵا‌کانی ده‌لیی گوئی فیله به‌ره‌که‌ی ده‌لیی مه‌رکانه‌یه، فهرمووی: کاتی دره‌خته‌که فرمانی خوا دابه‌زیه سه‌ری گۆرانی به‌سه‌رداها‌ت به‌شیوه‌یه‌ک که‌هیچ که‌س له‌دروست‌کراوه‌کانی خوا نه‌توانی وه‌سفی جوانیه‌که‌ی بکات، ئه‌وسا خوای گه‌وره ئه‌و (وه‌حی)یه‌ی که‌ویستی پێی دام، له‌شه‌وورژێکدا په‌نجا نوێژی له‌سه‌ر فهرزکردم، ئینجا دابه‌زیم بۆ لای موسا (علیه السلام) فهرمووی: په‌روه‌ردگارت چی له‌سه‌ر ئوممه‌تت فهرزکرد؟ وتم: په‌نجا نوێژ،

فهرمووی: بگه‌پریرهوه بۆلای په‌روه‌ردگارت و داوای سوکباریی لی‌بکه، به‌راستی ئوممه‌تت ئه‌وه‌یان پی‌ناکری‌ت، چونکه من نه‌وه‌ی ئیسرائیلیم تاقی‌کردو‌ته‌وه‌و هه‌لم سه‌نگاندون، فهرمووی: گه‌رامه‌وه بۆ لای په‌روه‌ردگارم و وتم: ئه‌ی په‌روه‌ردگارم ئاسانکاری بکه له‌سه‌ر ئوممه‌تم، پینج نویژی له‌سه‌ر لابرده‌م، گه‌رامه‌وه بۆ لای موسا (علیه السلام) و تم: پینجی له‌سه‌ر لابرده‌وم، فهرمووی: ئوممه‌تت ئه‌وه‌یان پیناگری‌ت؟ بگه‌پریرهوه بۆ لای په‌روه‌ردگارت، داوای سوکباریی لی‌بکه، فهرمووی به‌رده‌وام ده‌هاتم و ده‌چووم له‌نیوان په‌روه‌دگاری بالاده‌ست و موسادا (علیه السلام) هه‌تا فهرمووی: ئه‌ی موحه‌مه‌د: ئه‌وا کردم به‌پینج نویژ له‌هه‌موو شه‌وورژیکدا، هه‌رنویژیک به‌ده‌نویژ ئه‌وه په‌نجا نویژ، هه‌رکه‌سیک نیازی چاکه‌یه‌کی هه‌بی‌ت و نه‌یکات ئه‌وه چاکه‌یه‌کی بۆ ده‌نووسری‌ت، ئه‌گه‌ر کردی ده‌چاکه‌ی بۆ ده‌نووسری‌ت، هه‌رکه‌سیش نیازی خراپه‌یه‌کی هه‌بی‌و نه‌یکا هیچ ناووسری‌ت، خو‌ئه‌گه‌ر کردی به‌یه‌ک گونا ه بۆی ده‌نووسری‌ت. فهرمووی: پاشان دابه‌زیم تاگه‌یشتمه‌وه لای موسا (علیه السلام) هه‌وا‌لم دایه، ئه‌ویش فهرمووی: بگه‌پریرهوه بۆ لای په‌روه‌ردگارت و داوای سوکباریی لی‌بکه، پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ فهرمووی: ئه‌وه‌نده گه‌راومه‌ته‌وه بۆ خزمه‌تی ئیتر شه‌رمی لی‌ده‌که‌م)).

(۵۱) پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ (یادی پی‌غه‌مبه‌ران ﷺ) ده‌کات

۷۵- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رضی الله عنه) قَالَ: سَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ، فَمَرَرْنَا بِوَادٍ، فَقَالَ: ((أَيُّ وَادٍ هَذَا)). فَقَالُوا: وَادِي الْأَزْرَقِ، فَقَالَ: ((كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى مُوسَى (عليه السلام) - فَذَكَرَ مِنْ لَوْنِهِ وَشَعْرِهِ شَيْئًا لَمْ يَحْفَظْهُ دَاوُدُ - وَاضِعًا إِنْصَبَعِيهِ فِي أُذُنَيْهِ، لَهُ جَوَارٌ إِلَى اللَّهِ بِالتَّلْبِيَةِ، مَارًا بِهَذَا الْوَادِي)). قَالَ: ثُمَّ سَرْنَا حَتَّى أَتَيْنَا عَلَى ثَنِيَّةٍ، فَقَالَ: ((أَيُّ ثَنِيَّةٍ هَذِهِ)). قَالُوا: هَرَشَى أَوْ لَفَتْ، فَقَالَ: ((كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى يُوسُفَ عَلَى نَاقَةٍ حَمْرَاءَ، عَلَيْهِ جُبَّةٌ صُوفٍ، خِطَامٌ نَاقَتِهِ لَيْفٌ خُلْبَةٌ، مَارًا بِهَذَا الْوَادِي مُلَبِّيًا)).

(ابن عباس (رضی الله عنه) ده‌لی: له‌خزمه‌ت پی‌غه‌مبه‌ری خوا‌دا (ﷺ) له‌نیوان مه‌که‌و مه‌دینه‌دا ده‌رویشتین، به‌شیوێکدا تی‌په‌رین، فهرمووی: ((ئه‌مه کام شیوه)) وتیان: شیوه شینه، فهرمووی: ((هه‌ر ده‌لیی چاو‌م له‌موسایه (علیه السلام) - ئینجا باسی ره‌نگی‌و قژی به‌شیو‌یه‌که کرد که داود بۆی له‌به‌رنه‌کرا‌بوو -

په نجهی خستبووه ههردوو گوپییهوه، به دهنگی بهرز له خوا دهپارایهوه که دوعای لی قبول بکات، بهم شیوه دا دهرویشنت))، دهلی: رویشتن هه تا گهیشتنه گردیک، فهرمووی: ((ئه مه کام گرده)) وتیان: (ههرشی) یان (لهفت)ه. فهرمووی: ((ههرده لپی چاوم له (یونس)ه به سهر و شتریکی سووره وه، جبهیه کی خوری له بهردایه، رهشوهی و شتره کی یه ک تاله، بهم شیوه دهرواو له خوا دهپاریته وه)).

۷۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی اللہ عنہ) قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ (ﷺ): ((حِينَ أُسْرِيَ بِي لَقِيتُ مُوسَى (عليه السلام) -فَنَعْتَهُ النَّبِيُّ (ﷺ)- فَإِذَا هُوَ رَجُلٌ -حَسْبُهُ قَالَ- مُضْطَرَبٌ، رَجُلُ الرَّأْسِ، كَأَنَّهُ مِنْ رَجَالِ شَنْوَاءَ. قَالَ: وَلَقِيتُ عِيسَى -فَنَعْتَهُ النَّبِيُّ (ﷺ)- -فَإِذَا رُبْعَةٌ أَحْمَرُ، كَأَنَّمَا خَرَجَ مِنْ دِيْمَاسٍ. يَغْنِي حَمَامًا. قَالَ: وَرَأَيْتُ إِبْرَاهِيمَ (عليه السلام)، وَأَنَا أَشْبَهُ وَلَدِهِ بِهِ، قَالَ: فَأَتَيْتُ بِإِنَاءَيْنِ فِي أَحَدِهِمَا لَبَنٌ وَفِي الْآخَرِ خَمْرٌ، فَقِيلَ لِي: خُذْ أَيُّهُمَا شِئْتَ، فَأَخَذْتُ اللَّبَنَ فَشَرِبْتُهُ، فَقَالَ: هُدَيْتَ الْفَطْرَةَ -أَوْ: أَصَبْتَ الْفَطْرَةَ- أَمَا إِنَّكَ لَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ غَوْتَ أَمْتُكَ)). [بخاري / الانبياء / وانكر في كتاب مريم / ۳۲۵۶]

(ابوهریره) (رضی اللہ عنہ) دهلی: پیغه مبهه (رضی اللہ عنہ) فهرمووی: ((کاتی شه وره ویم پیکرا گهیشتم به موسا (عليه السلام) پیغه مبهه (رضی اللہ عنہ) وهسفی کرد هه دهلیی پیاویکی - و ابراهیم فهرمووی: لاوازه قژی که میک لوله دهلیی له پیاوانی [خیلی] شه نوئهیه. فهرمووی: گهیشتم به عیسا (عليه السلام) پیغه مبهه (رضی اللہ عنہ) وهسفی کرد. ئه ویش بالامناوهندی، هه دهلیی له (هه مام) هاتوته دهره وه. فهرمووی: چاویشم کهوت به ابراهیم (عليه السلام) من نزیکترین نه وهیه کم کهله و دهچی فهرمووی: دوو دهفریان بو هینام یه کیکیان شیر ی تیداوو ئه وی تریان مهی، پیموترا: کامیانت دهوی هه لیگره منیش شیر کهم هه لگرت و خواردمه وه، وتی: فیترو سروشتی پاکت هه لبرژارد یان پیکات به لام ئه گهر مهیه کهت هه لبرژار دایا ئومته کهت سه رلیشیواو ده بو)).

(۵۲) پیغه مبهه (رضی اللہ عنہ) باسی مه سیح (عليه السلام) و جه جال دا دهکات

۷۷- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رضی اللہ عنہ) قَالَ: ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) يَوْمًا بَيْنَ ظَهْرَانِي النَّاسِ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ فَقَالَ: ((إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَيْسَ بِأَعْوَرَ، أَلَا، إِنَّ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ أَعْوَرُ عَيْنِ الْيُمْنَى، كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ)). قَالَ: وَقَالَ رَسُولُ

اللَّهُ (ﷺ): ((أَرَانِي اللَّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ عِنْدَ الْكَعْبَةِ، فَإِذَا رَجُلٌ آدَمُ كَأَحْسَنِ مَا تَرَى مِنْ أَدَمِ الرِّجَالِ، تَضْرِبُ لِمَتِّهِ بَيْنَ مَنكَبَيْهِ، رَجُلٌ الشَّعْرُ يَقْطُرُ رَأْسُهُ مَاءً، وَاضِعًا يَدَيْهِ عَلَى مَنكَبَيْ رَجُلَيْنِ، وَهُوَ بَيْنَهُمَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ فَقَالُوا: الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ. وَرَأَيْتُ وَرَاءَهُ رَجُلًا جَعْدًا قَطَطًا، أُعْوَرَ عَيْنَ الْيَمْنَى، كَأَشْبَهَ مَنْ رَأَيْتُ مِنَ النَّاسِ بِابْنِ قَطْنٍ، وَاضِعًا يَدَيْهِ عَلَى مَنكَبَيْ رَجُلَيْنِ، يَطُوفُ بِالْبَيْتِ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالُوا: هَذَا الْمَسِيحُ الدَّجَالُ)).

(عبدالله) كورى (عمر) (ﷺ) ده‌لى: پيغه‌مبه‌رى خوا (ﷺ) روژيك له‌ناوخه‌لكيدا باسى جه‌جالى فيلبازى ده‌كرد ده‌يفه‌رموو: ((خوای گه‌وره يه‌كچاو نيبه، به‌لام جه‌جالى فيلباز چاوى راستى كویره، چاوى ده‌لىي ده‌نكه تريى ده‌رپه‌ريووه)) ده‌لى: هه‌روه‌ها پيغه‌مبه‌رى خوا (ﷺ) فه‌رمووى: ((ئه‌مشه‌و له‌خه‌وما له‌لاى كه‌عبه‌دا پياويكى گه‌نم ره‌نگيان پيشاندام، جوانترين شي‌وه‌ى گه‌نم ره‌نگ كه‌ديبيت له‌پياواندا، زلفى له‌سه‌ر هه‌ردوشانى بوو، قرى شي‌وه لول بوو سه‌رى ئاوى ليده‌تكا، ده‌ستى خستبووه سه‌رشانى دووپياو، له‌نيوان هه‌ردووكياندا ته‌وافى كه‌عبه‌ى ده‌كرد وتم: ئه‌وه‌كييه؟ وتيان: مه‌سيحى كورى مه‌ريه‌مه، پياويكىشم دى له‌دوايه‌وه قرى زور لول بوو، چاوى راستى كویر بوو، كه‌سم نه‌ديوه‌به‌قه‌د ئه‌و له‌كورى (قطن)بچيت، ده‌ستى خستبووه سه‌رشانى دووپياو ته‌وافى كه‌عبه‌ى ده‌كرد وتم: ئه‌وه‌كييه؟ وتيان: ئه‌وه جه‌جاله .

(۵۳) پيغه‌مبه‌ر (ﷺ) نويزى بو پيغه‌مبه‌ران (عليه السلام) كرد

۷۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((لَقَدْ رَأَيْتُنِي فِي الْحَجْرِ، وَقُرَيْشٌ تَسْأَلُنِي عَنْ مَسْرَايَ، فَسَأَلْتُنِي عَنْ أَشْيَاءَ مِنْ بَيْتِ الْمَقْدِسِ لَمْ أَثْبِتْهَا، فَكُرِبْتُ كُرْبَةً مَا كُرِبْتُ مِثْلَهُ قَطُّ، قَالَ: فَرَفَعَهُ اللَّهُ لِي أَنْظُرَ إِلَيْهِ، مَا يَسْأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ إِلَّا أَنْبَأْتُهُمْ بِهِ. وَقَدْ رَأَيْتُنِي فِي جَمَاعَةٍ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ، فَإِذَا مُوسَى (عليه السلام) قَائِمٌ يُصَلِّي، فَإِذَا رَجُلٌ ضَرْبُ جَعْدٍ، كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ شَنْوَعَةٍ، وَإِذَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ (عليه السلام) قَائِمٌ يُصَلِّي، أَقْرَبُ النَّاسِ بِهَ شَبَهِ عُرْوَةَ بْنِ مَسْعُودٍ التَّقْفِيِّ، وَإِذَا إِبْرَاهِيمُ (عليه السلام) قَائِمٌ يُصَلِّي، أَشَبَّهُ النَّاسَ بِهَ صَاحِبُكُمْ -يَعْنِي نَفْسَهُ- فَحَانتِ الصَّلَاةُ، فَأَمَمْتُهُمْ، فَلَمَّا فَرَغْتُ مِنَ الصَّلَاةِ قَالَ قَائِلٌ: يَا مُحَمَّدُ هَذَا مَالِكٌ صَاحِبُ النَّارِ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِ، فَالْتَفَتْتُ إِلَيْهِ فَبَدَأَنِي بِالسَّلَامِ)).

(ابوهریره) (رضی اللہ عنہ) دەلی: پیغمه‌مبه‌ری خوا (رضی اللہ عنہ) فه‌رمووی: ((خۆم بینى له‌حجرى ئیسماعیلا، قوره‌یش پرسىارى شه‌وره‌ویه‌که‌یان لی‌ده‌کردم، پرسىارى شتانیکیان لی‌ده‌کردم له‌(بيت المقدس) که‌سه‌رنجم لی‌نه‌دابوو له‌وى، غه‌میکی زۆردایگرتم که‌له‌وه‌وپیش هه‌رگیز تووشی غه‌می وا نه‌بووبووم، فه‌رمووی: خواى گه‌وره به‌رزى کرده‌وه بۆم، منیش سه‌رنجم ده‌دا، هه‌ر پرسىارىکیان لی‌ده‌کردم خیرا وه‌لامم ده‌دايه‌وه، خۆیشم بینى له‌ناو کۆمه‌لیک پیغمه‌مه‌ردا، که‌ده‌بینم موسا (عليه السلام) نوێژ ده‌کات، ده‌بینم پیاویکی لاوازی قژ لووله، هه‌رده‌لیی له‌پیاوانی (شه‌نوه‌یه). ئینجا ده‌بینم عیساى کورى مه‌ریه‌م به‌پیوه‌یه‌و نوێژ ده‌کات، ئه‌وه‌ی که‌ زۆر له‌و ده‌چیت عورو‌ی کورى مه‌سعودی شه‌قه‌فیه.

ئینجا ده‌بینم ئیبراهیم (عليه السلام) به‌پیوه‌یه‌و نوێژ ده‌کات، که‌سیک که‌ زۆر له‌و بچیت هاوه‌له‌که‌تانه - مه‌به‌ستی خۆیه‌تى - کاتى، کاتى نوێژ هات بووم به‌ئیمامیان، که‌له‌نوێژ بوومه‌وه، قسه‌که‌ریک پێی وتم: ئه‌ی موحه‌مه‌د ئه‌وه مالیکه‌ خاوه‌نى ئاگره‌که، سه‌لامی لی‌بکه، که‌لام کرده‌وه بۆی، ئه‌و سه‌لامی له‌من کرد)).

٧٩- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضی اللہ عنہ) قَالَ: لَمَّا أُسْرِيَ بِرَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) انْتَهَى بِهِ إِلَى سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى، وَهِيَ فِي السَّمَاءِ السَّادِسَةِ، إِلَيْهَا يَنْتَهِي مَا يُعْرَجُ بِهِ مِنَ الْأَرْضِ فَيَقْبَضُ مِنْهَا، وَإِلَيْهَا يَنْتَهِي مَا يُهْبَطُ بِهِ مِنْ فَوْقِهَا فَيَقْبَضُ مِنْهَا، قَالَ: ﴿إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَى﴾ ﴿النجم: ٩﴾. قَالَ: فَرَأَشَ مِنْ ذَهَبٍ، قَالَ فَأُعْطِيَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) ثَلَاثًا: أُعْطِيَ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ، وَأُعْطِيَ خَوَاتِيمَ سُورَةِ الْبَقَرَةِ، وَغُفِرَ لِمَنْ لَمْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ مِنْ أُمَّتِهِ شَيْئًا الْمُفْحِمَاتُ.

(عبدالله) کورى (مسعود) (رضی اللہ عنہ) دەلی: کاتى شه‌وره‌وى کرا به‌پیغمه‌مبه‌ر (ﷺ) دواشوین گه‌یه‌نرایه (سدره المنهى) که‌له‌ئاسمانى شه‌شه‌مدایه، هه‌رچی له‌سه‌ر زه‌وى به‌رز ده‌کریته‌وه، ده‌گاته ئه‌وى، له‌وى وه‌رده‌گى‌رتته‌وه، هه‌رچی له‌سه‌رو خۆیه‌وه داده‌به‌زیت هه‌رله‌وى وه‌رده‌گى‌رت، دەلی: ﴿إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَى﴾ ﴿النجم/ ١٦﴾ ئه‌وه‌ش په‌پوله‌یه‌کی ئالتونیه، له‌وکاته‌دا پیغمه‌مبه‌ر (ﷺ) سى به‌هره‌ی پى‌درا، پینچ نوێژ که‌ی پى‌درا، کۆتاییه‌کانى سووره‌تى البقره، هه‌روه‌ها

لیبور دنی گونا هه گه وره کانی ئوممه تی پی درا بو که سیك که هیچ شتیکی نه کردییت به هاوهر لی خوا.

(۵۴) له باره ی ئه م نایه ته وه ﴿فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى﴾

۸۰- عَنْ الشَّيْبَانِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ زُرَّ بْنَ حُبَيْشٍ (رضي الله عنه) عَنْ قَوْلِ اللَّهِ (عز وجل): ﴿فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى﴾ ﴿النجم: ۹﴾ فَقَالَ: أَخْبَرَنِي ابْنُ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه): أَنَّ النَّبِيَّ (صلى الله عليه وسلم) رَأَى جِبْرِيلَ (عليه السلام) لَهُ سِتُّ مِائَةِ جَنَاحٍ.

(شه یبانی) وتی: پرسیارم کرد له (زر) کوپی (حبیش) (رضی الله عنه) له باره ی ئه م فه رموده یه ی خوای گه وره ﴿فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى﴾ ﴿النجم: ۹﴾ ده لی: (ابن مسعود) هه والی دامی که: پیغه مبه ر (رضی الله عنه) جو به ئیلی دی شه سه دبالی هه بووه.
۸۱- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رضي الله عنه) قَالَ: ﴿مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَى... وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَى﴾ ﴿النجم: ۱۱-۱۳﴾. قَالَ: رَأَهُ بِفُؤَادِهِ مَرَّتَيْنِ.

(ابن عباس) (رضی الله عنه) وتی: ﴿مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَى... وَلَقَدْ رَاهُ نَزْلَةً أُخْرَى﴾ ﴿النجم: ۱۱ - ۵۹ - ۱۳﴾ ده لی: به دل دوو جار دیویه تی *

(۵۵) له باره ی بینینی خوای گه وره وه

۸۲- عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: كُنْتُ مُتَكِنًا عِنْدَ عَائِشَةَ (رضي الله عنها) فَقَالَتْ: يَا أَبَا عَائِشَةَ، ثَلَاثٌ مَنْ تَكَلَّمَ بِوَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ فَقَدْ أَعْظَمَ عَلَى اللَّهِ الْفِرْيَةَ. قُلْتُ: مَا هُنَّ؟ قَالَتْ: مَنْ زَعَمَ أَنَّ مُحَمَّدًا (صلى الله عليه وسلم) رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ أَعْظَمَ عَلَى اللَّهِ الْفِرْيَةَ، قَالَ: وَكُنْتُ مُتَكِنًا فَجَلَسْتُ، فَقُلْتُ: يَا أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ أَنْظِرِينِي وَلَا تَعْجَلِينِي، أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ﴾ ﴿التكوير: ۲۳﴾. ﴿وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَى﴾ ﴿النجم: ۱۳﴾. فَقَالَتْ (رضي الله عنها): أَنَا أَوَّلُ هَذِهِ الْأُمَّةِ سَأَلَ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم)، فَقَالَ: ((إِنَّمَا هُوَ جِبْرِيلُ - (عليه السلام) - لَمْ أَرَهُ عَلَى صُورَتِهِ الَّتِي خُلِقَ عَلَيْهَا غَيْرَ هَاتَيْنِ الْمَرَّتَيْنِ، رَأَيْتُهُ مُنْهَبِطًا مِنَ السَّمَاءِ، سَادًّا عَظَمَ خَلْقَهُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ)). فَقَالَتْ: أَوْ لَمْ تَسْمَعْ أَنَّ اللَّهَ (عز وجل) يَقُولُ: ﴿لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ ﴿الأنعام: ۱۰۳﴾. أَوْ لَمْ تَسْمَعْ أَنَّ اللَّهَ (عز وجل) يَقُولُ: ﴿وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا﴾ ﴿الى قوله: عَلِيَّ حَكِيمٍ﴾ ﴿الشورى: ۵۱﴾؟ قَالَتْ: وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) كَتَمَ شَيْئًا

* بو زانینی مانای نایه ته که سه یری ته فسیری ناسان بکه.

مَنْ كَتَابَ اللَّهُ فَقَدْ أَعْظَمَ عَلَى اللَّهِ الْفَرِيَّةَ، وَاللَّهُ يَقُولُ: ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ﴾ [المائدة: ۶۷]. قَالَتْ: وَمَنْ زَعَمَ أَنَّهُ يُخْبِرُ بِمَا يَكُونُ فِي غَدٍ فَقَدْ أَعْظَمَ عَلَى اللَّهِ الْفَرِيَّةَ، وَاللَّهُ يَقُولُ: ﴿قُلْ لَنَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ﴾ [النمل: ۵۶]. وَزَادَ دَاوُدَ: قَالَتْ وَلَوْ كَانَ مُحَمَّدٌ (ﷺ) كَاتِمًا شَيْئًا مِمَّا أُنْزِلَ عَلَيْهِ لَكُتِمَ هَذِهِ الْآيَةُ: ﴿وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ﴾ [الأحزاب: ۳۷].

(مسروق) ده‌لی: له‌لای عایشه (رضی الله عنها) پالم دابوویه‌وه، وتی: ئەه‌ی باوکی (عایشه) سی‌شت هه‌ن هه‌رکەس له‌بارە‌ی یه‌کی‌کیانه‌وه قسه‌ بکات، ئە‌وه درو‌یه‌کی گه‌وره‌ی به‌ده‌م خواوه‌ کردووه، وتم: ئە‌وه سی‌شته‌ چین؟ وتی: هه‌رکەس بلی‌ گوا‌یا محمد (ﷺ) په‌روه‌دگاری خو‌ی دیوو‌ه، ئە‌وه درو‌یه‌کی گه‌وره‌ی به‌ده‌م خواوه‌ کردووه. ده‌لی: من شانم دادابوو ئینجا دانیشتم و تم: ئە‌ه‌ی دایکی ئیمانداران مۆ‌له‌تم بده‌ په‌له‌م لی‌مه‌که، ئە‌ه‌ی خوا‌ی گه‌وره‌ نه‌یفه‌رموو‌ه: ﴿ولقد راه بالافق المبین﴾ التکویر: ۲۳ ﴿ولقد راه نزلة اخرى﴾ النجم: ۱۳ (عایشه) وتی: من یه‌که‌م که‌سم له‌م ئوممه‌ته‌ که‌ئه‌وه‌م له‌پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) پرسییوو‌ه فه‌رمو‌ویه‌تی: (ئە‌وه جو‌بره‌ئیله (عليه السلام) هه‌رگیز له‌سه‌ر وینه‌ی خو‌ی نه‌مدیوه‌ که‌له‌سه‌ری دروستکراوه‌ جگه‌ له‌م دو‌وجاره‌، دیومه‌ له‌ ئاسمان دابه‌زیوو‌ه.

(عایشه) وتی: ئە‌ه‌ی نه‌تبیس‌توو‌ه خوا‌ی گه‌وره‌ ده‌فه‌رمو‌یت: ((چاوه‌کان نابین ، ئە‌وه چاوه‌کان ده‌بینیت ، هه‌ر ئە‌وه نه‌رمونیان و شاره‌زایه)) [انعام: ۱۰۳] ئە‌ه‌ی ئایا نه‌تبیس‌توو‌ه که‌خوا‌ی گه‌وره‌ ده‌فه‌رمو‌یت: (هیچ مرو‌فیک بو‌ی نییه‌ خوا‌ قسه‌ی له‌گه‌‌لدا بکات ، مه‌گه‌ر وه‌حی بو‌ بنی‌ریت ، یان له‌پشتی‌په‌روه‌رده‌وه‌ یان ره‌وانه‌کراو بنی‌ریت)) هه‌تا ده‌فه‌رمو‌یت: (به‌رزو دانایه‌) [الشوری: ۵۱] (عایشه) وتی: هه‌رکه‌س‌یش بلی‌ که‌پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) شتی‌کی له‌کتی‌بی خوا‌ شار‌دۆ‌ته‌وه ئە‌وه درو‌یه‌کی گه‌وره‌ی به‌ده‌م خواوه‌ کردووه، خوا‌ فه‌رمو‌ویه‌تی: (ئە‌ه‌ی پی‌غه‌مبه‌ر بی‌گه‌یه‌نه‌ ئە‌وه‌ی بو‌ت دابه‌زیوو‌ه له‌لای په‌روه‌دگارت‌ه‌وه ، ئە‌گه‌ر نه‌یگه‌یه‌نی ئە‌وه په‌یامه‌که‌یت نه‌گه‌یان‌دوو‌ه [المائدة: ۶۷] ده‌لی: هه‌رکەس بلی‌ من ده‌زانم سبه‌ینی چی‌ پرووده‌دات ئە‌وه درو‌یه‌کی

گه‌وره‌ی به‌ده‌م خواوه‌ کردووه ، خوا فهرموویه‌تی: ((تۆ ئه‌ی محهمه‌د کاتێ به‌و که‌سه‌ی که‌زه‌یده‌و خوا نیعمه‌تی ئیمانی پێ‌به‌خشیووه، تۆش نیعمه‌تی نازادی و په‌روه‌رده‌ت له‌نزیکی خۆته‌وه‌ پێداوه، ده‌لێیت هاوسه‌ری خۆت به‌پێله‌روه‌ه لای خۆت که‌ (زه‌ینه‌ب) ه ، له‌خوا بترسه‌و (ته‌لاقی مه‌ده) شتێک له‌دل و ده‌روونی خۆتا ده‌شاریته‌وه‌ که‌خوا ده‌یه‌وێت ئاشکرای بکات ، له‌خه‌لکی ده‌ترسیت، به‌لام خوا له‌پێشتره‌ که‌حسابی بۆ بکه‌یت و لێی بترسیت)).

۸۳- عَنْ أَبِي مُوسَى (رضي الله عنه) قَالَ: قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) بِخَمْسِ كَلِمَاتٍ، فَقَالَ: ((إِنَّ اللَّهَ (ﷻ) لَا يَنَامُ، وَلَا يَنَبْغِي لَهُ أَنْ يَنَامَ، يَخْفِضُ الْقِسْطَ وَيَرْفَعُهُ، يُرْفَعُ إِلَيْهِ عَمَلُ اللَّيْلِ قَبْلَ عَمَلِ النَّهَارِ، وَعَمَلُ النَّهَارِ قَبْلَ عَمَلِ اللَّيْلِ، حِجَابُهُ النَّورُ - وَفِي رَوَايَةٍ النَّارُ - لَوْ كَشَفَهُ لَأُحْرِقَتْ سُبُحَاتُ وَجْهِهِ مَا انْتَهَى إِلَيْهِ بَصَرُهُ مِنْ خَلْقِهِ)).

(ابو موسی) (رضي الله عنه) ده‌لی: پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له‌ناوماندا هه‌ستایه‌ سه‌رپێ و پێنج وته‌ی فهرموو: ((خوای گه‌وره‌ ناخه‌وی، ناگونجی که‌بخه‌وی، ته‌رازو به‌رزه‌کاته‌وه‌و نزمی ده‌کاته‌وه‌. به‌کرده‌وه‌ی به‌نده‌کان خویان ، کرداری شه‌و پێش کرداری روژ به‌رز ده‌بیته‌وه‌ بۆ لای، کرداری روژیش پێش کرداری شه‌و، په‌رده‌که‌ی نووره‌ - له‌ریوایه‌تیکی‌شا - ئاگره‌، ئه‌گه‌ر ئه‌و په‌رده‌ لاببات نووری رووخساری هه‌موو ئه‌و دروستکراوانه‌ ده‌سوێنی که‌بینایی پێی ده‌گات واته‌ هه‌موو بوونه‌وه‌ر.

۸۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ أَنَسًا قَالُوا لِرَسُولِ اللَّهِ (ﷺ): يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((هَلْ تُضَارُونَ فِي رُؤْيَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ)). قَالُوا: لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: ((هَلْ تُضَارُونَ فِي الشَّمْسِ لَيْسَ دُونَهَا سَحَابٌ)). قَالُوا: لَا، قَالَ: ((فَأَنْتُمْ تَرَوْنَهُ كَذَلِكَ. يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيَقُولُ: مَنْ كَانَ يَعْبُدُ شَيْئًا فَلْيَتَّبِعْهُ، فَيَتَّبِعْ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الشَّمْسَ الشَّمْسَ، وَيَتَّبِعْ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الْقَمَرَ الْقَمَرَ، وَيَتَّبِعْ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الطَّوَاغِيتَ الطَّوَاغِيتَ، وَتَبْقَى هَذِهِ الْأُمَّةُ فِيهَا مُنَافِقُوهَا، فَيَأْتِيهِمُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي صُورَةٍ غَيْرِ صُورَتِهِ الَّتِي يَعْرِفُونَ. فَيَقُولُ: أَنَا رَبُّكُمْ، فَيَقُولُونَ: نَعُودُ بِاللَّهِ مِنْكَ، هَذَا مَكَائُنَا حَتَّى يَأْتِيَنَا رَبُّنَا فَإِذَا جَاءَ رَبُّنَا عَرَفْنَاهُ. فَيَأْتِيهِمُ اللَّهُ تَعَالَى فِي صُورَتِهِ الَّتِي يَعْرِفُونَ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا فَيَتَّبِعُونَهُ وَيُضْرَبُ الصِّرَاطُ بَيْنَ ظَهْرِي جَهَنَّمَ، فَأَكُونُ أَنَا وَأُمَّتِي أَوَّلَ مَنْ يُجِيرُ، وَلَا يَتَكَلَّمُ يَوْمَئِذٍ إِلَّا الرُّسُلُ، وَدَعَا الرُّسُلُ يَوْمَئِذٍ:

اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ، وَفِي جَهَنَّمَ كَلَالِيبٌ مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ، هَلْ رَأَيْتُمُ السَّعْدَانِ)).
 قَالُوا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: ((فَأَيُّهَا مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ، غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَعْلَمُ مَا
 قَدَرُ عَظَمَتِهَا إِلَّا اللَّهُ، تَخَطَّفُ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ، فَمِنْهُمْ الْمَوْبِقُ ﴿يَعْنِي﴾ بِعَمَلِهِ،
 وَمِنْهُمْ الْمُجَازِي حَتَّى يُنَجَّى، حَتَّى إِذَا فَرَّغَ اللَّهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ الْعِبَادِ، وَأَرَادَ أَنْ
 يُخْرِجَ بِرَحْمَتِهِ مَنْ أَرَادَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، أَمَرَ الْمَلَائِكَةَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ لَا
 يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا مِمَّنْ أَرَادَ أَنْ يَرْحَمَهُ، مِمَّنْ يَقُولُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَيَعْرِفُونَهُمْ فِي
 النَّارِ، يَعْرِفُونَهُمْ بِأَثَرِ السُّجُودِ، تَأْكُلُ النَّارُ مِنْ ابْنِ آدَمَ إِلَّا أَثَرَ السُّجُودِ، حَرَّمَ اللَّهُ
 عَلَى النَّارِ أَنْ تَأْكُلَ أَثَرَ السُّجُودِ، فَيُخْرِجُونَ مِنَ النَّارِ وَقَدْ امْتَحَشُوا، فَيُصَبُّ عَلَيْهِمْ
 مَاءُ الْحَيَاةِ، فَيَنْبُتُونَ مِنْهُ كَمَا تَنْبُتُ الْحَبَّةُ فِي حَمِيلِ السَّيْلِ، ثُمَّ يَفْرُغُ اللَّهُ تَعَالَى
 مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ الْعِبَادِ وَيَبْقَى رَجُلٌ مُقْبِلٌ بِوَجْهِهِ عَلَى النَّارِ، وَهُوَ آخِرُ أَهْلِ الْجَنَّةِ
 دُخُولًا الْجَنَّةِ، فَيَقُولُ: أَيُّ رَبِّ اصْصِرْفْ وَجْهِي عَنِ النَّارِ، فَإِنَّهُ قَدْ قَشَبَنِي رِيحُهَا،
 وَأَحْرَقَنِي ذُكَاؤُهَا. فَيَدْعُو اللَّهَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَدْعُوهُ، ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ
 وَتَعَالَى: هَلْ عَسَيْتَ إِنْ فَعَلْتُ ذَلِكَ بِكَ أَنْ تَسْأَلَ غَيْرَهُ؟ فَيَقُولُ: لَا أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ،
 وَيُعْطِي رَبُّهُ مِنْ عُهُودٍ وَمَوَاقِيقَ مَا شَاءَ اللَّهُ، فَيَصْرِفُ اللَّهُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ، فَإِذَا
 أَقْبَلَ عَلَى الْجَنَّةِ وَرَأَاهَا، سَكَتَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَسْكُتَ، ثُمَّ يَقُولُ: أَيُّ رَبِّ قَدَّمَنِي
 إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ، فَيَقُولُ اللَّهُ لَهُ، أَلَيْسَ قَدْ أُعْطِيتَ عُهُودَكَ وَمَوَاقِيقَكَ لَا تَسْأَلُنِي
 غَيْرَ الَّذِي أُعْطَيْتُكَ؟ وَيَلِكُ يَا ابْنَ آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ! فَيَقُولُ: أَيُّ رَبِّ! وَيَدْعُو اللَّهَ، حَتَّى
 يَقُولُ لَهُ: فَهَلْ عَسَيْتَ إِنْ أُعْطَيْتُكَ ذَلِكَ أَنْ تَسْأَلَ غَيْرَهُ؟ فَيَقُولُ: لَا وَعِزَّتِكَ، فَيُعْطِي
 رَبُّهُ مَا شَاءَ اللَّهُ مِنْ عُهُودٍ وَمَوَاقِيقَ، فَيَقْدُمُهُ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ، فَإِذَا قَامَ عَلَى بَابِ
 الْجَنَّةِ انْفَهَقَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، فَرَأَى مَا فِيهَا مِنَ الْخَيْرِ وَالسُّرُورِ، فَيَسْكُتُ مَا شَاءَ اللَّهُ
 أَنْ يَسْكُتَ، ثُمَّ يَقُولُ: أَيُّ رَبِّ ادْخَلْنِي الْجَنَّةَ، فَيَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَهُ: أَلَيْسَ
 قَدْ أُعْطِيتَ عُهُودَكَ وَمَوَاقِيقَكَ أَنْ لَا تَسْأَلَ غَيْرَ مَا أُعْطِيتَ؟ وَيَلِكُ يَا ابْنَ آدَمَ مَا
 أَغْدَرَكَ! فَيَقُولُ: أَيُّ رَبِّ لَا أَكُونُ أَشَقَى خَلْقِكَ، فَلَا يَزَالُ يَدْعُو اللَّهَ حَتَّى يَضْحَكَ
 اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى مِنْهُ، فَإِذَا ضَحِكَ اللَّهُ مِنْهُ قَالَ: ادْخُلِ الْجَنَّةَ، فَإِذَا دَخَلَهَا قَالَ
 اللَّهُ لَهُ: تَمَنَّى، فَيَسْأَلُ رَبَّهُ وَيَتَمَنَّى، حَتَّى إِنْ اللَّهُ لَيَذْكُرُهُ مِنْ كَذَا وَكَذَا، حَتَّى إِذَا
 انْقَطَعَتْ بِهِ الْأَمَانِيُّ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ذَلِكَ لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ)). قَالَ عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ:
 وَأَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ لَا يَرُدُّ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِهِ شَيْئًا، حَتَّى إِذَا حَدَّثَ
 أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ اللَّهَ ﴿عَلَيْهِ السَّلَامُ﴾ قَالَ لِذَلِكَ الرَّجُلِ: ((وَمِثْلُهُ مَعَهُ)). قَالَ أَبُو سَعِيدٍ.

((وَعَشْرَةُ أَمْثَالِهِ مَعَهُ)) يَا أَبَا هُرَيْرَةَ. قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: مَا حَفَظْتُ إِلَّا قَوْلَهُ: ((ذَلِكَ لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ)). قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: أَشْهَدُ أَنِّي حَفَظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) قَوْلَهُ: ((ذَلِكَ لَكَ وَعَشْرَةُ أَمْثَالِهِ)). قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: وَذَلِكَ الرَّجُلُ آخِرُ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولًا الْجَنَّةِ)).

(ابوهریره) (ﷺ) ده‌لی: که سانی‌ک وتیان به پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ئایا له‌روژی قیامه‌تدا په‌روه‌ردگارمان ده‌بینن؟ پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی: ((ئایا له‌بینننی مانگی چوارده‌دا یه‌کتر سه‌غله‌ت ده‌کن؟) وتیان: نه‌خیر ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی: ((ئایا بو بینننی خور له‌روژیکدا هه‌ور به‌ری نه‌گرتییت یه‌کتری سه‌غله‌ت ده‌کن؟))) وتیان: نه‌خیر ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی: ((ده‌ئیه‌ ئاوا ده‌بینن، خوا له‌روژی قیامه‌تدا خه‌لکی کۆده‌کاته‌وه، ده‌فه‌رموویت: هه‌رکه‌س شتیکی په‌رستووه، باشویننی بکه‌ویت، ئه‌وه‌ی خوری په‌رستووه شوین خور ده‌که‌ویت، ئه‌وه‌ی مانگی په‌رستووه شوین مانگ ده‌که‌ویت، ئه‌وه‌ی مله‌وران په‌رستووه شوین مله‌وران ده‌که‌ویت. ئه‌م ئوممه‌ته ده‌مینیت‌ه‌وه‌و مونا‌فیه‌کانیشی تیدا‌یه، خوای گه‌وره له‌شی‌وه‌یه‌کدا که‌نا‌یناسنه‌وه‌و خویان نیشان ده‌دات ده‌فه‌رموویت: من په‌روه‌ردگاری ئی‌وه‌م، ده‌لین: په‌نا ده‌گرین به‌خوا له‌تۆ، ئه‌مه شوینمانه‌ هه‌تا په‌روه‌ردگارمان دیت، ئه‌گه‌ر په‌روه‌ردگارمان هات ده‌یناسینه‌وه، ئینجا خوای گه‌وره له‌وشی‌وه‌دا که‌ده‌یناسن دیت و ده‌فه‌رموویت: من په‌روه‌ردگارتانم ده‌لین: تۆ په‌روه‌ردگاری ئیمه‌یت، شویننی ده‌که‌ون، ئینجا پردی صیراط ده‌خړیت‌ه‌ سه‌رپشتی دۆزه‌خ، ئه‌وکاته‌ من و ئوممه‌ته‌که‌م یه‌که‌م که‌سین که‌ده‌په‌رینه‌وه، له‌ورۆژده‌دا که‌س قسه‌ ناکات جگه‌ له‌پیغه‌مبه‌ران، دوعا و نزای پیغه‌مبه‌رانیش له‌ورۆژده‌دا: خوا‌یه به‌سه‌لامه‌تی، به‌سه‌لامه‌تی، له‌دۆزه‌خیشدا قولا‌پ هه‌یه هه‌ر ده‌لینی د‌رکی سه‌عدانه، ئایا سه‌عدانتان دی‌وه‌و؟ وتیان: به‌لی ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی: ((له‌راستیدا وه‌کو د‌رکی سه‌عدان وایه، به‌لام که‌س راده‌ی زلیه‌که‌ی نازانی خوا نه‌بی، خه‌لکی به‌پیی کرده‌وه‌کانیان ده‌رفیننی ﴿بونا و دۆزه‌خ﴾، هه‌یانه‌ تیا‌ده‌چیت به‌کرده‌وه‌کانی، هه‌شیانه‌ سزاده‌دریت تا رزگار ده‌کریت، هه‌تا کاتی خوا له‌دادوه‌ریی نیوان به‌نده‌کانی ده‌بیته‌وه، ده‌یه‌وی به‌به‌زه‌یی خوی کیی بو‌ویت له‌نا‌گر ده‌ری به‌یننی، فه‌رمان ده‌کات به‌فریشه‌کان، ئه‌وه‌که‌سه ده‌ربینن

له‌ئاگر كه‌هه‌چ هاوه‌لی بۆ خوا بریارنه‌داوه، كه‌سیك خوا بیه‌وێت په‌حمی پێ‌بكات كه‌ وتویه‌تی: ((لا اله الا الله))، له‌ئاگره‌كه‌دا به‌شوینه‌واری سوچده‌دا ده‌یناسنه‌وه، ﴿ئاگر هه‌موو شوینیکي ئاده‌میزاد ده‌سووتینی جه‌ له‌ شوینی سه‌جده‌﴾، خوا چه‌رامی کردوه له‌سه‌ر ئاگر كه‌شوینی سه‌جده‌ بسووتینی، پاشان ده‌رده‌هینرین له‌ئاگر دواي ئه‌وه‌ی سوتاون و بوون به‌خه‌لۆز، ئینجا ئاوی ژیان ده‌کریت به‌سه‌ریانداو سه‌وز ده‌بنه‌وه هه‌روه‌کو تووێک له‌لیته‌ی لافاودا سه‌وز ده‌بییت، ئینجا خوای گه‌وره‌ له‌دادوه‌ریی نیوان به‌نده‌کانی ده‌بیته‌وه، پیاویك ده‌مینیته‌وه كه‌رووی له‌ئاگری دۆزه‌خه، ئه‌وه‌ش دواه‌مین كه‌سه، كه‌ده‌چیته به‌هه‌شت، ئینجا ده‌لیت: ئه‌ی په‌روه‌ردگارم رووم وه‌رگی‌ره له‌ئاگر، چونکه تینه‌که‌ی ئازاری داوم و ژه‌هراوی کردووم، بلیسه‌کانی سووتاندومی، ئینجا ده‌ست ده‌کات به‌پارانه‌وه له‌خوا، چه‌ند خوا ویستی له‌سه‌ر بییت كه‌لیی پیاړیته‌وه. ئینجا خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رمویت: ئایا ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ت بده‌می خۆزگه ده‌خوازی بۆشتی‌تر؟ ده‌لی: داوای شتی تهرت لیئاکه‌م ئه‌وه‌نده‌ی خوا ویستی له‌سه‌ر بییت به‌لین دها به‌خوا ﴿که‌داوای هه‌چی‌تر نه‌کات﴾ خوای گه‌وره‌ش ده‌یگه‌یه‌نیته‌ ده‌رگای به‌هه‌شت. کاتی ده‌گاته‌ ده‌رگای به‌هه‌شت، ده‌رگای به‌هه‌شتی بۆ والا ده‌بییت، هه‌رچی جوازی و خۆشی تیدا‌یه ده‌یبینی، ئه‌وه‌نده‌ی خوا ویستی له‌سه‌ر بییت بیده‌نگ ده‌بییت، ئینجا ده‌لی ئه‌ی په‌روه‌ردگارم بمخه‌ره ناو به‌هه‌شته‌وه، خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رمویت: مه‌گه‌ر په‌یمان و به‌لینت نه‌دا که‌داوای هه‌چی‌تر نه‌که‌یت جگه‌ له‌وه‌ی پیم داویت؟ سه‌رگه‌ردان خویت ئه‌ی ئاده‌میزاد چه‌ند سته‌مکاریت؟ ده‌لی: ئه‌ی په‌روه‌ردگارم با نه‌بمه به‌دبه‌خترین دروستکراوت، به‌رده‌وام له‌خوا ده‌پاړیته‌وه هه‌تا خوا ده‌ست ده‌کات به‌پیکه‌نین، کاتی پیده‌که‌نی ده‌فه‌رمویت: بچۆره به‌هه‌شته‌وه، ئینجا که‌چووه ناو به‌هه‌شته‌وه، خواپیی ده‌فه‌رمویت: داواکه‌، ئینجا داوا له‌خوا ده‌کات و خۆزگه ده‌خواییت، هه‌تا خوا خۆی شتی بیرده‌خاته‌وه، هه‌تا هه‌چ ئاواتیکی نامینی، ئینجا خوا ده‌فه‌رمویت: ئه‌وه‌ بۆ توو ئه‌وه‌نده‌ی تریشی له‌گه‌لدا‌ییت، (عطاء‌ی کوپی (یزید) ده‌لی: (ابو سعید الخدری) له‌گه‌ل (ابوه‌ریره‌) دا هه‌چی له‌وه‌ فه‌رموده‌ی ئه‌و ره‌ت نه‌کرده‌وه، هه‌تا کاتی (ابوه‌ریره‌) وتی: خوای گه‌وره‌ به‌و پیاوه‌ی فه‌رموو: ئه‌وه‌نده‌ی تریشی له‌گه‌لدا‌ییت (ابوسعید) وتی: ﴿نه‌خیر﴾

ده‌ئوه‌نده‌ی تریشی له‌گه‌لدا بیئت) ئه‌ی (ابوهریره) (ابوهریره) وتی: من هه‌ر ئه‌وهم له‌به‌رکردووه: ئه‌مه‌ بۆ تۆ ئه‌وه‌نده‌ی تریشی له‌گه‌لدا بیئت. (ابو سعید) وتی: شایه‌تی ده‌ده‌م من له‌ پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) وه‌رگرتووه‌ فه‌رموویه‌تی: ئه‌وه‌ بۆ تۆ ده‌ ئه‌وه‌نده‌شی له‌گه‌لدا بیئت (ابوهریره) وتی: ئه‌وپیاوه‌ دواین به‌هه‌شتیه‌ که‌ده‌چیه‌ به‌هه‌شت.

(۵۶) ده‌رچوونی یه‌کتا په‌رستان له‌ ناگر

۸۵- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَدْرِيِّ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَمَّا أَهْلُ النَّارِ الَّذِينَ هُمْ أَهْلُهَا، فَإِنَّهُمْ لَا يَمُوتُونَ فِيهَا وَلَا يَحْيَوْنَ، وَلَكِنْ نَاسٌ أَصَابَتْهُمْ النَّارُ بِذُنُوبِهِمْ - أَوْ قَالَ: بِخَطَايَاهُمْ - فَأَمَاتَهُمْ إِمَاتَةً، حَتَّى إِذَا كَانُوا فَحْمًا أُنْزِلَ بِالشَّفَاعَةِ، فَجِيءَ بِهِمْ ضَبَائِرُ ضَبَائِرٍ، فَبُتُّوا عَلَى أَنْهَارِ الْجَنَّةِ. ثُمَّ قِيلَ: يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ أَفِيضُوا عَلَيْهِمْ، فَيَنْبُتُونَ نَبَاتَ الْحَبَةِ تَكُونُ فِي حَمِيلِ السَّيْلِ)). فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: كَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَدْ كَانَ بِالْبَادِيَةِ.

(ابو سعید الخدری) (رضي الله عنه) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: ((نیشته‌جی‌کانی دۆزه‌خ ئه‌وانه‌ی خه‌لکی ئه‌وین، به‌راستی ئه‌وانه‌ نه‌ده‌مرن تیایداو نه‌ده‌ژین، به‌لام که‌سانیک له‌ئیه‌وه‌ به‌هۆی تاوانه‌کانیا نه‌وه‌ که‌وتوونه‌ته‌ دۆزه‌خه‌وه‌ خوای گه‌وره‌ به‌جۆره‌ مردنیک مراندونی، کاتی بوون به‌خه‌لۆز مۆله‌تی شه‌فاعه‌ت ده‌دریت، ئه‌وکاته‌ کۆمه‌ل کۆمه‌ل جیا جیا ده‌یانیه‌ینن بلاوده‌کرینه‌وه‌ به‌سه‌ر رووباره‌کانی به‌هه‌شتا، ئینجا ده‌وتریت: ئه‌ی خه‌لکی به‌هه‌شت ئاو بکه‌ن به‌سه‌ریاندا، ئینجا ده‌پوینه‌وه‌ وه‌کو (تۆ) له‌ناو لیتاوی لافاودا به‌خیرایی ده‌پوین)) یه‌کیک له‌خه‌لکه‌که‌و وتی: ده‌لی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له‌لادیدا ژیاوه‌.

۸۶- عَنْ أَنَسٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه) : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: ((أَخْرَجَ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ رَجُلٌ، فَهُوَ يَمْشِي مَرَّةً وَيَكْبُو مَرَّةً، وَتَسْقَعُهُ النَّارُ مَرَّةً، فَإِذَا مَا جَاوَزَهَا التَّفَتَ إِلَيْهَا فَقَالَ: تَبَارَكَ الَّذِي نَجَّانِي مِنْكَ، لَقَدْ أَعْطَانِي اللَّهُ شَيْئًا مَا أَعْطَاهُ أَحَدًا مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، فَتَرَفَّعَ لَهُ شَجَرَةٌ، فَيَقُولُ: أَيُّ رَبِّ أَدْنِي مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ فَلَا سِتْظِلَّ بِظِلِّهَا، وَأَشْرَبَ مِنْ مَائِهَا، فَيَقُولُ اللَّهُ (ﷻ): يَا ابْنَ آدَمَ لَعَلِّي إِنْ أَعْطَيْتُكَهَا سَأَلْتَنِي غَيْرَهَا؟ فَيَقُولُ: لَا يَا رَبِّ، وَيُعَاهِدُهُ أَنْ لَا يَسْأَلَهُ غَيْرَهَا، وَرَبُّهُ يَعْزُرُهُ لَأَنَّهُ يَرَى مَا لَا صَبْرَ لَهُ عَلَيْهِ، فَيُدْنِيهِ مِنْهَا فَيَسْتِظِلُّ بِظِلِّهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَائِهَا، لَا أَسْأَلُكَ غَيْرَهَا؟ فَيَقُولُ: يَا ابْنَ آدَمَ أَلَمْ تَعَاهِدْنِي أَنْ لَا تَسْأَلَنِي غَيْرَهَا؟

فَيَقُولُ: لَعَلِّي إِنْ أَدْنَيْتُكَ مِنْهَا تَسْأَلَنِي غَيْرَهَا؟ فَيُعَاهِدُهُ أَنْ لَا يَسْأَلَهُ غَيْرَهَا، وَرَبُّهُ يَعْزُرُهُ لَأَنَّهُ يَرَى مَا لَا صَبْرَ لَهُ عَلَيْهِ، فَيُدْنِيهِ مِنْهَا فَيَسْتَنْظِلُ بِظِلِّهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَائِهَا، ثُمَّ تَرْفَعُ لَهُ شَجَرَةٌ عِنْدَ بَابِ الْجَنَّةِ، هِيَ أَحْسَنُ مِنَ الْأُولَيَيْنِ، فَيَقُولُ: أَيُّ رَبِّ أَدْنَيْتَنِي مِنْ هَذِهِ لَأَسْتَنْظِلَ بِظِلِّهَا وَأَشْرَبَ مِنْ مَائِهَا، لَا أَسْأَلُكَ غَيْرَهَا. فَيَقُولُ: يَا ابْنَ آدَمَ أَلَمْ تُعَاهِدْنِي أَنْ لَا تَسْأَلَنِي غَيْرَهَا؟ قَالَ: بَلَى يَا رَبِّ، هَذِهِ لَا أَسْأَلُكَ غَيْرَهَا، وَرَبُّهُ يَعْزُرُهُ لَأَنَّهُ يَرَى مَا لَا صَبْرَ لَهُ عَلَيْهِ، فَيُدْنِيهِ مِنْهَا، فَإِذَا أَدْنَاهُ مِنْهَا، فَيَسْمَعُ أَصْوَاتَ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَيَقُولُ: أَيُّ رَبِّ أَدْخَلْنِيهَا، فَيَقُولُ: يَا ابْنَ آدَمَ مَا يَصْرِيْنِي مِنْكَ؟ أَيْرِضِيكَ أَنْ أُعْطِيَكَ الدُّنْيَا وَمِثْلَهَا مَعَهَا؟ قَالَ: يَا رَبِّ، أَتَسْتَهْزِئُ مِنِّي وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ)). فَضَحِكَ ابْنُ مَسْعُودٍ، فَقَالَ: أَلَا تَسْأَلُونِي مِمَّ أَضْحَكُ؟ فَقَالُوا: مِمَّ تَضْحَكُ؟ قَالَ: هَكَذَا ضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) فَقَالُوا: مِمَّ تَضْحَكُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: ((مِنْ ضَحِكِ رَبِّ الْعَالَمِينَ حِينَ قَالَ: أَتَسْتَهْزِئُ مِنِّي وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ فَيَقُولُ: إِنِّي لَا أَسْتَهْزِئُ مِنْكَ، وَلَكِنِّي عَلَى مَا أَشَاءُ قَادِرٌ)).

(انس) له (ابن مسعود) وه ده‌گی‌ریت‌ه وه، ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فەر موویه‌تی: ((دواین که‌س که ده‌چیته به‌ه‌شته وه پیاویکه تاویک ده‌روات و تاویک ده‌که‌ویت، تاویکی‌ش ناگر ده‌یگه‌زیت، کاتی لیی تییه‌ر ده‌بی‌ت لاده‌کاته وه به‌لایداد ده‌لی: گه‌وره‌یی بو شه و زاته‌ی رزگاری کردم له‌تو، خوای گه‌وره شتیکی داوه به‌من نه‌به پی‌شینان و نه‌به پاشینانی نه‌داوه، ئینجا دره‌ختیکی بو دره‌ده‌خ‌ریت، شه‌ویش ده‌لی: شه‌ی په‌روه‌ردگارم نزیکم بکه‌ره وه له‌و دره‌خته بابچه سیبه‌ره‌که‌ی له‌ئاوه‌که‌شی بخومه وه، خوای گه‌وره‌ش ده‌فه‌رمویت: شه‌ی نه‌وه‌ی ئاده‌م له‌وانه‌یه شه‌گه‌ر شه‌وه‌ت بده‌می داوای شتی تریش بکه‌یت؟ ده‌لی: نه‌خیر شه‌ی په‌روه‌ردگار، په‌یمانی ده‌داتی که‌داوای هیچی‌تر نه‌کات خوای گه‌وره‌ش لیی قبول ده‌کات. چونکه شه‌و شتانیک ده‌بینی ئارام ناگری‌ت له‌سه‌ری ئینجا نزیک‌ی ده‌کاته وه، شه‌ویش ده‌چیته سیبه‌ره‌که‌یه وه له‌ئاوه‌که‌ش ده‌خواته وه، ئینجا دره‌ختیکی له‌پی‌شوو‌ه‌که‌باشتری پیشان ده‌دن، شه‌ویش ده‌لی: شه‌ی په‌روه‌ردگار له‌و دره‌خته نزیکم بکه‌ره وه باله‌ئاوه‌که‌ی بخومه وه له‌سیبه‌ره‌که‌یدا به‌ویمه وه، ئیتر داوای هیچی ترت لی‌ناکه‌م، خوا ده‌فه‌رمویت: شه‌ی نه‌وه‌ی ئاده‌م: په‌یمانت نه‌دامی که‌داوای هیچی تر نه‌که‌یت، ده‌لی: به‌لی شه‌ی په‌روه‌ردگار شه‌مه‌و ئیتر داوای هیچ ناکه‌م، ده‌فه‌رمویت: له‌وانه‌یه شه‌گه‌ر

نزیکت بکه‌مه‌وه داوای شتی تریش بکه‌یت ئه‌ویش په‌یمانی ده‌داتی که‌داوای هیچی تر نه‌کات، خوای گه‌وره‌ش لیی قبول ده‌کات، چونکه شتانی که‌ ده‌بینی که‌ئارام ناگریت له‌سه‌ری. ئینجا نزیکی ده‌کاته‌وه لیی، ده‌چینه سیبه‌ره‌که‌ی و له‌ئاوه‌که‌ش ده‌خواته‌وه، ئینجا دره‌ختیکی له‌ده‌رگای به‌هه‌شتا نیشان ده‌ده‌ن، چاکتر له‌دووانه پی‌شوو‌ه‌که‌ه. ده‌لی: ئه‌ی په‌روه‌ردگار نزیکم بکه‌ره‌وه‌و له‌وه دره‌خته تابچه سیبه‌ره‌که‌ی و له‌ئاوه‌که‌ی بخۆمه‌وه، ئیتر داوای هیچت لی‌ناکه‌م ده‌فه‌رمویت: ئه‌ی نه‌وه‌ی ئاده‌م: ئه‌ی په‌یمانت نه‌دا که‌داوای هیچی تر نه‌که‌یت؟ ده‌لی: به‌لی هه‌ر ئه‌مه‌و ئیتر داوای هیچی تر ناکه‌م. خوای گه‌وره‌ش لیی قبول ده‌کات، چونکه شتانی که‌ ده‌بینی که‌ئارام ناگریت له‌سه‌ری، ئینجا نزیکی ده‌کاته‌وه لیی کاتی که‌نزی که‌ده‌یت‌وه، ده‌نگی خه‌لکی به‌هه‌شت ده‌بیستی، ده‌لی: ئه‌ی په‌روه‌ردگار بمخه‌ره‌وه‌و ناو به‌هه‌شته‌وه، ده‌فه‌رمویت: ئه‌ی نه‌وه‌ی ئاده‌م چی رازییت ده‌کات و داواکاریت نامینی؟ ئایا رازییت به‌وه‌ی که‌دنیات بده‌می‌و به‌وینه‌ی دنیاش له‌گه‌لیا؟ ده‌لی: ئه‌ی په‌روه‌ردگار گالته به‌من ده‌که‌یت و تو په‌روه‌ردگاری جیهانیانی، ﴿نالیره‌دا﴾ (ابن مسعود) پی‌ده‌که‌نی، ئینجا وتی: لیم ناپرسن بوچی پی‌ده‌که‌نم؟ وتیان: به‌چی پی‌ده‌که‌نی؟ وتی: هه‌ر ئاوا پی‌غه‌مبه‌ری خواش (پی‌که‌نی و وتیان: به‌چی پی‌ده‌که‌نی ئه‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا) ﴿فه‌رمووی:﴾ ((له‌پی‌که‌نینی په‌روه‌ردگاری جیهانیان کاتی ﴿کابرا﴾ وتی: ئایا گالته به‌من ده‌که‌یت و تو په‌روه‌ردگاری جیهانیانی؟ فه‌رمووی: من به‌تو پی‌ناکه‌نم، به‌لام هه‌رچیم بویت ده‌سه‌لاتم هه‌یه به‌سه‌ریا)).

۸۷- عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ: أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ (رضي الله عنه) يُسْأَلُ عَنِ الْوُرُودِ؟ فَقَالَ: نَجِيءٌ نَحْنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَنْ كَذَا وَكَذَا - انْظُرْ - أَيُّ ذَلِكَ فَوْقَ النَّاسِ. قَالَ: فَتُدْعَى الْأُمَمُ بِأَوْتَانِهَا وَمَا كَانَتْ تَعْبُدُ، الْأَوَّلُ فَالْأَوَّلُ، ثُمَّ يَأْتِينَا رَبُّنَا بَعْدَ ذَلِكَ فَيَقُولُ: مَنْ تَنْظُرُونَ؟ فَيَقُولُونَ: نَنْظُرُ رَبَّنَا، فَيَقُولُ: أَنَا رَبُّكُمْ، فَيَقُولُونَ: حَتَّى نَنْظُرَ إِلَيْكَ، فَيَتَجَلَّى لَهُمْ يَضْحَكُ، قَالَ: فَيَنْطَلِقُ بِهِمْ وَيَتَّبِعُونَهُ، وَيُعْطَى كُلُّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ - مُنَافِقٌ أَوْ مُؤْمِنٌ - نُورًا، ثُمَّ يَتَّبِعُونَهُ. وَعَلَى جِسْرِ جَهَنَّمَ كَلَالِيْبٌ وَحَسَكٌ تَأْخُذُ مَنْ شَاءَ اللَّهُ (ﷺ)، ثُمَّ يُطْفَأُ نُورُ الْمُنَافِقِينَ، ثُمَّ يَنْجُو الْمُؤْمِنُونَ، فَتَنْجُو أَوَّلُ زُمْرَةٍ وَجُوهُهُمْ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، سَبْعُونَ أَلْفًا لَا يُحَاسِبُونَ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ كَأَضْوَاءِ نَجْمٍ فِي السَّمَاءِ، ثُمَّ كَذَلِكَ، ثُمَّ تَحِلُّ الشَّفَاعَةُ، وَيَشْفَعُونَ حَتَّى يَخْرُجَ مِنَ النَّارِ مَنْ

قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَكَانَ فِي قَلْبِهِ مِنَ الْخَيْرِ مَا يَزِنُ شَعِيرَةً، فَيُجْعَلُونَ بِفَنَاءِ الْجَنَّةِ، وَيَجْعَلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ يَرُشُونَ عَلَيْهِمُ الْمَاءَ حَتَّى يَنْثُثُوا نَبَاتَ الشَّيْءِ فِي السَّبِيلِ وَيَذْهَبُ حُرَاقُهُ، ثُمَّ يَسْأَلُ حَتَّى تُجْعَلَ لَهُ الدُّنْيَا وَعَشْرَةُ أَمْثَالِهَا مَعَهَا. [بخاري / الرقائق / صفة الجنة والنار / ٦١٩٠]

(ابو زبیر) دهلی: گویم لیبووه (جابر) کوپی (عبداللہ) پرسپاری تپیہ ریوونی سہر پردی دوزہ خی لیکرا؟ وتی: ئیمہ روژی قیامت بہم شیوہ و بہوشیوہ دین (سہیرکہ) واتہ: ئوہش بہسہر خہ لکید، وتی: میللہ تان بہ ناوی بتہ کانیانہ و ئوہشتانہ دی دہیانپہرستن بانگ دہ کریں. یہک لہ دوا ی یہک ئینجا پەروردگار مان دیت بۆلامان و دہفہرمویت: چا وەرپی کی؟ دهلین: چا وەرپی پەروردگار مانین، دہفہرمویت: من پەروردگار تانم، دهلین: باسہیرت بکہین، ئینجا بہدہم پیکہیننہ و خوی دہردہ خات بۆیان، دهلی: ئینجا دہروا و ئہمانیش شوینی دہکەون بہہر ئادہمیزادیک لہوان - مونا فیک یا با وەر دار - نوریکی دہداتی ئینجا شوینی دہکەون لہسہر پردی دوزہ خ قولاپ و دہک ہہیہ ہەرچی خوی گہورہ بیہوی دہیگریت، ئینجا روناکی مونا فیکہ کان دہکوژیتہ و، پاشان ئیمانداران رزگاریان دہبیٹ.

یہکەم کۆمەل کەرزگاریان دہبی دہموچاویان وەکو مانگی چوار دہ وایہ حەفتا ہەزاریان لیپرسینہ و دیان نییہ. ئینجا ئوانہی دوا ی ئوان دین، وەکو روناکترین ئہستیرہی ئاسمانن ہەر و ہا بہہمان شیوہ ئینجا شہفاعت دہست پیدہکات، شہفاعت یان بۆ دہکریت، ہەتا ہەرچی وتبیٹی (لا الہ الا اللہ) و بہئەندازہی دہنکە جۆیہکی بچووک خیر لہدایدا بوویٹ لہ ناگر دیتہ دہر و ہ و دہخریتہ گۆرہ پانی بہہشت و، خەلکی بہہشت ئاویان لیپدہ پریژنن ہەتا دہروین وەکو روانی رووہکی ناو لیتاوی لافا، ئاسہواری سوتاویہ کەیان لہسہر نامینی پاشان [ہەریہ کەیان] دہپاریتہ و ہەتا بہقەد دنیا و دہئە و ہندہی تریشیان دہدریٹی.

۸۸- عن يزيد الفقير قال: كنت قد شعفني رأيي من رأي الخوارج، فخرجنا في عصابة ذوي عدد، نريد أن نحج ثم نخرج على الناس. قال فمررنا على المدينة فإذا جابر بن عبد الله يحدث القوم، جالس إلى سارية، عن رسول الله (ﷺ) قال: فإذا هو قد ذكر الجهنميين، قال: فقلت له: يا صاحب رسول الله (ﷺ)، ما هذا

الَّذِي تُحَدِّثُونَ؟ وَاللَّهُ يَقُولُ: ﴿إِنَّكَ مَنْ تَدْخُلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ﴾ ﴿آل عمران: ١٩٢﴾. وَ: ﴿كَلِمًا أَرَادُوا أَنْ يَخْرِجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا﴾ ﴿السجدة: ٢٠﴾ فَمَا هَذَا الَّذِي تَقُولُونَ؟ قَالَ: فَقَالَ: أَتَقْرَأُ الْقُرْآنَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: فَهَلْ سَمِعْتَ بِمَقَامِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَام - يَعْنِي - الَّذِي يَبْعَثُهُ اللَّهُ فِيهِ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: فَإِنَّهُ مَقَامُ مُحَمَّدٍ (ﷺ) الْمَحْمُودِ الَّذِي يُخْرِجُ اللَّهُ بِهِ مَنْ يُخْرِجُ، قَالَ: ثُمَّ نَعْتَ وَضَعَ الصِّرَاطَ وَمَرَّ النَّاسُ عَلَيْهِ، قَالَ: وَأَخَافُ أَنْ لَا أَكُونَ أَحْفَظَ ذَلِكَ، قَالَ: غَيْرَ أَنَّهُ قَدْ زَعَمَ أَنَّ قَوْمًا يَخْرِجُونَ مِنَ النَّارِ بَعْدَ أَنْ يَكُونُوا فِيهَا، قَالَ: يَعْنِي فَيَخْرِجُونَ كَأَنَّهُمْ عِيدَانُ السَّمَاسِمِ، قَالَ: فَيَدْخُلُونَ نَهْرًا مِنْ أَنْهَارِ الْجَنَّةِ، فَيَغْتَسِلُونَ فِيهِ، فَيَخْرِجُونَ كَأَنَّهُمْ الْقَرَّاطِيسُ. فَرَجَعْنَا، قُلْنَا: وَيَحْكُمُ، أَتُرُونَ الشَّيْخَ يَكْذِبُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ)؟ فَرَجَعْنَا، فَلَا وَاللَّهِ مَا خَرَجَ مِنَّا غَيْرُ رَجُلٍ وَاحِدٍ. أَوْ كَمَا قَالَ أَبُو نُعَيْمٍ.

(یزید الفقیر) ده‌لی: بۆچوونیک له‌بۆچوونه‌کانی خه‌واریج سه‌رنجی راکیشام، له‌گه‌ل کۆمه‌لێکدا ویستمان هه‌ج بکه‌ین و ئینجا بجینه ناو ده‌سته‌ی خه‌واریج، ده‌لی: به‌مه‌دینه‌دا تیپه‌هرین ده‌بینین (جابر) ی کوپی (عبدالله) پالی دابوو به‌کۆله‌که‌یه‌که‌وه‌و فه‌رمووده‌ی له‌پیغه‌مبه‌ره‌وه‌ بۆ خه‌لک ده‌خوینده‌وه‌ باسی دۆزه‌خیه‌کانی ده‌کرد، منیش وتم: ئه‌ی هاوه‌لی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ئه‌م فه‌رموودانه‌ چیه‌ ده‌خوینیته‌وه‌؟ ﴿له‌کاتی‌کا﴾ خوافه‌رموویه‌تی: ﴿انک من تدخل النار فقد اخزيتہ﴾ آل عمران: ١٨٢ ﴿کله‌ما ارادوا ان يخرجوا منها اعيدوا فيها﴾ السجدة: ٢٠.

ئیت ئیوه‌ باسی چی ده‌که‌ن؟ وتی: ئایا قورئان ده‌زانیت؟ وتم: به‌لی، وتی: ئایا باسی پله‌وپایه‌ی موحه‌مه‌دت (ﷺ) بیستوه‌ - واته‌ ئه‌و پله‌وپایه‌یه‌ی که‌خوا زیندووی ده‌کاته‌وه‌ تییدا؟ وتم: به‌لی، وتی: ئه‌وه‌ پله‌وپایه‌ی محه‌مه‌ده‌ (ﷺ) ئه‌وه‌ی که‌ خوا به‌هوی ئه‌وه‌وه‌ کیی بوی له‌دۆزه‌خ ده‌ری دینی. ئینجا باسی پردی سیرات و تیپه‌ربوونی خه‌لکی به‌سه‌ریای ده‌کرد، وتی: ئه‌ترسم باش له‌به‌رم نه‌بی. ده‌لی: ئه‌و ده‌یگوت گوا: کۆمه‌لێک له‌ئاگر ده‌رده‌هینرین پاش ئه‌وه‌ی ماوه‌یه‌ک له‌ئاگر دابوون، ده‌لی: واته‌ ده‌رده‌هینرین، هه‌روه‌کو دارکونجی وان، ده‌لی: ئینجا ده‌خرینه‌ ناو رووباریکی به‌هه‌شته‌وه‌ له‌ویدا خویان ده‌شورن، پاشان ده‌هینرینه‌ ده‌روه‌ هه‌روه‌کو په‌ره‌ی سپی... ئیمه‌ش گه‌راینه‌وه‌ وتمان: کۆستان که‌وی ئایا واده‌بینن که‌ئه‌وپیاوه‌ پیره‌ درۆ به‌ده‌م پیغه‌مبه‌ری خواوه‌ (ﷺ)

بکات؟ ئینجا گه پراینه وه، سویند به خوا که سمان لیئه چوووه ناو خه واریج جگه له یهك پیاو وهكو (ابونعیم) وتی.

۸۹- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضی اللہ عنہ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: ((يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ أَرْبَعَةٌ، فَيُعْرَضُونَ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى، فَيُلْتَفَتُ أَحَدُهُمْ فَيَقُولُ: أَيُّ رَبِّ، إِذْ أَخْرَجْتَنِي مِنْهَا فَلَا تُعَدِّنِي فِيهَا، فَيُنْجِيهِ اللَّهُ مِنْهَا)).

(انس) ی کوپی (مالک) (ﷺ) دهلی: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: ((چوارکس له تاگر ده هیئرینه دهر وه ده خرینه بهردهستی خوی گه وه، یه کیکیان لاده کاته وه دهلی: ئه ی پهروه ردگارم، وه دهرت هی نام لهوی مه مخهروه ناوی خواش رزگاری دهکات لی)).

(۵۷) شه فاعه ت

۹۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی اللہ عنہ) قَالَ: أَتَى رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) يَوْمًا بِلَحْمٍ، فَرَفَعَ إِلَيْهِ الذَّرَاعَ، وَكَانَتْ تُعْجِبُهُ، فَهَسَّ مِنْهَا نَهْسَةً، فَقَالَ: ((أَنَا سَيِّدُ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَهَلْ تَدْرُونَ بِمَ ذَاكَ؟ يَجْمَعُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ، فَيُسْمِعُهُمُ الدَّاعِيَ، وَيَنْفُذُهُمُ الْبَصَرَ، وَتَدْنُو الشَّمْسُ، فَيَبْلُغُ النَّاسَ مِنَ الْغَمِّ وَالْكَرْبِ مَا لَا يُطِيقُونَ، وَمَا لَا يَحْتَمِلُونَ، فَيَقُولُ بَعْضُ النَّاسِ لِبَعْضٍ: أَلَا تَرَوْنَ مَا أَنْتُمْ فِيهِ؟ أَلَا تَرَوْنَ مَا قَدْ بَلَغَكُمْ؟ أَلَا تَنْظُرُونَ مَنْ يَشْفَعُ لَكُمْ إِلَى رَبِّكُمْ؟ فَيَقُولُ بَعْضُ النَّاسِ لِبَعْضٍ: انْثُوا آدَمَ، فَيَاثُونَ آدَمَ، فَيَقُولُونَ: يَا آدَمُ أَنْتَ أَبُو الْبَشَرِ، خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ، وَنَفَخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ، وَأَمَرَ الْمَلَائِكَةَ فَسَجَدُوا لَكَ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، أَلَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ؟ أَلَا تَرَى إِلَى مَا قَدْ بَلَغْنَا؟ فَيَقُولُ آدَمُ: إِنَّ رَبِّي غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ، وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ، وَإِنَّهُ نَهَانِي عَنِ الشَّجَرَةِ فَعَصَيْتُهُ، نَفْسِي نَفْسِي، اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي، اذْهَبُوا إِلَى نُوحٍ. فَيَاثُونَ نُوحًا فَيَقُولُونَ: يَا نُوحُ أَنْتَ أَوَّلُ الرُّسُلِ إِلَى الْأَرْضِ، وَسَمَّاكَ اللَّهُ عَبْدًا شَكُورًا، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، أَلَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ؟ أَلَا تَرَى إِلَى مَا قَدْ بَلَغْنَا؟ فَيَقُولُ لَهُمْ: إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ، وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ، وَإِنَّهُ قَدْ كَانَتْ لِي دَعْوَةٌ دَعَوْتُ بِهَا عَلَى قَوْمِي، نَفْسِي نَفْسِي، اذْهَبُوا إِلَى إِبْرَاهِيمَ (عليه السلام) فَيَاثُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُونَ: أَنْتَ نَبِيُّ اللَّهِ وَخَلِيلُهُ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، أَلَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ؟ أَلَا تَرَى إِلَى مَا قَدْ بَلَغْنَا فَيَقُولُ لَهُمْ: إِبْرَاهِيمُ إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ، وَلَا يَغْضَبُ بَعْدَهُ مِثْلَهُ، وَذَكَرَ

كَذَّبَاتِهِ، نَفْسِي نَفْسِي، اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي، اذْهَبُوا إِلَى مُوسَى (عليه السلام)، فَيَأْتُونَ مُوسَى (عليه السلام) فَيَقُولُونَ: يَا مُوسَى أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ فَضَلَّكَ اللَّهُ تَعَالَى بِرِسَالَاتِهِ وَبِتَكْلِيمِهِ عَلَى النَّاسِ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، أَلَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ؟ أَلَا تَرَى مَا قَدْ بَلَّغْنَا؟ فَيَقُولُ لَهُمْ مُوسَى: إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ، وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ، وَإِنِّي قَتَلْتُ نَفْسًا لَمْ أُوْمَرْ بِقَتْلِهَا، نَفْسِي نَفْسِي، اذْهَبُوا إِلَى عِيسَى (عليه السلام) فَيَأْتُونَ عِيسَى (عليه السلام)، فَيَقُولُونَ: يَا عِيسَى أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ، وَكَلَّمْتَ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ، وَكَلِمَةً مِنْهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحَ مِنْهُ، فَاشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، أَلَا تَرَى مَا نَحْنُ فِيهِ؟ أَلَا تَرَى مَا قَدْ بَلَّغْنَا؟ فَيَقُولُ لَهُمْ عِيسَى: إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ، وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ - وَلَمْ يَذْكُرْ لَهُ ذَنْبًا - نَفْسِي نَفْسِي، اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي، اذْهَبُوا إِلَى مُحَمَّدٍ (ﷺ). فَيَأْتُونِي، فَيَقُولُونَ: يَا مُحَمَّدُ، أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ وَخَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ، وَغَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، أَلَا تَرَى مَا نَحْنُ فِيهِ؟ أَلَا تَرَى مَا قَدْ بَلَّغْنَا؟ فَأَنْطَلِقُ فَآتِي تَحْتَ الْعَرْشِ، فَأَقْعُ سَاجِدًا لِرَبِّي، ثُمَّ يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَيَّ وَيُلْهِمْنِي مِنْ مَحَامِدِهِ وَحُسْنِ الثَّنَاءِ عَلَيْهِ شَيْئًا لَمْ يَفْتَحْهُ لَأَحَدٍ قَبْلِي، ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ، أَرْفَعْ رَأْسَكَ سَلِّ تَعْطِهِ، اشْفَعْ تُشْفَعْ. فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَقُولُ: يَا رَبِّ أُمَّتِي أُمَّتِي! فَيَقَالُ: يَا مُحَمَّدُ، ادْخُلِ الْجَنَّةَ مِنْ أَمْتِكَ مَنْ لَا حِسَابَ عَلَيْهِ مِنَ الْبَابِ الْأَيْمَنِ مِنَ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ، وَهُمْ شُرَكَاءُ النَّاسِ فِيمَا سِوَى ذَلِكَ مِنَ الْأَبْوَابِ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، إِنَّ مَا بَيْنَ الْمَصْرَاعَيْنِ مِنْ مَصَارِيعِ الْجَنَّةِ لَكَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَهَجَرَ، أَوْ: كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَبُصْرَى)).

(ابوهریره) (ﷺ) ده‌لی رۆژیکیان گۆشتیان هیئا بو پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) بالیکیان دایه ده‌ستی، نه‌ویش چه‌زی له‌بال ده‌کرد، قه‌پیکی لیگرت، ئینجا فه‌رمووی: ((من گه‌وره‌ی خه‌لکیم له‌روژی قیامه‌تا، ئایا ده‌زانن به‌چی ده‌بمه گه‌وره؟ خوای گه‌وره له‌روژی قیامه‌تا خه‌لکی پیشینان و پاشینان هه‌موو له‌یه‌ک شویندا کو‌ده‌کاته‌وه، بانگ‌خواز ده‌نگی ده‌یانگاتی چاو ده‌یانبینیت، خو‌ریش نزیک ده‌بیته‌وه خه‌لکی تووشی غه‌م و په‌ژاره‌یه‌ک ده‌بن به‌رگه‌ی ناگرن و، له‌توانایاندا نییه هه‌ندیکیان به‌هه‌ندیکیان ده‌لین: ئایا نابینن ئیوه له‌چ حالیکدان؟ ئایا نابینن چی یه‌خه‌ی گرتوون؟ ئایا ناگه‌رین به‌دوای که‌سیکدا که‌له‌لای خواشه‌فاعة‌تتان بو بکات؟ هه‌ندیکیان به‌هه‌ندیکی تریان ده‌لین: بچن

بۆلای ئادەم، دەچن بۆلای ئادەم، پىي دەلین: ئەى ئادەم تۆباوکی مروقتیت، خوا بەدەستى ﴿قودرەتى﴾ خۆى تۆى دروستکردووە، لەرۆحى خۆى گيانى بەبەرداکردووی، فەرمانى کرد بەفریشتەکان کرنووشیان بۆ بردى، دەلای پەروردگارت تکامان بۆ بکە، ئایا نابینى ئیمە لەچ حالیکداين؟ ئایا نابینى چى یەخەى گرتووين؟ ئادەمیش دەلى: ئەمرو پەروردگارم بەشیوہیەك توورە بووہ كەتا ئیستا ئاوا توورە نەبوو، لەمەولاش ئاوا توورە نابیت، ئەو درەختەكەى لەمن قەدەغەکردو منیش سەرپیچیم کرد، ﴿ئەمرو﴾ ھەر خەمى خۆمە، خەمى خۆمە، بچن بۆلای یەككىتر، بچن بۆلای نوح، دەچن بۆلای نوح (عليه السلام) دەلین: تۆ یەكەم رەوانەكراوى بۆ سەر زەوى، خواى گەورە ناوى ناوى بەندەى سوپاسگوزار، تکامان بۆ بکە لای پەروردگارت، ئایا نابینى ئیمە لەچیداين؟ ئایا نابینى چى یەخەى گرتووين؟ ئەویش پىيان دەلیت: پەروردگارم ئیمرو توورەبوونىك توورە بووہ لەمەوپیش ئاوا توورە نەبووہ، لەمەولاش ئاوا توورە نابیت، من لەراستیدا یەك دۆعام ھەبوو ئەویش لەگەلەكەم کرد، ئیستا ھەر غەمى خۆمە غەمى خۆمە، بچن بۆلای ابراھیم (عليه السلام) ئەوانیش دەچن بۆلای (ابراھیم) (عليه السلام) پىي دەلین: تۆ پیغەمبەرى خوایت و خۆشەویستى ئەوى لەسەرزەویدا تکامان بۆ بکە لای پەروردگارت، ئایا نابینى ئیمە لەچ حالیکداين، ئایا نابینى چى یەخەى گرتووين؟ ئىبراھیم پىيان دەلیت: ئەمرو پەروردگارم توورەبوونىك توورەبووہ كەلەمەوپیش ئاوا توورە نەبووہ، لەمەولاش ئاوا توورە نابیت، ئینجا باسى درۆكانى کرد، ئەمرو ھەرغەمى خۆمە، ھەرغەمى خۆمە، بچن بۆلای كەسیكىتر بچن بۆلای (موسى) (عليه السلام) ئەوانیش دەچن بۆلای (موسى) (عليه السلام) پىي دەلین: ئەى (موسى) تۆ پیغەمبەرى خواى، خواى گەورە ریزى زیاترى داوہ بە تۆ بەپەيامەكانىو بەقسەکردنى لەگەلتا، تکامان بۆ بکە لای پەروردگارت، ئایا نابینى ئیمە لەچ حالیکداين؟ ئایا نابینى چى یەخەى گرتووين؟ (موسى) پىيان دەلیت: ئەمرو پەروردگارم توورەبوونىك توورەبووہ كەلەمەوپیش ئاوا توورە نەبووہ لەمەوداش ئاوا توورە نابیت، من كەسیكم كوشتووہ فەرمانم پینەكراوو بىكوژم، ئیستا ھەر غەمى خۆمە، ھەر غەمى خۆمە، بچن بۆلای (عیسى). ئەوانیش دین بۆلای (عیسى) (عليه السلام) پىي دەلین: ئەى (عیسى) تۆ

په‌غه‌مبه‌ری خوای، له‌په‌شکه‌دا قسه‌ت له‌گه‌ل خه‌لکیدا کردووه، رۆحی خواو و شه‌یه‌کی په‌رۆزی ئه‌ویت که هه‌لی داوه بو مریه‌م و به‌خشاوی به‌میریه‌م ده تکامان بو بکه‌ لای په‌روه‌ردگار، ئایا نابینی ئیمه‌ له‌چ حالیکداين؟ ئایا نابینی چی یه‌خه‌ی گرتووین؟ (عیسی) ش پیی وتن: ئه‌م‌رۆ په‌روه‌ردگارم توو‌په‌بوونی‌ک توو‌په‌بووه‌ که‌له‌مه‌وپیش ئاوا توو‌په‌ نه‌بووه‌ له‌مه‌و دواش ئاوا توو‌په‌نابیت، هه‌رغه‌می خۆمه‌ بچن بۆلای که‌سیکی‌تر بچن بۆلای (محمد) (ﷺ) ئه‌وانیش دین بۆلام، ده‌لین: ئه‌ی (محمد)، تو په‌غه‌مبه‌ری خوایت، دواپه‌غه‌مبه‌ری، خوای گه‌وره‌ له‌گونا‌هه‌ پيشووه‌کانت و گونا‌هه‌ دواپه‌کانیش خۆش بووه، تکامان بو بکه‌ له‌لای په‌روه‌ردگار، ئایا نابینی ئیمه‌ له‌چ حالیکداين؟ ئایا نابینی چی یه‌خه‌ی گرتووین؟ منیش راده‌په‌رم و دیمه‌ ژیر عه‌رش، ده‌که‌وم به‌سوجه‌دا بو په‌روه‌ردگار، ئینجا خوا دلم ده‌کاته‌وه‌ چه‌ند سوپاسگوزاریه‌ک و ستایشیکی په‌رۆز ده‌خاته‌ دلمه‌وه‌ که‌له‌وه‌وپیش نه‌یداوه‌ به‌که‌س، ئینجا ده‌فه‌رمویت: ئه‌ی (محمد) سه‌رت به‌رزیکه‌ره‌وه‌، داواکه‌ ده‌تدریت، تکا بکه‌ لی‌ت وهرده‌گیریت، منیش سه‌رم به‌رزده‌که‌مه‌وه‌ ده‌لیم: ئه‌ی په‌روه‌ردگارم ئوممه‌تم، ئوممه‌تم! پیم ده‌وتری: ئه‌ی (محمد) له‌ئوممه‌ته‌که‌ت ئه‌وانه‌ی لی‌پرسینه‌وه‌یان له‌سه‌ر نییه‌ له‌ده‌رگای لای راستی ده‌رگا‌کانی به‌هه‌شته‌وه‌، بیانخه‌ ناو به‌هه‌شته‌وه‌، ئوممه‌ت له‌ده‌رگا‌کانی تریشا به‌شدارن له‌گه‌ل خه‌لکی، سویند به‌وه‌ی گیانی منی به‌ده‌سته‌، له‌نیوان دوولاشیپانی ده‌رگا‌کانی به‌هه‌شتا به‌قه‌د نیوان مه‌که‌وه‌ هه‌جر پانه‌، یاوه‌کو نیوانی مه‌که‌وه‌ بوسرا)).

(۵۸) من یه‌که‌م که‌سم له‌به‌هه‌شتا شه‌فاعه‌ت ده‌که‌م و، شوینکه‌وتوانیشم

له‌هه‌موو پیغه‌مبه‌ران زیاتره

۹۱- عَنْ أَنَسٍ بْنِ مَالِكٍ (رضی‌الله‌تعالی‌عنہ) قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ (ﷺ): ((أَنَا أَوَّلُ شَفِيعٍ فِي الْجَنَّةِ، لَمْ يُصَدَّقْ نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ مَا صُدِّقْتُ، وَإِنَّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ نَبِيًّا مَا يُصَدِّقُهُ مِنْ أُمَّتِهِ إِلَّا رَجُلٌ وَاحِدٌ)).

(انس) کوپی (مالک) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: (من یه‌که‌م شه‌فاعه‌تکارم له‌به‌هه‌شتا ، هیچ پیغه‌مبه‌ریک به‌قهد من خه‌ک باوهری پی‌نه‌هیناوه له‌ناو پیغه‌مبه‌راندا، پیغه‌مبه‌ر هه‌یه له‌ناو میلله‌ته‌که‌یدا که‌س باوهری پی‌نه‌هیناوه جگه له‌یه‌ک پیاو)).

(۵۹) پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) داوای کردنه‌وه‌ی ده‌رگای به‌هه‌شت ده‌کات

۹۲- عَنْ أَنَسٍ بْنِ مَالِكٍ (رضی‌الله‌تعالی‌عنہ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((آتِي بَابَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَأَسْتَفْتِحُ، فَيَقُولُ الْخَازِنُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَأَقُولُ: مُحَمَّدٌ، فَيَقُولُ: بِكَ أُمِرْتُ لَا أَفْتَحُ لِأَحَدٍ قَبْلَكَ)).

(انس) کوپی (مالک) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: له‌روژی قیامه‌تدا دی‌مه ده‌رگای به‌هه‌شت، داوای کردنه‌وه‌ی ده‌که‌م، ده‌رگاوانه‌که ده‌لی: تو کییت؟ ده‌لیم: محمد، ده‌لیت: فه‌رمانم به‌ تو پیکراوه له‌پیش تو‌دا بو‌که‌سی تری نا‌که‌مه‌وه)).

(۶۰) هه‌ر پیغه‌مبه‌ریک نزایه‌کی گیرای هه‌یه

۹۳- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی‌الله‌تعالی‌عنہ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ، فَتَعَجَّلْ كُلُّ نَبِيٍّ دَعْوَتَهُ، وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَهِيَ نَائِلَةٌ -إِنْ شَاءَ اللَّهُ- مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا)).

(ابو هریره) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: ((هه‌ر پیغه‌مبه‌ریک نزایه‌کی گیرای هه‌یه هه‌موو پیغه‌مبه‌ریک په‌له‌ی کردووه له‌نزا‌که‌یدا به‌لام من نزا‌که‌م شار‌دو‌ته‌وه بو‌ ئوممه‌ته‌که‌م بو‌ روژی قیامه‌ت که‌(ان شاء الله) گیرایه بو‌ هه‌ر که‌س له‌ئوممه‌تم که‌مردبی‌و هاوه‌لی بو‌ خوا بریار نه‌دابی.

(٦١) پارانه وهی پیغه مبهەر (ﷺ) بو ئومه ته کهی

٩٤- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ (رضي الله عنه): أَنَّ النَّبِيَّ (ﷺ) تَلَا قَوْلَ اللَّهِ (تعالى) فِي إِبْرَاهِيمَ (عليه السلام): ﴿رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي﴾ ﴿إِبْرَاهِيمَ: ٣٦﴾ الْآيَةَ، وَقَالَ عِيسَى (عليه السلام): ﴿إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرَ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ ﴿المائدة: ١٨﴾. فَرَفَعَ يَدَيْهِ وَقَالَ: ((اللَّهُمَّ أُمِّتِي اللَّهُمَّ أُمِّتِي)). وَيَكِّي، فَقَالَ اللَّهُ (تعالى): يَا جَبْرِيلُ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ - وَرَبِّكَ أَعْلَمُ - فَسَلِّهُ مَا يُبْكِيكَ؟ فَأَتَاهُ جَبْرِيلُ (عليه السلام) فَسَأَلَهُ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) بِمَا قَالَ - وَهُوَ أَعْلَمُ - فَقَالَ اللَّهُ (تعالى): يَا جَبْرِيلُ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ فَقُلْ: إِنَّا سَنَرْضِيكَ فِي أُمَّتِكَ وَلَا نَسُوءُكَ.

(عبدالله) کوپی (عمرو) کوپی (عاص) (ﷺ) دهلی: پیغه مبهەر (ﷺ) ئەم ئایه تهی خوینده وه: ﴿رب انهن اضلن كثيرا من الناس فمن تبعني فانه مني ومن عصاني﴾ (ابراهيم: ٣٦). عيساش (عليه السلام) فەرموویەتی: ﴿ان تعذبهم فأنهم عبادك وان تغفر لهم فانك انت العزيز الحكيم﴾ (المائدة: ١٨) واتە: ئەگەر سزایان بدەیت ئەوان هەر بەندە ی تۆن، خوئەگەر لیشیان خوێش ببیت تەنها تۆ سەر بڵندو دانایت.

ئەجا دەستی بەرز کردە وه و فەرمووی: ئەی خوایە ئومه ته کهم ئەی خوایە ئومه ته کهم، ئینجا گریا، خوای گەوره بە جوهره ئیلی فەرموو: بپرۆ بۆلای موحه مه د، خو پەر وەردگارت زاناتره - لیی پیرسه بۆچی ده گریت؟ جوهره ئیل (عليه السلام) هات و پرسایری لی کرد: پیغه مبهەر (ﷺ) ناگاداری کرد له وته کهی ئەویش زاناتره - خوای گەوره فەرمووی: ئەی جوهره ئیل بچۆ بۆلای موحه مه د پیی بلی: ئیمه بەرامبه ر به ئومه ته کهت رازیت ده کهین و دلت ناشکینین.

٩٥- عَنْ جَابِرٍ (رضي الله عنه): أَنَّ الطُّفَيْلَ بْنَ عَمْرٍو الدَّوْسِيَّ أَتَى النَّبِيَّ (ﷺ) فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ لَكَ فِي حَصْنٍ حَصِينٍ وَمَنْعَةٍ؟ قَالَ: حَصْنٌ كَانَ لِدَوْسٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَأَبَى ذَلِكَ النَّبِيُّ (ﷺ) لِلَّذِي ذَخَرَ اللَّهُ لِلْأَنْصَارِ، فَلَمَّا هَاجَرَ النَّبِيُّ (ﷺ) إِلَى الْمَدِينَةِ هَاجَرَ إِلَيْهِ الطُّفَيْلُ بْنُ عَمْرٍو، وَهَاجَرَ مَعَهُ رَجُلٌ مِّنْ قَوْمِهِ، فَاجْتَوَا الْمَدِينَةَ فَمَرَضَ فَجَزَعٌ، فَأَخَذَ مَشَاقِصَ لَهُ فَقَطَعَ بِهَا بَرَاجمَهُ، فَشَخَبَتْ يَدَاهُ حَتَّى مَاتَ، فَرَأَاهُ الطُّفَيْلُ بْنُ عَمْرٍو فِي مَنَامِهِ، فَرَأَاهُ وَهَيْئَتُهُ حَسَنَةً، وَرَأَاهُ مُغَطِّيًا يَدَيْهِ،

فَقَالَ لَهُ: مَا صَنَعَ بِكَ رَبُّكَ؟ فَقَالَ: غَفَرَ لِي بِهَجْرَتِي إِلَى نَبِيِّهِ (ﷺ)، فَقَالَ: مَا لِي أَرَاكَ مُغَطِّيًا يَدَيْكَ؟ قَالَ: قِيلَ لِي: لَنْ تُصْلِحَ مِنْكَ مَا أَفْسَدْتَ. فَقَصَّهَا الطُّفِيلُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((اللَّهُمَّ وَلِيْدِيهِ فَاعْفِرْ)).

جابر(رضی) ده‌لی: (طفیل) کوپی (عمرو الدوسی) هات بو خزمهت پیغه‌مبه‌ر(رضی) وتی: ئەه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا(رضی) ئایا قه‌لایه‌کی قایمت ناوی که‌بتپارێزیت؟ راوی ده‌لی: ئەه‌و قه‌لایه‌ه‌ی ده‌وس بوو له‌سه‌رده‌می نه‌فامیدا، پیغه‌مبه‌ر(رضی) رازی نه‌بوو، به‌و‌چوونه‌ چونکه‌ خوا ریزی ئەه‌و کۆچه‌ی بو پشستیوانه‌کانی هه‌لگرتبوو، کاتی پیغه‌مبه‌ر(رضی) کۆچی‌کرد بو مه‌دینه‌(طفیل) کوپی (عمرو) کۆچی‌کرد بۆلای، پیاوی‌کیش له‌هۆزه‌که‌ی له‌گه‌لیا کۆچی‌کرد، حه‌زیان له‌مه‌دینه‌ نه‌بوو له‌وی نه‌خۆش که‌وتبوو و بیزاربوو، تیریکی پی‌بوو به‌سه‌ری تیره‌که‌ کلاوه‌ی سه‌ره‌نجه‌کانی خوی بری، خوینی ده‌سته‌کانی به‌ربوون هه‌تا مرد. (طفیل) کوپی (عمر) له‌خه‌ویا ئەه‌و پیاوه‌ی بینی به‌دیمه‌نیکی جوانه‌وه‌ به‌لام ده‌سته‌کانی داپۆشراو‌بووه‌، پیی وتوو: په‌روه‌ردگارت چی لیکردی؟ ده‌لی: به‌کۆچکردنم بۆلای پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی(رضی) لیم خوشبوو ده‌لی وتم: ئەه‌ی بۆچی ئاوا ده‌ستت داپۆشراوه‌؟ (طفیل) بو پیغه‌مبه‌ری گێرایه‌وه‌، پیغه‌مبه‌ر(رضی) فرمووی: ((خوای گه‌وره‌ له‌ده‌سته‌کانیشی خوش به‌)).

(۶۲) له‌باره‌ی ئەم ئایه‌ته‌وه‌: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾

۹۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضی) قَالَ: لَمَّا أُنْزِلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ (الشعراء: ۲۱۴) دَعَا رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) قُرَيْشًا فَاجْتَمَعُوا، فَعَمَّ وَخَصَّ، فَقَالَ: ((يَا بَنِي كَعْبِ بْنِ لُؤَيٍّ أَنْقِدُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي مُرَّةَ بْنِ كَعْبٍ أَنْقِدُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي عَبْدِ شَمْسٍ أَنْقِدُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ أَنْقِدُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي هَاشِمٍ أَنْقِدُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَنْقِدُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ)، يَا فَاطِمَةُ أَنْقِذِي نَفْسَكَ مِنَ النَّارِ، فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، غَيْرَ أَنَّ لَكُمْ رَحِمًا سَابِلُهَا بِبِلَالِهَا)). [بخاري / الوصايا / هل يدخل النساء يولد في الاقارب / ۲/ ۲۶۰]

(ابو هریره‌) (رضی) ده‌لی: کاتی ئەم ئایه‌ته‌ دابه‌زی ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ (الشعراء: ۲۱۴) پیغه‌مبه‌ر(رضی) قوره‌یشی بانگ کردو کۆبوونه‌وه‌ بانگی قوره‌یشی به‌گشتی و چه‌ند که‌سیک به‌تایبه‌تی کرد ، فرمووی: ((ئەه‌ی نه‌وه‌ی که‌عبی

کوړی لوڼه ی خوتان رزگار که نه له ناگر نهی نه وهی موړه ی کوری که عب، خوتان رزگار که نه له ناگر، نهی نه وهی عه بدشه مس خوتان رزگار که نه له ناگر، نهی نه وهی (عه بدول مه ناف) خوتان رزگار که نه له ناگر نهی نه وهی هاشم خوتان رزگار که نه له ناگر څه نهی نه وهی عه بدول موته لیب خوتان رزگار که نه له ناگر څه نهی فاته خوت رزگار که نه له ناگر، من له لای خوا هیچ دسه لاتیکم نییه، جگه له وهی رهم و خزمایه تی هیه له نیوانمانداو دهیگه یه نم)).

(۶۳) پیغه مبهری (فریای (ابوطالب) ناکه ویت

۹۷- عَنْ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ (رضی الله عنه) أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ نَفَعْتُ أَبَا طَالِبٍ بِشَيْءٍ، فَإِنَّهُ كَانَ يَحُوطُكَ وَيَعْضِبُ لَكَ؟ قَالَ (رضی الله عنه): ((نَعَمْ هُوَ فِي ضَحَضَاحٍ مِنْ نَارٍ، وَلَوْلَا أَنَا لَكَانَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ)). [بخاري/ فضائل الصحابة/ قصة ابي طالب / ۳۶۷، ۳۶۷۲]

(عباس) کوری (عبدالمطلب) (رضی الله عنه) دهلی: و تم نهی پیغه مبهری خوا (رضی الله عنه): ثایا که لکیکت گه یاند به (ابوطالب) نه و جاران تو ی دپاراست له سر تو تووړه ده بو؟ فهرمووی: ((به لی نه و له ناو ناگریکی ته نکدایه، نه گهر من نه بو و مایه ده بو له قولای خواره وهی ناگردا بویه)).

۹۸- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رضی الله عنه): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: ((أَهْوَنُ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا أَبُو طَالِبٍ، وَهُوَ مُتَّعِلٌ بِنَعْلَيْنِ مِنْ نَارٍ يَغْلِي مِنْهُمَا دِمَاغُهُ)). [بخاري/ الطب/ ۵۳۷۸] (ابن عباس) (رضی الله عنه) دهلی: پیغه مبهری خوا (رضی الله عنه) فهرموویه تی: ((سوکترین سزای ناگری دوزخ سزای (ابوطالب) ه، نه ویش جووتی نه علی له ناگر دروستکراوی له پیدایه، به هو ی نه و نه علانه وه میشکی ده کولیت.

(۶۴) چه فتا هزار له نومه تم به بی لیپر سینه وه ده چنه به هه شت

۹۹- عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ (رضی الله عنه) قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ: أَتُكْمُ رَأَى الْكَوْكَبَ الَّذِي انْقَضَ الْبَارِحَةَ؟ قُلْتُ: أَنَا. ثُمَّ قُلْتُ: أَمَا إِنِّي لَمْ أَكُنْ فِي صَلَاةٍ، وَلَكِنِّي لُدِغْتُ. قَالَ: فَمَاذَا صَنَعْتَ؟ قُلْتُ: اسْتَرْقَيْتُ. قَالَ: فَمَا حَمَلَكَ عَلَى ذَلِكَ؟ قُلْتُ: حَدَّثَنَاهُ الشَّعْبِيُّ، فَقَالَ: وَمَا حَدَّثَكُمُ الشَّعْبِيُّ؟ قُلْتُ: حَدَّثَنَا عَنْ بُرَيْدَةَ بْنِ حُصَيْبٍ الْأَسْلَمِيِّ أَنَّهُ قَالَ: لَا رُقِيَّةَ إِلَّا مِنْ عَيْنٍ أَوْ حِمَّةٍ، فَقَالَ: قَدْ أَحْسَنَ مَنْ انْتَهَى إِلَى مَا سَمِعَ، وَلَكِنْ حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ (ﷺ) قَالَ: ((عُرِضَتْ عَلَيَّ الْأُمَمُ، فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ وَمَعَهُ الرَّهْطُ، وَالنَّبِيَّ وَمَعَهُ الرَّجُلُ وَالرَّجُلَانِ، وَالنَّبِيَّ

لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ، إِذْ رُفِعَ لِي سَوَادٌ عَظِيمٌ فَظَنَنْتُ أَنَّهُمْ أَمْتِي، فَقِيلَ لِي: هَذَا مُوسَى وَقَوْمُهُ، وَلَكِنْ انْظُرْ إِلَى الْأُفُقِ، فَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادٌ عَظِيمٌ، فَقِيلَ لِي: انْظُرْ إِلَى الْأُفُقِ الْآخَرِ، ﴿فَنَظَرْتُ﴾ فَإِذَا سَوَادٌ عَظِيمٌ، فَقِيلَ لِي: هَذِهِ أُمَّتُكَ، وَمَعَهُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ)). ثُمَّ نَهَضَ، فَدَخَلَ مَرْزَلَهُ، فَخَاضَ النَّاسُ فِي أَوْلَئِكَ الَّذِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ صَحَبُوا رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) وَقَالَ بَعْضُهُمْ: فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ وَلِدُوا فِي الْإِسْلَامِ وَلَمْ يُشْرِكُوا بِاللَّهِ ﴿شَيْئًا﴾ وَذَكَرُوا أَشْيَاءَ، فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) فَقَالَ: ((مَا الَّذِي تَخَوْضُونَ فِيهِ)). فَأَخْبَرُوهُ، فَقَالَ: ((هُمُ الَّذِينَ لَا يَرْقُونَ وَلَا يَسْتَرْقُونَ، وَلَا يَتَطَيَّرُونَ، وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ)). فَقَامَ عُكَاشَةُ بْنُ مُحْصَنٍ فَقَالَ: ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَني مِنْهُمْ، فَقَالَ: ((أَنْتَ مِنْهُمْ)). ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ: ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَني مِنْهُمْ، فَقَالَ: ((سَبَقَكَ بِهَا عُكَاشَةُ)). [بخاري/ الضب / ٥٣٧٨]

(حصین) کوری (عبدالرحمن) (ﷺ) ده‌لی: من له‌لای (سعیدی) کوری (جیر) بووم وتی: کی‌تان نه‌و نه‌ستی‌یه‌ی دی که دوینی که‌وته خواره‌وه؟ ده‌لی: وتم: من ئینجا وتم: به‌لام من له‌نو‌یژدا نه‌بووم به‌لکو دو‌پشک پی‌وه‌ی دابووم، وتی: نه‌ی چیت کرد؟ وتم: نوشته‌م کرد وتی: چی وای لی‌کردی؟ وتم: فهرموده‌یه‌ک که (شعبی) بو‌ی گیراینه‌وه، وتی: چی‌یه نه‌وه‌ی شه‌عبی بو‌ی گیراونه‌ته‌وه؟ وتم: له‌بوره‌یده‌ی کوری (حصین الاسلمی) ده‌وه وتوویه‌تی: نوشته‌ نییه ﴿بو‌هیچ شتی﴾ مه‌گهر بو‌چاوپیس‌ی و گه‌زین نه‌بی، وتی: به‌راستی چاکی کرد نه‌وه‌ی چی بیستووه په‌یره‌وی ده‌کات به‌لام (ابن عباس) بو‌ی گیراینه‌وه له‌پی‌غه‌مبه‌ری خواوه (ﷺ) فهرموویه‌تی: ئوممه‌ته‌کان خرا‌نه به‌رچاوم، ده‌بینم پی‌غه‌مبه‌ر هه‌یه که‌سی له‌گه‌لدا نیه، ئینجا خه‌ل‌کی‌کی زۆرم پیشاندرا، گومانم کرد که ئوممه‌ته‌که‌ی من بن، وپی‌م وترا: بروانه بو‌ئاسویه‌کی‌تر ﴿سه‌یرم کرد﴾ ده‌بینم خه‌ل‌کی‌کی زۆر، پی‌م وترا: نه‌وه ئوممه‌ته‌که‌ی تو‌یه، حه‌فتا هه‌زاریان له‌گه‌لتا به‌بی لی‌پیرینه‌وه ده‌چنه به‌هه‌شته‌وه، سزایان نییه)). ئینجا هه‌ستا، چووه ماله‌وه، ئینجا خه‌ل‌که‌که که‌وتنه باس‌کردنی نه‌وانه‌ی که‌به‌بی لی‌پرسینه‌وه ده‌چنه به‌هه‌شت و سزایان نییه، هه‌ندی‌کیان وتی: له‌وانه‌یه هاوه‌لانی پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) بن، هه‌ندی‌کی‌تریان وتیان: له‌وانه‌یه نه‌وانه‌بن له‌سه‌رده‌می ئیسلامدا له‌دایک بوون و شه‌ریکیان بو‌خوا دانه‌ناوه، ئینجا پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) هاته‌ دهره‌وه بو‌ناویان و

فه‌رمووی: ((ئه‌وه باسی چی ده‌که‌ن)). ئاگاداریان کرد، فه‌رمووی: ((ئه‌وانه‌ن که‌نوشته‌ناکه‌ن، داوای نوشته‌کردن ناکه‌ن، ره‌شبینی ناکه‌ن، پشت به‌په‌روه‌دگاریان ده‌به‌ستن)) (عه‌کاشه) کو‌ری (محصل) هه‌ستاو وتی: له‌خوا داوا بکه‌ بمخاته‌ناو ئه‌وانه، پی‌غه‌مبه‌ر(ﷺ) فه‌رمووی: ((تو له‌وانی)) ئینجا پی‌او‌یک‌تری هه‌ستاو وتی: داوا بکه‌ خوا بمخاته‌ناو ئه‌وانه‌وه، فه‌رمووی: (عه‌کاشه پی‌شت که‌وت)).

(٦٥) من خوازیارم که‌نیوه‌ی خه‌لکی به‌هه‌شت بن

١٠٠- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ (رضي الله عنه) قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) فِي قُبَّةٍ نَحْوًا مِنْ أَرْبَعِينَ رَجُلًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا رُبْعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ)). قَالَ: قَلْنَا: نَعَمْ، قَالَ: ((أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ)). فَقُلْنَا: نَعَمْ، فَقَالَ: ((وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَذَلِكَ أَنَّ الْجَنَّةَ لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا نَفْسٌ مُسْلِمَةٌ، وَمَا أَنْتُمْ فِي أَهْلِ الشَّرْكِ إِلَّا كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ، أَوْ: كَالشَّعْرَةِ السَّوْدَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَحْمَرِ)). [بخاري/ الرقاق/ كيف الحشر / ٦١٦٣]

(عبدالله) کو‌ری (مسعود) (ﷺ) ده‌لی: ئیمه‌ نزیکه‌ی چل که‌س له‌خزمه‌ت پی‌غه‌مبه‌ری خوا‌دا(ﷺ) بووین له‌چا‌دری‌ک‌دا، پی‌غه‌مبه‌ر(ﷺ) فه‌رمووی: ((ئایا رازین چواریه‌کی خه‌لکی به‌هه‌شت بن)) ده‌لی: وت‌مان: به‌لی، فه‌رمووی: ((ئایا رازین سی‌یه‌کی خه‌لکی به‌هه‌شت بن، وت‌مان: به‌لی: فه‌رمووی: ((سو‌یند به‌وه‌ی گیانی موحه‌مه‌دی به‌ده‌سته‌ من خوازیارم ئیوه‌ نیوه‌ی خه‌لکی به‌هه‌شت بن، ئه‌وه‌شی موس‌لمان نه‌بی ناچیته‌ به‌هه‌شت، ئیوه‌ش له‌ناو خه‌لکی موشری‌ک‌دا وه‌کو موویه‌کی سپی وان له‌پی‌ستی گایه‌کی ره‌ش‌دا، یاوه‌کو موویه‌کی ره‌ش له‌پی‌ستی گایه‌کی سو‌ردا)).

(٦٦) — فه‌رمانی خوا بو‌ئاده‌م له‌هه‌زار که‌س نو‌سه‌دو نه‌وه‌دو نو‌یان

بنی‌ره‌ بو‌ئا‌گر

١٠١- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((يَقُولُ اللَّهُ (ﻋَﻠَیْهِ) يَا آدَمُ، فَيَقُولُ: لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ، وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ. قَالَ: يَقُولُ: أَخْرِجْ بَعْثُ النَّارِ، قَالَ: وَمَا بَعْثُ النَّارِ؟ قَالَ: مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ، قَالَ: فَذَاكَ حِينَ يَشِيبُ الصَّغِيرُ ﴿وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمَلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَّارٍ﴾)).

بِسْكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾ (الحج: ۲)). قَالَ فَاشْتَدَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَئِنَّا ذَلِكَ الرَّجُلُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَبَشِّرُوا، فَإِنْ مِنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ أَلْفًا وَمِنْكُمْ رَجُلٌ. ثُمَّ قَالَ: ((وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، إِنِّي لَأَطْمَعُ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ)). فَحَمَدْنَا اللَّهَ وَكَبَّرْنَا، ثُمَّ قَالَ: ((وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، إِنِّي لَأَطْمَعُ أَنْ تَكُونُوا شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِنْ مَثَلَكُمْ فِي الْأُمَمِ كَمَثَلِ الشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ، أَوْ: كَالرَّقْمَةِ فِي ذِرَاعِ الْحِمَارِ)). [بخاري / الرقاق / قوله عزوجل ﴿

ان زلزلة الساعة شيء عظيم ﴿ ٦٦٥﴾]

(ابو سعید) دهلی: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فہرموویہ تی: ((خوی عزوجل دہ فہرمووی: ئہی ئادہم، دهلی: گویرایہ لم و لە خزمہ تتام چاکہ یش لە دەستی تودایہ، دہ فہرمووی: وہ فدی ئاگر بنیرہ، وتی: وہ فدی ئاگر چہ ندہ؟ فہرمووی: لە ھەموو ھەزارێک نۆسەدو نەوہدو نو، دهلی: ئەوہش لە کاتیکا مندال سہری سپی دەبیٹ: ﴿ ئافرہ تی سک پر سکە کە ی فری دەدا، خەلک دەلیی سہرخۆشن و سہرخۆشیش نین، بەلکو سزای خوا سەختە (دهلی: ئەوہ زۆر نارەحەتی کردن، ئینجا وتیان: ئہی پیغه مبهری خوا ئہو پیاوہ کامانہ؟ پیغه مبهری خوا (ﷺ) فہرمووی: ((مژدەتان لی بیٹ، لە یاجوج و ماجوج ھەزارو لە ئیوہ یەک پیاو، ئینجا فہرمووی: سویند بەوہی گیانی موخەمەدی بە دەستە من بە تەمام کە ئیوہ چواریہ کی خەلکی بە ھەشتین)). ئیمەش سوپاسی خوامان کردو تەکیرمان کرد، پاشان فہرمووی: ((سویند بەوہی گیانی موخەمەدی بە دەستە بە تەمام سییہ کی خەلکی بە ھەشت بن)).

ئیمەش سوپاس بو خوامان کردو تەکیرمان کرد، ئینجا فہرمووی: ((سویند بەوہی گیانی موخەمەدی بە دەستە، من بە تەمام ئیوہ نیوہی خەلکی بە ھەشت بن، نمونہی ئیوہ لە ناو ئوممەتەکاندا، وەکو موویہ کی سپی وان لە پیستی گایہ کی رەشدا یاوہ کو: ھیلکی سپی لە دەستی گویدریژیکدا)).